Laarbeek
Waterpoort
van de Peel

Begroting 2027
Gemeente Laarbeek

Samen verder
van ambitie naar uitvoering

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief 5
Algemeen 7
Procedure behandeling 8
Leeswijzer 8

Financiële samenvatting 9
Inleiding 9
Vertrekpunt 9
Financiële ontwikkelingen 10
Actueel meerjarenperspectief 14

Algemene toelichting en inleiding bij programma's 15

Programma 1. Sterke maatschappelijke omgeving 17
Inleiding 17
Doelen 17
Op te stellen beleidsnota's 18
Verplichte beleidsindicatoren 19
Wat mag het kosten? 19

Programma 2: Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving 21
Inleiding 21
Doelen 21
Op te stellen beleidsnota's 24
Verplichte beleidsindicatoren 24
Wat mag het kosten? 24

Programma 3. Gezonde en veerkrachtige samenleving 28
Inleiding 28
Doelen 28
Op te stellen beleidsnota's 30
Verplichte beleidsindicatoren 30
Wat mag het kosten? 31

Programma 4. Wendbare organisatie 35
Inleiding 35
Doelen 35
Op te stellen beleidsnota's 36
Verplichte beleidsindicatoren 36
Wat mag het kosten? 37

Paragrafen **40**
Inleiding 40
Lokale heffingen 40
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 46
Onderhoud kapitaalgoederen 55
Financiering 59
Bedrijfsvoering 62
Verbonden partijen 69
Grondbeleid 82
Wet open overheid 85

Financiële begroting **86**
Inleiding 86
Uitgangspunten 87
Overzicht van baten en lasten 89
Incidentele baten en lasten 92
Structurele reservemutaties 93
Financiële positie 94
Overzicht per taakveld 98

Bijlage **101**
Subsidiestaat 101

Aanbiedingsbrief

Voor u ligt de Meerjarenprogrammabegroting 2027-2030. Het geeft invulling aan de ambities uit het bestuursakkoord ‘Samen verder’ en laat zien hoe wij daar in 2027 uitvoering aan geven.

Van kaderbrief naar begroting

Wij informeren u over het voorgenomen beleid en maken we een financiële vertaling van onze taken voor de komende jaren. In de Kaderbrief 2027 spraken we af dat we zouden zorgen voor een structureel sluitende begroting in boekjaar 2027 (eerste jaar sluitend). We zien kans om de focus te leggen op de realisatie van bestaand beleid in 2027 én ambities uit het bestuursakkoord een plek te geven in de begroting. Dat doen we binnen de financiële kaders die in de Kaderbrief 2027 zijn opgenomen.

Van bestuursakkoord naar begroting

Om de samenhang tussen beleid, doelen en uitvoering verder te versterken, hebben wij de opzet van deze begroting aangepast. Hierdoor leest de tekst in het begin misschien wat onwennig. De vier programma's sluiten aan op de vier hoofdstukken van het bestuursakkoord. Binnen ieder programma hebben wij de ambities uitgewerkt in doelen, we geven antwoord op de vraag ‘wat willen we bereiken?’ (eerste W vraag). Vervolgens beschrijven we ‘wat we hiervoor gaan doen’ (tweede W-vraag). Hierdoor zijn de ambities uit het bestuursakkoord, de beoogde resultaten en de uitvoering ervan met elkaar verbonden.

Van ambitie naar uitvoering

Voor 2027 ligt de nadruk op het realiseren van bestaand beleid en uitvoering. De continuïteit van het bestuursakkoord biedt hiervoor een stevige basis. De eerste ambities zijn inmiddels vertaald naar concrete acties. Tegelijkertijd werken wij in 2027 aan een meerjarige aanpak om de ambities uit het bestuursakkoord duurzaam in te bedden in toekomstige begrotingen. Hiermee leggen wij de basis voor een goede afweging van ambities, capaciteit en financiële middelen voor de jaren die voor ons liggen.

Voorbereiden op noodzakelijke keuzes

Daarbij staan wij, net als veel andere gemeenten, voor een aanzienlijke financiële uitdaging. De verwachting is dat de bijdragen van het Rijk onvoldoende meestijgen met de groeiende maatschappelijke opgaven en de daarmee samenhangende kosten. Dit vraagt om zorgvuldige afwegingen. In het komende jaar werken wij een plan uit waarin ambities, beschikbare middelen en uitvoeringskracht met elkaar in evenwicht worden gebracht. Waar nodig zullen keuzes moeten worden gemaakt om ook op langere termijn financieel gezond te blijven en onze ambities waar te maken.

Bestaanszekerheid als kompas

Bij deze keuzes vormt bestaanszekerheid ons belangrijkste afwegingskader. Vanuit dat uitgangspunt werken wij aan een gemeente waarin inwoners zich veilig voelen, prettig kunnen wonen, zich kunnen ontwikkelen, mee kunnen doen in de samenleving en ondersteuning ontvangen wanneer dat nodig is. Zo bouwen wij samen verder aan een sterk, leefbaar en toekomstbestendig Laarbeek.

Samen verder: onze ambities voor 2027

De ambities uit het bestuursakkoord vormen de basis voor de keuzes die in deze begroting zijn gemaakt. Daarmee werken wij verder aan de opgaven en ontwikkelingen die van belang zijn voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

***Samen verder met een sterke verbinding tussen gemeente en samenleving**,* waarin toegankelijkheid, dienstverlening en vertrouwen centraal staan. Samen met inwoners, ondernemers en partners blijven we werken aan een organisatie die dichtbij staat en oog heeft voor wat er leeft. Daarmee versterken we tegelijkertijd de veiligheid, weerbaarheid en leefbaarheid van onze gemeenschap.

***Samen verder bouwen aan een groene en toekomstbestendige gemeente**,* waarbij we investeren in een aantrekkelijke leefomgeving zonder de financiële gezondheid van de gemeente uit het oog te verliezen. Door gericht te investeren in groenonderhoud en projecten zoals de Groene Long in Beek en Donk versterken we de kwaliteit van onze openbare ruimte. Zo leggen we een stevige basis voor een leefbaar en duurzaam Laarbeek, nu en voor toekomstige generaties.

***Samen verder met een evenwichtige groei van onze gemeente**,* waarin ruimte is voor nieuwe woningen én voor het behoud van de kwaliteit en identiteit van onze dorpen. Met de ontwikkeling van onder meer Schevelingen en Borgakker leggen we de basis voor de woningbehoefte van de komende jaren. Door gelijktijdig te investeren in bereikbaarheid en werkgelegenheid zorgen we ervoor dat Laarbeek ook in de toekomst aantrekkelijk en leefbaar blijft.

***Samen verder bouwen aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen, kansen krijgt en naar elkaar omkijkt**.* We spelen in op veranderende maatschappelijke ontwikkelingen. Dit doen we door ons beleid in het sociaal domein te vernieuwen en te investeren in toekomstbestendige voorzieningen, zoals het Ontmoetingscentrum in Beek en Donk, die aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. Daarbij bouwen we voort op de kracht van onze gemeenschap, want alleen samen houden we Laarbeek vitaal, leefbaar en sociaal sterk.

***Samen verder investeren in kansen voor onze jeugd en een duurzame toekomst voor Laarbeek**.* We helpen inwoners hun woning te verduurzamen, werken samen met partners aan een betrouwbaar energiesysteem en bereiden onze gemeente voor op de uitdagingen van morgen. Tegelijk zetten we ons in voor een omgeving waarin jonge inwoners gezond, actief en weerbaar kunnen opgroeien.

Wij zijn ons bewust van de uitdagingen die voor ons liggen. Tegelijkertijd zien wij volop kansen om samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners verder te bouwen aan een sterke, duurzame en leefbare gemeente. Wij zien uit naar de behandeling van deze begroting in uw raad.

13 oktober 2026,

College van Burgemeester en wethouders Laarbeek

Algemeen

In de begroting informeren wij u over het voorgenomen beleid en maken we een financiële vertaling van onze taken voor de komende jaren. In de Kaderbrief 2027 spraken we af dat we zouden zorgen voor een structureel sluitende begroting in boekjaar 2027 (1e jaar sluitend). In 2027 zorgen we voor een plan om te komen tot een begroting die voor goedkeuring door de provincie in aanmerking komt voor de periode 2028-2031. In de kadernota van volgend jaar werken we dit verder uit.

We hebben afgesproken om taken zoveel als mogelijk binnen de bestaande financiële ruimte te bekostigen. Met de voorliggende begroting zijn we daarin naar onze mening geslaagd. We zien kans om het bestaande beleid in 2027 te continueren én ambities uit het bestuursakkoord een plek te geven in de begroting. Dat doen we binnen de financiële kaders die in de Kaderbrief 2027 zijn opgenomen, door scherper te begroten, zonder te schrappen in of te bezuinigen op het takenpakket. Daarnaast hebben we kans gezien de formatieve behoeften, die we bij de kaderbrief hebben aangekondigd, nagenoeg volledig binnen het bestaande personeelsbudget op te vangen.

Na beoordeling van deze begroting kan de provincie repressief of preventief toezicht instellen. **Repressief toezicht** is het normale toezicht en houdt in dat de begroting direct kan worden uitgevoerd zonder dat hier vooraf goedkeuring van de provincie voor nodig is. **Preventief toezicht** is de uitzondering en houdt in dat de provincie begrotingswijzigingen eerst goed moet keuren voordat tot uitvoering kan worden overgegaan.

Om elk jaar in aanmerking te komen voor het repressieve toezicht zorgen we ervoor dat:
- de begroting structureel en reëel in evenwicht is
- de jaarrekening (15 juli) en begroting (15 november) tijdig wordt verzonden

Met **structureel evenwicht** bedoelen we dat de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Dit blijkt uit het structurele gedeelte van het begrotingssaldo. Als dit positief is, spreken we van een structureel evenwicht. Een **reëel evenwicht** houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar zijn.

De provincie beoordeelt jaarlijks óf de eerste jaarschijf óf uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is.

Zoals blijkt uit onderstaande tabel is het eerste begrotingsjaar structureel sluitend. Vanaf 2028 zijn de structurele baten onvoldoende om de structurele lasten te dekken. Dat heeft onder andere te maken met de landelijke terugval van de Rijksbijdrage in het gemeentefonds, het zgn. ravijnjaar.

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
Begrotingssaldo	**-555**	**-1.679**	**-1.736**	**-1.126**
- waarvan incidenteel	-662	-54	-19	0
- waarvan structureel	107	-1.625	-1.717	-1.126

Het ravijnjaar verwijst naar de periode waarin veel gemeenten worden geconfronteerd met een fors structureel financieel tekort. Dit tekort wordt met name veroorzaakt door wijzigingen in de financieringssystematiek (overgang van de zogenoemde ‘trap op, trap af’-systematiek naar financiering op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product) en een lagere groei van het gemeentefonds. Omdat gemeenten voor het overgrote deel financieel afhankelijk zijn van het Rijk via de uitkering uit het gemeentefonds werkt dit zwaar nadelig door op de ontwikkeling van het financieel meerjarenperspectief voor 2028 en verder. Aan de uitgavenkant blijven de kosten stijgen voor onder andere Jeugdzorg en Wmo (door dubbele vergrijzing).

Procedure behandeling

In de raadsvergadering van 5 november 2026 wordt de begroting behandeld en vastgesteld.

Op 13 oktober wordt de begroting aangeboden aan de raadsfracties. Op 26 oktober wordt de begroting besproken in de Auditcommissie.

Technische vragen over de begroting die uiterlijk op 25 oktober (vóór 9.00 uur) worden ingediend, beantwoorden wij op 28 oktober. Technische vragen die daarna volgen beantwoorden we zo snel mogelijk, maar op een later moment.

Moties en amendementen op de begroting die uiterlijk op 1 november worden ingediend, voorzien wij van een schriftelijke reactie op 4 november.

Leeswijzer

Bij **Financiële samenvatting** gaan we dieper in op het verloop van het begrotingssaldo. Vanuit het vertrekpunt werken we de financiële effecten op het begrotingssaldo verder uit.

Bij **Programma's** geven we aan de hand van uitgewerkte W-vragen invulling aan de ambities uit het bestuursakkoord. Hier is te lezen welke acties er in 2027 worden uitgevoerd om de doelen te bereiken. Ook is er per programma een overzicht van de op te stellen beleidsnota's opgenomen.

Bij **Paragrafen** hebben we de volgende programma-overstijgende onderwerpen beschreven:
- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Wet open overheid

Bij **Financiële begroting** geven we onder andere inzicht in het overzicht van baten en lasten, de financiële positie en het overzicht van geraamde baten en lasten per taakveld.

In de **Bijlage** is de subsidiestaat opgenomen, inclusief toelichting.

Financiële samenvatting

Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de ontwikkeling van het begrotingssaldo. Ons vertrekpunt voor de begroting is de Financiële rapportage 2026. Bij **Vertrekpunt** hebben we inzichtelijk gemaakt hoe we van de begroting van vorig jaar gekomen zijn tot deze uitgangspositie. De financiële ontwikkelingen die leiden tot het begrotingssaldo staan vermeld bij **Financiële ontwikkelingen / Actueel meerjarenperspectief**.

Een positief bedrag is een voordeel voor het begrotingssaldo, een negatief bedrag een nadeel.

Meicirculaire 2026
De begroting is opgesteld aan de hand van de meicirculaire 2026. Over de uitkomsten van de septembercirculaire informeren wij u afzonderlijk via een raadsinformatiebrief. De financiële gevolgen hiervan voor 2026 en verwerken we in de laatste begrotingswijziging van 2026 (slotwijziging). De slotwijziging leggen wij voor aan uw raad in de laatste raadsvergadering van 2026.

Vertrekpunt

Ons vertrekpunt is het begrotingssaldo uit de Financiële rapportage 2026.

Hieronder staat de ontwikkeling van het begrotingssaldo vanaf de oorspronkelijke begroting 2026 (vastgesteld in november 2025) tot en met de Financiële rapportage 2026 (vastgesteld in oktober 2026).

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
Primitieve begroting 2026-2029	-277	-1.403	-1.394	-1.046
Ontwikkelingen na vaststelling begroting 2026-2029				
Raadsvergadering 18-12-2025:				
- Laatste begrotingswijziging van 2025	213	142	156	166
- Legesverordening 2026	-51	-51	-51	-51
- Budgetoverheveling 2025	0	0	0	0
Raadsvergadering 12-3-2026:				
Decembercirculaire 2025 gemeentefonds	219	344	475	426
Raadsvergadering 2-7-2026:				
- Jaarstukken 2025	0	0	0	0
- Grondnota 2026 (actualisatie grondexploitaties)	37	25	21	48
Raadsvergadering 8-10-2026:				
Financiële rapportage 2026	64	-304	-263	-66
Afrondingsverschillen	1	1	1	0
Vertrekpunt begroting 2027	**206**	**-1.246**	**-1.055**	**-523**

Financiële ontwikkelingen

De financiële ontwikkelingen zijn gesplitst in Kaderbrief 2027 en Begroting 2027.

Kaderbrief 2027:
De financiële mutaties die in de kaderbrief vermeld staan waren bedoeld om een realistisch meerjarenperspectief te schetsen. Hiervan zijn toen geen begrotingswijzigingen vastgesteld door de gemeenteraad. Zoals aangegeven verwerken wij deze in de voorliggende begroting. Overigens zijn sommige mutaties inmiddels verwerkt via de Financiële rapportage 2026.

Begroting 2027:
De financiële mutaties beperken zich tot de realisatie van bestaand beleid. Er is geen sprake van nieuw beleid (uitbreiding of intensivering met een vraag naar extra geld of capaciteit).

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
Kaderbrief 2027:				
- Te realiseren bijstellingen	93	93	93	93
- Inkomstenverhogingen	312	377	339	407
- Bestaand beleid	-270	-215	-215	-240
- Nieuw beleid	-50	0	0	0
- Gemeenschappelijke regelingen	-439	-553	-581	-659
Begroting 2027:				
- Bestaand beleid	-407	-135	-317	-204
Totaal financiële ontwikkelingen	**-761**	**-433**	**-681**	**-603**

Hieronder zijn de onderdelen uit bovenstaande tabel nader gespecificeerd en voorzien van een toelichting.

Onderdelen kaderbrief

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
1. Aanpassing budgetten Wmo	32	32	32	32
2. Aframing budget uitzonderlijk maatwerk	50	50	50	50
Overige bijstellingen	11	11	11	11
Te realiseren bijstellingen kaderbrief	**93**	**93**	**93**	**93**

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
3. Verhoging OZB (alleen indexering)	178	193	169	237
4. Verhoging verblijfsbelasting	0	50	50	50
5. Verhoging inkomsten uit leges	134	134	120	120
Inkomstenverhogingen kaderbrief	**312**	**377**	**339**	**407**

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
6. Onafhankelijke cliëntondersteuning uitbreiden	-25	-25	-25	-25
7. Uitstel inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo	-30	0	0	0
8. Onderhoud abri's bij bushaltes	-25	0	0	0
9. Peelsamenwerking	-50	-50	-50	-50
10. Hardware, licenties software en netwerksysteembeheer	-200	-200	-200	-225
11. Structureel aframen budget post onvoorzien college en raad	60	60	60	60
Bestaand beleid kaderbrief	**-270**	**-215**	**-215**	**-240**

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
12. Vervanging brug Lage Heesweg Beek en Donk	-25	0	0	0
13. Beleids- en beheersplan invasieve exoten	-25	0	0	0
Nieuw beleid kaderbrief	**-50**	**0**	**0**	**0**

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
14. GGD Brabant Zuidoost	-59	-59	-59	-59
14. GR Peelgemeenten	-78	-78	-78	-78
14. Jeugdregio Een 10 voor de Jeugd	-24	-24	-24	-24
14. Senzer	125	2	-4	-82
14. Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)	-23	-23	-23	-23
14. Bijstelling GR ODZOB	-55	-55	-76	-76
14. Metropool Regio Eindhoven (MRE)	-11	-11	-11	-11
14. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	-314	-305	-306	-306
Gemeenschappelijke regelingen kaderbrief	**-439**	**-553**	**-581**	**-659**

Toelichting onderdelen kaderbrief

1. Aanpassing budgetten Wmo
Het budget voor versterking van de lokale centrale toegang valt vrij, omdat dit vanuit de samenwerking met de Peelgemeenten wordt opgepakt. Daarbij worden geen extra kosten voorzien.

2. Aframing budget uitzonderlijk maatwerk
Het budget voor uitzonderlijke zorg op maat, dat niet ingezet kan worden vanuit de Wmo, de Jeugdwet of andere wettelijke regelingen, wordt op basis van de realisatie in voorgaande jaren gedeeltelijk afgeraamd.

3. Verhoging OZB (alleen indexering)
De ontwikkeling van de geraamde OZB-opbrengst is bijgesteld met de effecten van het indexeringspercentage (4,33% in 2027) in combinatie met de effecten van het geactualiseerde meerjarige woningbouwprogramma.

4. Verhoging verblijfsbelasting
De verhoging van de verblijfsbelasting is verwerkt vanaf 2028, conform de uitgangspunten in de Kaderbrief 2027. Het gaat om een voorlopige raming. Zoals afgesproken vindt in 2027 - twee jaar na de invoering van de verblijfsbelasting - een evaluatie plaats.

5. Verhoging inkomsten uit leges
De inschattingen voor de legesverordening zijn geactualiseerd. Ten opzichte van de Kaderbrief 2027 hebben we de opbrengsten met € 99.000 verhoogd, waardoor het voordelige effect in 2027 € 134.000 bedraagt. Dit komt voornamelijk door leges uit activiteiten met betrekking tot bouwwerken. De daadwerkelijke inkomsten zijn meer in lijn gebracht met de feitelijke realisatie in 2025. Ook worden de tarieven met 5% verhoogd, met uitzondering van enkele (vooral wettelijke) tarieven. Het voordelige effect vanaf 2029 is € 14.000 lager. Dit komt door het aflopen van de piek in aantallen reisdocumenten.

6. Onafhankelijke cliëntondersteuning uitbreiden
De subsidiëring aan Stichting MEE en Stichting Wijzer in Zorg is verhoogd voor meer onafhankelijk cliëntondersteuning. Deze verhoging heeft zich vertaald in de Subsidiestaat 2027.

7. Uitstel inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo
De eigen bijdrage Wmo, gebaseerd op een inkomensafhankelijke bijdrage, wordt een jaar uitgesteld. De budgetbijstelling is bepaald op basis van het abonnementstarief en geldt alleen voor 2027.

8. Onderhoud abri's bij bushaltes
In 2027 worden de gemeentelijke abri's eenmalig opgeknapt.

9. Peelsamenwerking
Het budget wordt ingezet voor samenwerking in sub-regio De Peel bij samenhangende opgaven die de gemeentegrenzen overstijgen.

10. Hardware, licenties software en netwerksysteembeheer
Het beschikbaar budget wordt in 2027 structureel bijgesteld met € 200.000, oplopend naar € 225.000 in 2030. De stijgende kosten zitten voornamelijk in de indexering van contracten en licenties, bijstelling van het budget voor outsourcing van het systeem- en netwerkbeheer en benodigde middelen voor monitoring en informatiebeveiliging.

11. Structureel aframen budget post onvoorzien college en raad
In de Kaderbrief 2027 is voorgesteld om de post onvoorzien voor college (€ 45.000) en raad (€ 15.000) af te ramen, omdat er in de afgelopen jaren weinig tot geen gebruik van is gemaakt. Mocht het nodig zijn dan kan er tussentijds, bijvoorbeeld via een “losse” begrotingswijziging, alsnog budget voor worden opgenomen.

12. Vervanging brug Lage Heesweg Beek en Donk
Uit inspectie blijkt dat deze brug in 2027 moet worden vervangen.

13. Beleids- en beheersplan invasieve exoten
We stellen beleid op hoe om te gaan met het al dan niet bestrijden van invasieve exoten. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de Japanse Duizendknoop, Aziatische hoornaar en Amerikaanse rivierkreeft. Het beleid moet zorgen voor een duidelijke koers waar we op acteren.

14. Gemeenschappelijke regelingen
De begrotingen van onze gemeenschappelijke regelingen zijn verwerkt. Over het algemeen gaan alle gemeenschappelijke regelingen over tot indexatie, bijstelling van uitvoeringsbudgetten en/of een geldvraag voor nieuw beleid. Een aantal gemeenschappelijke regelingen heeft een sobere begroting voorgelegd, andere staan voor grote opgaven met een bijbehorende vraag naar geld.

Onderdelen begroting

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
15. Actualisatie investeringen en kredieten begroting	-40	-58	-269	-161
16. Actualisatie salarisbegroting	86	86	86	86
17. Actualisatie taakveld Treasury	182	185	204	219
18. Actualisatie gesloten exploitatie afval	89	91	95	91
19. Actualisatie gesloten exploitatie riolering	186	267	273	268
20. Toepassing indexatie-afspraak 2027	113	113	113	113
21. Bijstelling zorgkosten rapportage Q2-2026 Peelgemeenten	-327	-341	-341	-341
22. Budget organisatieontwikkeling	-50	-50	-50	-50
23. Strategische personeelsplanning	-194	-194	-194	-194
24. Onderwijshuisvesting basisonderwijs	-25	0	0	0
25. Energiebeheer maatschappelijk vastgoed	-20	-20	-20	-20
26. Actualisatie beheer- en onderhoudsplannen openbare ruimte	-95	0	0	0
27. Groenonderhoud	-200	-200	-200	-200
28. Pilot vergunningverleningsproces omgevingsvergunningen	-100	0	0	0
29. Huisvesting arbeidsmigranten	-35	0	0	0
Overige bijstellingen	23	-14	-14	-15
Bestaand beleid begroting	**-407**	**-135**	**-317**	**-204**

Toelichting onderdelen begroting

15. Actualisatie investeringen en kredieten begroting
De investeringen en kredieten zijn geactualiseerd, onder meer naar aanleiding van de Jaarstukken 2025 en de Financiële rapportage 2026.

16. Actualisatie salarisbegroting
Tot nu toe werd een vast bedrag aan personeelskosten aan de grondexploitaties doorberekend, ongeacht de calculatie van de plankosten. Met de nieuwe systematiek van toerekening vormt deze calculatie de basis voor de doorberekening, wat binnen de algemene dienst leidt tot een voordeel van € 86.000.

17. Actualisatie taakveld Treasury
Door actualisatie van onze financieringsbehoefte hebben we de rentelasten voordelig bij kunnen stellen in de begroting.

18. Actualisatie gesloten exploitatie afval
In 2027 nemen de lasten binnen de exploitatie Afvalverwerking toe. Dit komt onder andere door stijging van de verwerkingskosten van de milieustraat (€ 100.000) en extra kapitaallasten als gevolg van de renovatie van de milieustraat (€ 30.000). Ook dalen de opbrengsten uit papierinzameling (€ 30.000) en zijn er extra lasten doordat Blink de textielinzameling uitvoert in plaats van een stichting (€ 83.000). Tenslotte zijn er -zoals afgesproken bij de Kaderbrief 2027 - meer kosten toegerekend aan de exploitatie Afvalverwerking ten gunste van het begrotingsresultaat. Het gaat hierbij om de kosten van de gemeentewerf, tractiemiddelen en BSOB (€ 80.000). Dit alles leidt tot een hoger tarief voor afval. In de paragraaf Lokale heffingen komen we hierop terug.
De exploitatie Afvalverwerking is een gesloten exploitatie. Dat de bijstelling in 2027 hier een voordeel van € 89.000 laat zien komt doordat enkele nadelige effecten voor afval niet hier, maar op andere posten in de begroting terugkomen.

19. Actualisatie gesloten exploitatie riolering
De egalisatievoorziening Rioolheffing is naar de laatste inzichten geactualiseerd. Net zoals bij de exploitatie afval zijn er meer kosten toegerekend aan de exploitatie riolering. Het gaat hierbij om de kosten van personeel, overhead en btw. Dit leidt tot een structureel voordeel voor het begrotingssaldo.

20. Toepassing indexatie-afspraak 2027
Conform de Kaderbrief 2027 passen we indexatie toe, maar niet op alle budgetten afzonderlijk. Het totaal aan indexering komt voor 50% ten gunste van de budgetbevoegdheid van het college. Deze wordt flexibel ingezet als na verloop van tijd blijkt dat bepaalde budgetten, juist door het ontbreken van indexering, niet toereikend zijn. De overige 50% valt vrij ten gunste van het begrotingsresultaat. Dit heeft eenmalig een positief structureel effect.

21. Bijstelling zorgkosten rapportage Q2-2026 Peelgemeenten
De rapportage Q2-2026 van GR Peelgemeenten laat een geactualiseerd beeld zien van de zorgkostenontwikkeling 2027 met betrekking tot de uitgaven voor Wmo, Jeugd en Bijzondere bijstand, minimavoorziening en schuldhulpverlening. De grootste bijstelling vindt daarbij plaats op de Wmo, met name op het gebied van hulp bij het huishouden, begeleiding, dagbesteding en collectief vervoer. De stijging wordt grotendeels veroorzaakt door een toename van het aantal cliënten. Bij hulp bij het huishouden komt dit vooral door de sterke vergrijzing in onze gemeente. Voor het collectief vervoer wordt de kostenstijging, naast volumegroei, veroorzaakt door een naar verwachting fors hogere NEA-index in 2027. De NEA-index is een maatstaf die de kostenontwikkeling in de Nederlandse transportsector weergeeft.

22. Budget organisatieontwikkeling
Het budget organisatieontwikkeling wordt structureel opgenomen in de begroting. De middelen worden ingezet voor de uitwerking van de jaarlijkse focuspunten binnen het concernplan. Voor 2027 zijn dit leiderschapsontwikkeling, het ambtelijk-bestuurlijk samenspel en het versterken van eigenaarschap. De focuspunten worden jaarlijks geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Hiermee blijven we werken aan een wendbare en toekomstbestendige organisatie die kan inspelen op de maatschappelijke opgaven.

23. Strategische personeelsplanning
Voor functies met een verhoogd continuïteitsrisico zetten we waar nodig en mogelijk in op een aanpak waarbij nieuwe medewerkers tijdig instromen om kennis en ervaring over te nemen voordat ervaren collega's door pensionering uitstromen. Hierdoor blijft de uitvoeringskracht van de organisatie ook op termijn gewaarborgd. Dit noemen we strategische personeelsplanning. Voor een uitgebreidere toelichting verwijzen we naar de paragraaf Bedrijfsvoering.

24. Onderwijshuisvesting basisonderwijs
De brede school De Sprankel in Lieshout staat voor een uitbreiding van de school vanuit het IHP in 2028. Hiervoor kunnen tijdelijke maatregelen nodig zijn, dit wordt nog nader onderzocht.

25. Energiebeheer maatschappelijk vastgoed
Het betreft de extra kosten als gevolg van het afschaffen van de salderingsregeling per 1 januari 2027.

26. Actualisatie beheer- en onderhoudsplannen openbare ruimte
De beheer- en onderhoudsplannen vormen het kader voor beheer, onderhoud en investeringen in de openbare ruimte. De huidige plannen voor groen, openbare verlichting en water zijn toe aan actualisering en een meer samenhangende opzet. We willen de plannen laten aansluiten bij de beleidsdoelen, ontwikkelingen in de leefomgeving en de systematiek van het omgevingsprogramma. De geactualiseerde plannen moeten niet alleen beschrijven wat de gemeente beheert, maar ook inzichtelijk maken hoe de beleidsambities worden vertaald naar concrete beheer- en onderhoudsniveaus, welke prestaties en werkprocessen daarbij horen, en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Hiervoor hebben we externe ondersteuning nodig.

27. Groenonderhoud
Op basis van een nieuwe aanpak onderhoudt Senzer ook in 2027 een groot deel van de gemeentelijke groenvoorzieningen. De vraag naar extra geld wordt onder meer veroorzaakt door een toename van de hoeveelheid openbaar groen (+ 3.100 m²) en hogere onderhoudskosten door de omvorming van 8.400 m² standaard-groen naar biodivers groen. Daarnaast zijn er nieuwe afspraken gemaakt met Senzer. Senzer gaat meer mensen inzetten. Het snoeien van hagen wordt door een andere aannemer uitgevoerd. Dit werk wordt binnenkort opnieuw aanbesteed. Hierbij is al rekening gehouden met een enigszins hogere aanneemsom.
In de Financiële rapportage 2026 werd het budget "Onderhoud groenvoorziening" incidenteel verhoogd met € 200.000 voor 2026. De verhoging zetten we structureel door in deze begroting. Een aanzienlijk deel van het groenonderhoud wordt in 2027 uitgevoerd door Senzer op basis van een herziene overeenkomst. We monitoren de werkzaamheden van Senzer nadrukkelijk op de kwaliteit van het geleverde werk. Aan de hand hiervan besluiten we vóór de zomer van 2027 of we de overeenkomst met Senzer na 2027 voortzetten.

28. Pilot vergunningverleningsproces omgevingsvergunningen
Dit jaar is in samenwerking met de Omgevingsdienst (ODZOB) gewerkt aan de optimalisatie van het vergunningverleningsproces. Daarvoor is het front-office versterkt en in mei 2026 van start gegaan. Gedurende deze pilot worden de ervaringen van onze inwoners en medewerkers gemonitord. In de tweede helft van 2027 worden de ervaringen geëvalueerd en met de raad gedeeld. Aan de hand van de bevindingen wordt bezien of de voor- en nadelen van het terughalen van de vergunningverlening naar de eigen organisatie nader worden afgewogen.

29. Huisvesting arbeidsmigranten
Het huisvestingsbeleid arbeidsmigranten moet geactualiseerd worden. In de herijking zal in lijn met het bestuursakkoord worden aangegeven waar welke vormen van huisvesting mogelijk zijn en in welke omvang. Voor de actualisering en de organisatorische borging van de uitvoering daarvan is tijdelijk capaciteit nodig. Hiervoor is een incidenteel budget van € 35.000 opgenomen.

Actueel meerjarenperspectief

De provincie beoordeelt jaarlijks óf de eerste jaarschijf óf uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht is. De financiële ontwikkelingen uit deze begroting zorgen voor een negatief meerjarenperspectief voor alle jaren. De eerste jaarschijf, begrotingsjaar 2027, is echter structureel in evenwicht (€ 107.000 positief). Vanaf 2028 zijn de structurele baten onvoldoende om de structurele lasten te dekken. Dat heeft vooral te maken met de landelijke terugval van de Rijksbijdrage in het gemeentefonds.

bedragen x € 1.000	Begroting	Meerjarenbegroting		
	2027	2028	2029	2030
Vertrekpunt begroting 2027	206	-1.246	-1.055	-523
Totaal financiële ontwikkelingen	-761	-433	-681	-603
Actueel meerjarenperspectief (begrotingssaldo)	**-555**	**-1.679**	**-1.736**	**-1.126**
- waarvan incidenteel	-662	-54	-19	0
- waarvan structureel	107	-1.625	-1.717	-1.126

Algemene toelichting en inleiding bij programma's

Bestuursakkoord

Het Bestuursakkoord 2026-2030 "Samen verder" hebben wij als kader gebruikt voor deze begroting. Op de eerste plaats hebben wij dit gedaan door de vier centrale thema's uit het bestuursakkoord te gebruiken voor de indeling van de programma's. Op de tweede plaats hebben wij de ambities uit het bestuursakkoord voor 2027 opgenomen en uitgewerkt in deze begroting. De ambities uit het bestuursakkoord hebben we daarbij vertaald naar doelen in de vorm van de 1e W-vraag: wat willen we bereiken? Bij de 2e W-vraag leggen we uit wat we gaan doen om deze doelen te bereiken. Bij de 3e W-vraag (Wat mag het kosten?) laten we zien wat de lasten en baten zijn op taakveld-niveau.

Van ambities naar keuzes

Het bestuursakkoord vormt daarmee de inhoudelijke basis voor deze begroting. Tegelijkertijd vraagt de uitvoering van deze ambities om het maken van keuzes, zeker in een periode waarin de financiële ruimte onder druk staat. Bij die keuzes kijken we niet alleen naar wat we willen realiseren, maar ook naar wat dit betekent voor de kwaliteit van leven van onze inwoners, nu en in de toekomst. Het perspectief van Brede Welvaart geeft ons richting bij het maken van keuzes.

Brede Welvaart

Brede Welvaart gaat om dát wat mensen van waarde vinden, over de kwaliteit van leven. Het is een bredere oriëntatie op (economische) groei dan het bruto binnenlands product dat zich slechts concentreert op materiële aspecten. Het sturen op Brede Welvaart is een kwestie van keuzes maken. Brede Welvaart bestaat uit een groot aantal aspecten die effect op elkaar hebben. Het is van belang om bij het sturen op Brede Welvaart oog te hebben voor alle elementen in samenhang met elkaar, maar daar wel keuzes in te maken. Het moet passen bij de lokale situatie. Het is maatwerk.

De primaire taak van de gemeente gaat over het instaan voor de basisbehoeften van inwoners. Dit maakt dat onze prioriteit ligt bij bestaanszekerheid. We gaan uit van eigen kracht en het netwerk van inwoners. Maar we willen een vangnet en springplank creëren voor inwoners die dit nodig hebben om weer regie over hun leven (terug) te krijgen. Dat betekent dat we binnen Brede Welvaart focus aanbrengen op de thema's samenleving, gezondheid, veiligheid en wonen. En delen van subjectief welzijn en arbeid en vrije tijd.

In deze begroting hebben we de nadruk gelegd op het realiseren van bestaand beleid. De focus op bestaanszekerheid is wel zichtbaar in de financiële bijstellingen. In het plan om te komen tot een goedgekeurde begroting voor 2028 en verder is de focus op bestaanszekerheid een leidend principe en afwegingskader bij het maken van de benodigde keuzes om de ambities uit het bestuursakkoord te realiseren.

Mengpaneel

Het mengpaneel met acht schuiven die de onderdelen van brede welvaart uitbeelden: subjectief welzijn, materiële welvaart, gezondheid, werk en vrije tijd, wonen, samenleving, veiligheid en milieu. De schuiven staan op verschillende hoogtes. Bestaanszekerheid is gemarkeerd als de focus van de gemeente Laarbeek. De schuiven van gezondheid, wonen, samenleving en veiligheid staan hoog ingesteld. Deze onderdelen krijgen binnen bestaanszekerheid de meeste aandacht.

Programma 1. Sterke maatschappelijke omgeving

Inleiding

De samenleving verandert snel. Dit komt terug in de samenwerking met inwoners en organisaties, het meegroeien met de regio en het zorgen voor veiligheid. Steeds staat voorop dat iedereen mee moet kunnen doen en dat keuzes duidelijk en zorgvuldig worden gemaakt om de maatschappelijke omgeving te versterken.

Doelen

Lokale samenwerking

Wat willen we bereiken?

Een actieve en betrokken samenleving waarin inwoners en organisaties, samen met de gemeente, initiatieven nemen die de gemeenschap versterken.

Wat gaan we ervoor doen?

We versterken het omgevingsbewust werken en implementeren daarvoor de participatienota en -verordening.

We stimuleren initiatieven door regeldruk zoveel mogelijk te beperken met een procesoptimalisatie in de vergunningsketen en een daarop aansluitende doelmatige APV.

We herzien het evenementenbeleid in 2027 en maken deze eenduidiger en beter toepasbaar voor initiatiefnemers.

Regionale samenwerking

Wat willen we bereiken?

Maatschappelijke opgaven zo effectief mogelijk aanpakken.

Wat gaan we ervoor doen?

We geven uitvoering aan de uitgangspunten en acties uit de Samenwerkingsagenda Verbonden Partijen.

Schaalsprong

Wat willen we bereiken?

Met behoud van het dorpse karakter en focus op kwaliteit van leven meegroeien in de Brainportregio.

Wat gaan we ervoor doen?

We verbinden ruimtelijke ontwikkelingen en sociale vraagstukken met elkaar. We stellen een Programmakader Voorzieningen op als afwegingskader voor de ontwikkeling en instandhouding van voorzieningen. Hiermee dragen we bij aan leefbare en vitale kernen.

Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Een veilige en leefbare gemeente waarin iedereen kan meedoen.

Wat gaan we ervoor doen?

We blijven zichtbaar in de wijk en het buitengebied en werken samen met inwoners, ondernemers, veiligheidspartners en netwerken aan het voorkomen en aanpakken van overlast en onveilig gedrag.

We handelen meldingen af volgens onze servicenormen.

We zetten de aanpak van ondermijning voort.

We versterken de preventieve aanpak door signalen vroegtijdig op te pakken en de samenwerking tussen het veiligheids- en sociaal domein verder te versterken.

Weerbare samenleving

Wat willen we bereiken?

Goed voorbereide inwoners en organisaties die weten hoe te handelen bij noodsituaties.

Wat gaan we ervoor doen?

We stellen een gemeentelijk kader voor weerbaarheid en veerkracht vast.

We brengen de bestaande afspraken en maatregelen voor bedrijfscontinuïteit van de gemeentelijke organisatie in beeld en actualiseren we deze waar nodig.

We werken verder aan de realisatie van noodsteunpunten.

Asiel- en vluchtelingenopvang

Wat willen we bereiken?

Beperking tot de uitvoering van de (Spreidings)wet.

Wat gaan we ervoor doen?

We zetten ons in juli 2027 nieuwe huisvesting voor asielopvang te realiseren in lijn met onze opgave vanuit de (Spreidings)wet.

We geven uitvoering aan de wettelijke voorschriften voor de opvang van Oekraïense ontheemden.

We zetten ons in om de wettelijke taakstelling voor de huisvesting van statushouders te realiseren.

Op te stellen beleidsnota's

Naam beleidsnota	Betrekking op de jaren	Verwacht jaar van vaststelling door raad	Doel (betrekking op 1e W-vraag)
Algemene Plaatselijke Verordening	2027 e.v.	2027	Een actieve en betrokken samenleving waarin inwoners en organisaties, samen met de gemeente, initiatieven nemen die de gemeenschap versterken.
Participatiebeleid en -verordening	2026 e.v.	2026	Een actieve en betrokken samenleving waarin inwoners en organisaties, samen met de gemeente, initiatieven nemen die de gemeenschap versterken.
Integraal Veiligheidsplan (regionaal)	2027-2030	2027	Een veilige en leefbare gemeente waarin iedereen kan meedoen.
Integraal Veiligheidsbeleid (lokaal)	2027-2030	2027	Een veilige en leefbare gemeente waarin iedereen kan meedoen.
Evenementenbeleid	2027 e.v.	2027	Een actieve en betrokken samenleving waarin inwoners en organisaties, samen met de gemeente, initiatieven nemen die de gemeenschap versterken.

Verplichte beleidsindicatoren

In deze begroting hebben we per programma beleidsindicatoren opgenomen. Dit is een wettelijke verplichting die voortvloeit uit het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Het zijn de wettelijk verplichte indicatoren; een vaste set vanuit het Rijk en ontsloten via *Waarstaatjegemeente.nl*.

Beleidsindicator	Meeteenheid	Actualiteit Laarbeek		Gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2025	12	9
Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2025	2,8	2,8
Vernielingen en misdrijven tegen openbare orde en gezag	per 1.000 inwoners	2025	2,6	3,5
Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2025	0,9	1,1
Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2025	0,4	0,9

Wat mag het kosten?

Hieronder staan de lasten en baten van taakvelden die in dit programma zijn ondergebracht.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten				
0.1. Bestuur	**2.267**	**2.267**	**2.267**	**2.267**
0.2. Burgerzaken	**1.051**	**1.051**	**866**	**866**
1.1. Crisisbeheersing en brandweer	**2.088**	**2.115**	**2.118**	**2.132**
1.2. Openbare orde en veiligheid	**632**	**629**	**628**	**628**
7.2. Riolering	**2.448**	**2.573**	**2.621**	**2.567**
7.3. Afval	**2.513**	**2.514**	**2.518**	**2.514**
Totaal Lasten	**10.999**	**11.147**	**11.018**	**10.973**
Baten				
0.1. Bestuur	**31**	**31**	**31**	**31**
0.2. Burgerzaken	**554**	**554**	**278**	**278**
1.1. Crisisbeheersing en brandweer	**66**	**66**	**66**	**66**
1.2. Openbare orde en veiligheid	**46**	**46**	**46**	**46**
7.2. Riolering	**3.736**	**3.867**	**3.918**	**3.845**
7.3. Afval	**2.959**	**2.959**	**2.964**	**2.960**
Totaal Baten	**7.393**	**7.524**	**7.303**	**7.226**
Totaal	**-3.606**	**-3.624**	**-3.715**	**-3.747**
Onttrekkingen				
0.10. Mutaties reserves	**10**	**10**	**10**	**10**
7.2. Riolering	**0**	**0**	**0**	**0**
7.3. Afval	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen	**10**	**10**	**10**	**10**
Saldo	**-3.596**	**-3.614**	**-3.705**	**-3.737**

2025/2026

In de begroting nemen we de realisatie 2025 en de begroting 2026 mee om een betrouwbaar vergelijkingskader te bieden. De realisatie 2025 is het meest recente jaar waarvan de jaarrekening volledig is afgerond en gecontroleerd door de accountant. De begroting 2026 laat zien wat de hoogte van de lopende budgetten is op dit moment (2026).

De onderstaande tabel kan helaas niet worden geïntegreerd in bovenstaande tabel. Dit komt omdat de cijfers vanaf 2027 in de andere omgeving van het financiële systeem staan dan daarvoor. Op het moment dat de cijfers alleen betrekking hebben op 2027 en verder is een aparte tabel niet meer aan de orde.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026
Lasten		
0.1. Bestuur	**2.370**	**2.495**
0.2. Burgerzaken	**846**	**1.053**
1.1. Crisisbeheersing en brandweer	**4.306**	**3.691**
1.2. Openbare orde en veiligheid	**572**	**591**
7.2. Riolering	**1.911**	**2.192**
7.3. Afval	**2.213**	**2.273**
Totaal Lasten	**12.217**	**12.295**
Baten		
0.1. Bestuur	**32**	**31**
0.2. Burgerzaken	**491**	**537**
1.1. Crisisbeheersing en brandweer	**3.260**	**2.037**
1.2. Openbare orde en veiligheid	**22**	**42**
7.2. Riolering	**2.770**	**3.372**
7.3. Afval	**2.720**	**2.650**
Totaal Baten	**9.294**	**8.669**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-2.923**	**-3.626**
Onttrekkingen		
0.1. Bestuur	**24**	**0**
0.10. Mutaties reserves	**142**	**64**
Totaal Onttrekkingen	**166**	**64**
Stortingen		
0.10. Mutaties reserves	**91**	**0**
Mutaties reserves	**75**	**64**
Resultaat	**-2.848**	**-3.562**

Programma 2: Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving

Inleiding

Laarbeek en de regio blijven groeien. Dit gaat om economische groei én groei van het aantal inwoners. In de ruimtelijke ordening moet daarnaast ook plek zijn voor mobiliteit, natuur, biodiversiteit, erfgoed en voorzieningen. Het is een grote uitdaging om de totale ruimtelijke puzzel op een verstandige wijze te leggen, ook voor de lange termijn. Dat speelt in al onze kernen. Overal zoeken we naar een manier om groei goed in te passen, zodat het prettig blijft om hier te wonen.

Doelen

Woningbouwopgave

Wat willen we bereiken?
Voldoende en passende woningbouw in leefbare en gemengde wijken.

Wat gaan we ervoor doen?
We geven uitvoering aan de Woondeal en werken mee aan het mogelijk maken van de bouw van 1010 nieuwe woningen van 2022 tot en met 2030.

We werken verder aan de voorkeursrecht gebieden waarin twee grote woningbouwlocaties zijn voorzien. Er wordt een stedenbouwkundige en landschappelijke visie opgesteld en een gebiedsgericht omgevingsprogramma. Ook wordt begonnen met de voorbereiding van de omgevingsplanwijziging.

We stellen een Omgevingsprogramma Volkshuisvesting op.

We stellen een Huisvestingsverordening op die we in regionaal verband afstemmen.

Mobiliteit

Wat willen we bereiken?
Een goed bereikbare, veilige en leefbare gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?
We geven uitvoering aan het Mobiliteitsplan en de benoemde acties en projecten voor 2027.

We realiseren, samen met de provincie, een rotonde op de N615 bij Deense Hoek.

We starten een studie naar alle mogelijke opties voor een alternatieve oost-westverbinding, samen met de provincie en onze buurgemeenten.

We stellen een Strategie Elektrisch Rijden op.

Ruimte voor economische groei

Wat willen we bereiken?
Een toekomstbestendige economie met ruimte voor bedrijvigheid op een passende locatie, sterke dorpscentra en een vitaal buitengebied.

Wat gaan we ervoor doen?
We geven uitvoering aan de ontwikkelstrategie voor Bemmer V.

We zetten de voorbereiding van het Regionaal Bedrijventerrein Brainport Oost voort met de Peelgemeenten op basis van een nieuw handelingsperspectief/plan van aanpak.

We doorlopen de ruimtelijke procedures voor de diverse deelgebieden van Centrumplan Lieshout.

We versterken de samenwerking binnen NOVEX De Peel.

Arbeidsmigranten

Wat willen we bereiken?
Passende huisvesting voor arbeidsmigranten.

Wat gaan we ervoor doen?
We actualiseren het beleidskader huisvesting arbeidsmigranten.

Energietransitie

Wat willen we bereiken?
De risico's van netcongestie zo klein mogelijk houden en netbewustheid creëren.

Wat gaan we ervoor doen?

We faciliteren netbeheerders Enexis en Tennet bij de ombouw van het elektriciteitsnet en de bouw en uitbreiding van stations.

We intensiveren de communicatie over de energietransitie om bewustwording te vergroten en gedragsverandering te stimuleren.

We voeren de lokale isolatieactie en daarbij horende subsidieregeling uit en besteden hiervoor minimaal 25% van het beschikbare budget vanuit het Nationaal Isolatie Programma.

We stellen een omgevingsprogramma op voor de onderwerpen warmte en energie (warmteprogramma).

Klimaatadaptatie

Wat willen we bereiken?
Klimaatadaptieve inwoners, ondernemers en leefomgeving.

Wat gaan we ervoor doen?
We vergroenen, in samenwerking met schoolbesturen, minimaal twee schoolpleinen.

We verduurzamen ons vastgoed volgens het uitvoeringsprogramma van de routekaart met als grootste projecten de verduurzaming van Sportpark De Heibunders in Mariahout en de verduurzaming van het Parkpaviljoen in Beek en Donk.

We intensiveren de communicatie over klimaatadaptatie om bewustwording te vergroten en gedragsverandering te stimuleren.

Toekomstbestendige openbare ruimte

Wat willen we bereiken?
Een groene, toegankelijke en klimaatbestendige openbare ruimte die uitnodigt tot ontmoeten en efficiënt, samenhangend en herkenbaar is ingericht.

Wat gaan we ervoor doen?
We voeren samen met Senzer een proef uit voor een nieuwe werkwijze voor groenonderhoud.

We stellen een Handboek Ontwerp Openbare Ruimte op dat als handleiding dient bij gebiedsontwikkelingen.

We gaan op nader te bepalen locaties ons openbaar groen biodiverser inrichten.

We maken de Trekgraaf in De Groene Long weer zichtbaar.

Natuur, landschap en erfgoed

Wat willen we bereiken?
Behoud en versterking van natuur, landschap en erfgoed als dragers van identiteit, met ruimte voor ontwikkeling die bijdraagt aan een groen, leefbaar en toekomstbestendig buitengebied.

Wat gaan we ervoor doen?
We actualiseren de landschapsinvesteringsregeling.

We stellen, met de gemeente Helmond en Waterschap Aa en Maas, een plan op voor beekherstel en landschappelijke verbeteringen in het stroomgebied van de Goorloop ten zuiden van het Wilhelminakanaal.

We actualiseren de monumentenlijst en de cultuurhistorische waardenkaart.

Omgevingsvergunningen

Wat willen we bereiken?
Toegankelijke en efficiënte vergunningverlening en toezicht.

Wat gaan we ervoor doen?
We geven in 2027 verder uitvoering aan de procesoptimalisatie in de vergunningsketen tussen gemeente en ODZOB. We richten ons op nabijheid voor inwoners, efficiëntere intake en duidelijkere communicatie. Eind 2027 evalueren we de resultaten en brengen we de gewenste vervolgstappen in beeld.

We stellen een Soorten Management Programma (SMP) vast.

Omgevingswet

Wat willen we bereiken?
Een flexibele invoering van de Omgevingswet.

Wat gaan we ervoor doen?
We versterken de ambtelijke organisatie voor de verdere invoering van de Omgevingswet.

We stellen regels op voor het Omgevingsplan voor alle (grote) gebiedsontwikkelingen.

Op te stellen beleidsnota's

Naam beleidsnota	Betrekking op de jaren	Verwacht jaar van vaststelling door raad	Doel (betrekking op 1e W-vraag)
Huisvestingsverordening	2027 e.v.	2027	Voldoende en passende woningbouw in leefbare en gemengde wijken.
Strategisch VTH-beleid	2027 e.v.	2027	Toegankelijke en efficiënte vergunningverlening en toezicht.

Vanwege de Omgevingswet wordt het ruimtelijk beleid omgezet in de Omgevingsvisie, Omgevingsprogramma's en het Omgevingsplan. Hiervoor geldt een overgangstermijn tot en met 2031. In de komende jaren wordt stapsgewijs het bestaande beleid omgezet in de nieuwe omgevingswetdocumenten, waarbij ook actualisatie kan plaatsvinden. Per onderwerp wordt nog uitgewerkt welk omgevingsdocument passend is. Het vaststellen van Omgevingsprogramma's is een bevoegdheid van het college. Per onderdeel zal een afweging worden gemaakt hoe de raad hierbij te betrekken. Het intrekken van beleidsstukken die worden verwerkt in Omgevingsprogramma's is in een aantal gevallen nog steeds een bevoegdheid van de raad.

Verplichte beleidsindicatoren

In deze begroting hebben we per programma beleidsindicatoren opgenomen. Dit is een wettelijke verplichting die voortvloeit uit het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Het zijn de wettelijk verplichte indicatoren; een vaste set vanuit het Rijk en ontsloten via *Waarstaatjegemeente.nl*.

Beleidsindicator	Meeteenheid	Actualiteit	Laarbeek	Gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Gemiddelde WOZ-waarde	x € 1.000	2025	495	469
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2024	3,1	8,6
Demografische druk	%	2026	81,9	82,9
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2026	985	1.040
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2026	1.052	1.139
Functiemenging	%	2025	49,3	50
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar	2025	207,9	199,9
Omvang huishoudelijk restafval	kg. per inwoner	2024	55	106
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2024	42,4	onbekend

Wat mag het kosten?

Hieronder staan de lasten en baten van taakvelden die in dit programma zijn ondergebracht.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten				
0.3. Beheer overige gebouwen en gronden	**39**	**45**	**45**	**45**
2.1. Verkeer en vervoer	**6.093**	**11.665**	**5.736**	**5.026**
2.3. Recreatieve havens	**5**	**5**	**5**	**5**
3.1. Economische ontwikkeling	**503**	**493**	**468**	**468**
3.2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**0**	**0**	**0**	**0**
3.3. Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**29**	**29**	**29**	**29**
3.4. Economische promotie	**351**	**351**	**351**	**351**
5.4. Musea	**28**	**28**	**32**	**28**

Exploitatie	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
5.5. Cultureel erfgoed	**117**	**119**	**119**	**139**
5.6. Media	**528**	**528**	**528**	**528**
5.7. Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**3.041**	**3.123**	**3.166**	**3.182**
7.4. Milieubeheer	**2.801**	**2.674**	**2.695**	**2.695**
8.1. Ruimte en leefomgeving	**603**	**603**	**603**	**603**
8.2. Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**2.428**	**3.134**	**231**	**2.356**
8.3. Wonen en bouwen	**828**	**793**	**793**	**793**
Totaal Lasten	**17.393**	**23.588**	**14.801**	**16.247**
Baten				
0.3. Beheer overige gebouwen en gronden	**87**	**87**	**87**	**87**
2.1. Verkeer en vervoer	**566**	**465**	**208**	**208**
3.2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**91**	**0**	**0**	**0**
3.3. Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**27**	**27**	**27**	**27**
5.4. Musea	**1**	**1**	**1**	**1**
5.5. Cultureel erfgoed	**18**	**18**	**18**	**18**
5.7. Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**63**	**63**	**63**	**63**
7.4. Milieubeheer	**25**	**467**	**467**	**467**
8.1. Ruimte en leefomgeving	**332**	**332**	**332**	**332**
8.2. Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**2.816**	**3.063**	**0**	**2.043**
8.3. Wonen en bouwen	**620**	**620**	**620**	**620**
Totaal Baten	**4.646**	**5.143**	**1.823**	**3.865**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-12.748**	**-18.445**	**-12.978**	**-12.381**
Onttrekkingen				
0.10. Mutaties reserves	**1.933**	**7.885**	**1.753**	**1.011**
2.1. Verkeer en vervoer	**0**	**0**	**0**	**0**
5.7. Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen	**1.933**	**7.885**	**1.753**	**1.011**
Stortingen				
0.10. Mutaties reserves	**509**	**332**	**75**	**75**
Mutaties reserves	**1.424**	**7.553**	**1.678**	**936**
Resultaat	**-11.323**	**-10.892**	**-11.300**	**-11.445**

2025/2026

In de begroting nemen we de realisatie 2025 en de begroting 2026 mee om een betrouwbaar vergelijkingskader te bieden. De realisatie 2025 is het meest recente jaar waarvan de jaarrekening volledig is afgerond en gecontroleerd door de accountant. De begroting 2026 laat zien wat de hoogte van de lopende budgetten is op dit moment (2026).

De onderstaande tabel kan helaas niet worden geïntegreerd in bovenstaande tabel. Dit komt omdat de cijfers vanaf 2027 in de andere omgeving van het financiële systeem staan dan daarvoor. Op het moment dat de cijfers alleen betrekking hebben op 2027 en verder is een aparte tabel niet meer aan de orde.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026
Lasten		
0.3. Beheer overige gebouwen en gronden	**45**	**35**
0.9. Vennootschapsbelasting (Vpb)	**-38**	**0**
2.1. Verkeer en vervoer	**3.237**	**4.296**
2.3. Recreatieve havens	**233**	**5**
3.1. Economische ontwikkeling	**464**	**541**
3.2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**2.906**	**4.414**
3.3. Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**21**	**28**
3.4. Economische promotie	**567**	**361**
5.4. Musea	**23**	**25**
5.5. Cultureel erfgoed	**137**	**139**
5.6. Media	**523**	**514**
5.7. Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**2.584**	**3.953**
7.4. Milieubeheer	**3.316**	**6.675**
8.1. Ruimte en leefomgeving	**1.571**	**1.690**
8.2. Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**3.939**	**10.446**
8.3. Wonen en bouwen	**448**	**424**
Totaal Lasten	**19.976**	**33.546**
Baten		
0.3. Beheer overige gebouwen en gronden	**173**	**87**
2.1. Verkeer en vervoer	**3.572**	**376**
2.3. Recreatieve havens	**15**	**0**
3.2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**3.462**	**4.843**
3.3. Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**26**	**25**
3.4. Economische promotie	**155**	**0**
5.4. Musea	**1**	**1**
5.5. Cultureel erfgoed	**13**	**18**
5.6. Media	**82**	**0**
5.7. Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**167**	**63**
7.4. Milieubeheer	**267**	**3.597**
8.1. Ruimte en leefomgeving	**507**	**197**
8.2. Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**3.530**	**10.296**
8.3. Wonen en bouwen	**1.050**	**922**
Totaal Baten	**13.020**	**20.425**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-6.955**	**-13.121**
Onttrekkingen		
0.10. Mutaties reserves	**4.236**	**2.636**
3.4. Economische promotie	**0**	**0**
8.1. Ruimte en leefomgeving	**0**	**0**
8.2. Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**387**	**0**
Totaal Onttrekkingen	**4.623**	**2.636**
Stortingen		
0.10. Mutaties reserves	**9.391**	**1.098**
Mutaties reserves	**-4.768**	**1.539**
Resultaat	**-11.724**	**-11.582**

Overzicht voor investeringen

Onderstaand overzicht biedt inzicht in de investeringen binnen dit programma voor het begrotingsjaar 2027 en de meerjarenbegroting 2028-2030.

Conform het financieel beleid en de financiële verordening worden de voorgestelde investeringsbudgetten (kredieten) voor 2027 bij vaststelling van de begroting direct door de raad beschikbaar gesteld. De financiële ruimte voor de bijbehorende kapitaallasten is verwerkt in het gepresenteerde (meerjarige) saldo.

Daarnaast zijn de voorgenomen investeringen voor de periode 2028-2030 opgenomen. De financiële ruimte hiervoor is eveneens verwerkt in het meerjarig saldo, maar de bijbehorende investeringsbudgetten worden op dit moment nog niet vastgesteld.

bedragen x € 1.000						
Omschrijving	Startjaar investering	Bruto investerings-budget	Kapitaallasten 2027	2028	2029	2030
Bomenvervangingsplan 2027	2027	109	0	4	4	4
Molens vervangen wiekenkruis molenroeden	2027	180	0	2	2	2
Onderzoek verkeerscirculatie Beek en Donk 2027	2027	512	0	0	103	103
Speelvoorzieningen 2027 (cfm speelruimteplan)	2027	61	0	4	4	4
Verduurzaming groen openbare ruimte 2027	2027	300	0	10	10	10
Verv. openbare verlichting cfm beleidsplan 2027	2027	309	0	9	9	9
Vervangingsinv. wegen 2027 cfm wegenbeleid 2024	2027	1.151	0	30	30	30
Bomenvervangingsplan 2028	2028	109	0	0	4	4
Speelvoorzieningen 2028 (cfm speelruimteplan)	2028	61	0	0	10	10
Verduurzaming groen openbare ruimte 2028	2028	300	0	0	10	10
Verv. openbare verlichting cfm beleidsplan 2028	2028	321	0	0	9	9
Vervangingsinv. wegen 2028 cfm wegenbeleid 2024	2028	1.151	0	0	30	30
Voorbereiding fietsvriendelijke Sonseweg	2028	50	0	0	1	1
Voorbereiding fietsroute Beek en Donk-Helmond	2028	150	0	0	3	3
Bomenvervangingsplan 2029	2029	109	0	0	0	4
Fietsroute BD-Helmond (brug Oranjelaan) 2029	2029	112	0	0	0	1
OV-verbinding Gemert-Helmond 2029	2029	56	0	0	0	3
Speelvoorzieningen 2029 (cfm speelruimteplan)	2029	61	0	0	0	10
Verduurzaming groen openbare ruimte 2029	2029	300	0	0	0	10
Verv. openbare verlichting cfm beleidsplan 2029	2029	333	0	0	0	10
Vervangingsinv. wegen 2029 cfm wegenbeleid 2024	2029	1.989	0	0	0	30
Verkeerskundige aanpassingen fietsverbindingen bruggen	2029	100	0	0	0	2
Bomenvervangingsplan 2030	2030	192	0	0	0	0
Speelvoorzieningen 2030 (cfm speelruimteplan)	2030	61	0	0	0	0
Verduurzaming groen openbare ruimte 2030	2030	300	0	0	0	0
Verv. openbare verlichting cfm beleidsplan 2030	2030	344	0	0	0	0
Vervangingsinv. wegen 2030 cfm wegenbeleid 2024	2030	1.989	0	0	0	0

Programma 3. Gezonde en veerkrachtige samenleving

Inleiding

De zorg in Nederland staat steeds meer onder druk. Er komen meer mensen die zorg nodig hebben en hun problemen worden ingewikkelder. Het huidige systeem kan dit niet meer aan. Door de toenemende zorgvraag lopen de kosten op en is er een tekort aan personeel in de zorg. Dat vraagt om een grote verandering. Een zorgzame en vitale samenleving is nodig, waarin inwoners naar elkaar omkijken. Ook kwetsbare inwoners moeten zo goed mogelijk mee kunnen doen in een gezonde en veerkrachtige samenleving.

We maken een beweging van het oplossen van problemen naar het versterken van een zorgzame, vitale en veerkrachtige samenleving, waarin inwoners zoveel mogelijk zelfstandig en naar vermogen kunnen meedoen. Vanuit bestaanszekerheid als focus werken we integraal aan samenhangende opgaven op het gebied van onder andere gezondheid, participatie, veiligheid en leefbaarheid. Samen met de Peelgemeenten en maatschappelijke partners investeren we in preventie, een sterke sociale basis en brede welvaart van onze inwoners.

Deze koers werken we de komende jaren verder uit in een aantal beleidsstukken die nauw met elkaar samenhangen. Dit zijn het Beleidsplan sociaal domein, de werkagenda van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), Programmakader Voorzieningen, beleidskader Maatschappelijk Vastgoed, Integraal Veiligheidsplan en de uitvoering van de werkagenda Koers Samenwerken door Samen Werken. Hiermee versterken we de verbinding tussen lokale, regionale en bovenregionale opgaven en bouwen we aan een toekomstbestendig sociaal domein.

Doelen

Naar preventie en eigen verantwoordelijkheid

Wat willen we bereiken?

Een sterke sociale basis met focus op preventie, zelfstandigheid en samenwerking.

Wat gaan er ervoor doen?

We versterken de sociale basis door ontmoeting, verbinding en onderlinge ondersteuning te stimuleren en zorgen dat inwoners tijdig en dichtbij ondersteuning kunnen vinden.

We benutten data om ontwikkelingen in het sociaal domein tijdig te signaleren en onze inzet gerichter en effectiever te maken, met aandacht voor de menselijke maat.

Zorgaanbod

Wat willen we bereiken?

Een toegankelijk en duidelijk zorgaanbod waarin het belang van inwoners centraal staat.

Wat gaan we ervoor doen?

We maken informatie over zorg en ondersteuning beter vindbaar, begrijpelijk en toegankelijk voor inwoners.

Sociale netwerken

Wat willen we bereiken?

Een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar ondersteunen, eenzaamheid wordt voorkomen en vrijwilligers en mantelzorgers zorgen voor verbinding.

Wat gaan we ervoor doen?

We versterken de 'Huiskamers' als een laagdrempelige plek voor ontmoeting, verbinding en onderlinge ondersteuning.

We ondersteunen vrijwilligers in hun inzet en ondersteunen en ontlasten mantelzorgers.

Bestaanszekerheid

Wat willen we bereiken?
Een inclusieve en vitale samenleving waarin inwoners gezond ouder worden, mentaal welzijn centraal staat en iedereen kan meedoen en zich kan ontwikkelen.

Wat gaan we ervoor doen?
We vertalen de regionale werkagenda Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) 2027-2029 naar een lokaal uitvoering- en bestedingsplan, gericht op mentale gezondheid, vitaal ouder worden, een gezonde leefstijl en kansrijk opgroeien in Laarbeek.

We zetten de stappen die nodig zijn om te komen tot certificering dementievriendelijke gemeente.

We vertalen de uitkomsten van de Minima Effect Rapportage 2026 naar concrete vervolgacties en starten met de uitvoering daarvan.

Investeren in de jeugd

Wat willen we bereiken?
Een goede basis voor jeugd en gezinnen in een sterk sociaal netwerk zodat kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien.

Wat gaan we ervoor doen?
We geven, samen met scholen en kinderopvangorganisaties, uitvoering aan onze lokale educatieve agenda 2026-2029.

We versterken de bestaande ontmoetingsplekken voor jongeren als plekken voor ontmoeting en verbinding.

Voorzieningen

Wat willen we bereiken?
Voldoende en passende voorzieningen die bijdragen aan ontmoeting, sociale samenhang en een veerkrachtige gemeenschap.

Wat gaan we ervoor doen?
We ontwikkelen een beleidskader voor maatschappelijk vastgoed, gericht op toekomstbestendige voorzieningen die ontmoeting ondersteunen en bijdragen aan leefbare en vitale kernen. We geven uitvoering aan het IHP-Onderwijs door middel van onderzoek naar de wenselijkheid voor onderwijs in de wijk Beekse Akkers in Beek en Donk en starten met de initiatieffase voor permanente uitbreiding van de basisscholen De Driehoek in Aarle-Rixtel en De Sprankel in Lieshout.

Op te stellen beleidsnota's

Naam beleidsnota	Betrekking op de jaren	Verwacht jaar van vaststelling door raad	Doel (betrekking op 1e W-Vraag)
Beleidsplan Sociaal Domein 2028-2031	2028-2031	2027	Een sterke sociale basis met focus op preventie, zelfstandigheid en samenwerking.
Programmakader Voorzieningen	2028-2040	2028	Voldoende en passende voorzieningen die bijdragen aan ontmoeting, sociale samenhang en een veerkrachtige gemeenschap.
Beleidskader Maatschappelijk Vastgoed	2027 e.v.	2027	Voldoende en passende voorzieningen die bijdragen aan ontmoeting, sociale samenhang en een veerkrachtige gemeenschap.
Verordening toezicht en handhaving kinderopvang	2027 e.v.	2027	Een goede basis voor jeugd en gezinnen in een sterk sociaal netwerk zodat kinderen gezond en veilig kunnen opgroeien.
Delegatie schuldhulpverlening aan ondernemers	2027 e.v.	2027	Een inclusieve en vitale samenleving waarin inwoners gezond ouder worden, mentaal welzijn centraal staat en iedereen kan meedoen en zich kan ontwikkelen.
Participatiewet in balans / re-integratie verordening / afstemmingsverordening	2027 e.v.	2027	Een inclusieve en vitale samenleving waarin inwoners gezond ouder worden, mentaal welzijn centraal staat en iedereen kan meedoen en zich kan ontwikkelen.
Bijdrageverordening Senzer	2027 e.v.	2027	Een inclusieve en vitale samenleving waarin inwoners gezond ouder worden, mentaal welzijn centraal staat en iedereen kan meedoen en zich kan ontwikkelen.
Algemene Subsidieverordening	2027 e.v.	2027	Een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar ondersteunen, eenzaamheid wordt voorkomen en vrijwilligers en mantelzorgers zorgen voor verbinding.
Regionale verordening adviesraden	2027 e.v.	2027	Een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar ondersteunen, eenzaamheid wordt voorkomen en vrijwilligers en mantelzorgers zorgen voor verbinding.
Lokale verordening adviesraden	2027 e.v.	2027	Een sterke sociale basis waarin inwoners elkaar ondersteunen, eenzaamheid wordt voorkomen en vrijwilligers en mantelzorgers zorgen voor verbinding.

Verplichte beleidsindicatoren

In deze begroting hebben we per programma beleidsindicatoren opgenomen. Dit is een wettelijke verplichting die voortvloeit uit het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Het zijn de wettelijk verplichte indicatoren; een vaste set vanuit het Rijk en ontsloten via *Waarstaatjegemeente.nl*.

Beleidsindicator	Meeteenheid	Actualiteit	Laarbeek	Gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2025	15,8	12,2
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2025	5	20
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2025	1,4	1,7
Niet-sporters	%	2024	46,1	44,1
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2025	690,2	731,1
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2023	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2024	4	3
Werkloze jongeren	%	2024	1	1
Netto arbeidsparticipatie	%	2025	74,5	74
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2025	124,4	144,7
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2025	99	165,5
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	13,4	13,1
Jongeren met jeugdbescherming	%	2025	0,6	0,9
Jongeren met jeugdreclassering	%	2025	onbekend	0,5
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo	per 10.000 inwoners	2025	650	675

Wat mag het kosten?

Hieronder staan de lasten en baten van taakvelden die in dit programma zijn ondergebracht.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten				
4.2. Onderwijshuisvesting	**710**	**668**	**668**	**648**
4.3. Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**720**	**720**	**720**	**720**
5.1. Sportbeleid en activering	**574**	**574**	**574**	**574**
5.2. Sportaccommodaties	**1.214**	**1.218**	**1.239**	**1.259**
5.3. Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	**218**	**218**	**218**	**218**
6.1. Samenkracht en burgerparticipatie	**3.858**	**4.106**	**4.179**	**4.259**
6.21. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	**1.873**	**1.873**	**1.873**	**1.873**
6.22. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	**2.148**	**1.598**	**1.598**	**1.598**
6.23. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	**150**	**150**	**150**	**150**
6.3. Inkomensregelingen	**8.509**	**8.696**	**8.775**	**8.853**
6.4. WSW en beschut werk	**2.462**	**2.353**	**2.168**	**2.193**
6.5. Arbeidsparticipatie	**129**	**99**	**99**	**101**
6.60. Hulpmiddelen en diensten (WMO)	**1.447**	**1.497**	**1.507**	**1.507**
6.711. Huishoudelijke hulp (WMO)	**2.039**	**2.039**	**617**	**617**

Exploitatie	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.713. Dagbesteding (WMO)	**270**	**270**	**270**	**270**
6.752. Jeugdhulp ambulant regionaal	**3.853**	**3.853**	**3.853**	**3.853**
6.753. Jeugdhulp ambulant landelijk	**162**	**162**	**162**	**162**
6.763. Jeugdhulp met verblijf landelijk	**2.711**	**2.711**	**2.711**	**2.711**
6.791. PGB WMO	**721**	**721**	**721**	**721**
6.792. PGB Jeugd	**525**	**525**	**489**	**489**
6.821. Jeugdbescherming	**254**	**254**	**254**	**254**
6.822. Jeugdreclassering	**81**	**81**	**81**	**81**
7.1. Volksgezondheid	**1.167**	**1.167**	**1.167**	**1.167**
Totaal Lasten	**35.794**	**35.553**	**34.092**	**34.278**
Baten				
4.2. Onderwijshuisvesting	**0**	**0**	**0**	**0**
4.3. Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**329**	**329**	**329**	**329**
5.1. Sportbeleid en activering	**440**	**440**	**440**	**440**
5.2. Sportaccommodaties	**246**	**246**	**246**	**246**
5.3. Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	**14**	**14**	**14**	**14**
6.1. Samenkracht en burgerparticipatie	**602**	**602**	**602**	**602**
6.22. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	**0**	**245**	**245**	**245**
6.3. Inkomensregelingen	**4.897**	**4.897**	**4.897**	**4.897**
6.60. Hulpmiddelen en diensten (WMO)	**16**	**16**	**16**	**16**
6.711. Huishoudelijke hulp (WMO)	**60**	**180**	**0**	**0**
6.763. Jeugdhulp met verblijf landelijk	**250**	**250**	**250**	**250**
Totaal Baten	**6.855**	**7.220**	**7.040**	**7.040**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-28.939**	**-28.333**	**-27.052**	**-27.238**
Onttrekkingen				
0.10. Mutaties reserves	**406**	**406**	**406**	**406**
Resultaat	**-28.533**	**-27.927**	**-26.647**	**-26.832**

2025/2026

In de begroting nemen we de realisatie 2025 en de begroting 2026 mee om een betrouwbaar vergelijkingskader te bieden. De realisatie 2025 is het meest recente jaar waarvan de jaarrekening volledig is afgerond en gecontroleerd door de accountant. De begroting 2026 laat zien wat de hoogte van de lopende budgetten is op dit moment (2026).

De onderstaande tabel kan helaas niet worden geïntegreerd in bovenstaande tabel. Dit komt omdat de cijfers vanaf 2027 in de andere omgeving van het financiële systeem staan dan daarvoor. Op het moment dat de cijfers alleen betrekking hebben op 2027 en verder is een aparte tabel niet meer aan de orde.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026
Lasten		
4.2. Onderwijshuisvesting	**667**	**634**
4.3. Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**795**	**757**
5.1. Sportbeleid en activering	**363**	**607**
5.2. Sportaccommodaties	**1.258**	**1.387**
5.3. Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	**198**	**263**
6.1. Samenkracht en burgerparticipatie	**5.409**	**6.237**
6.21. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	**1.096**	**1.616**
6.22. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	**2.087**	**2.254**
6.23. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	**424**	**157**
6.3. Inkomensregelingen	**7.810**	**8.414**
6.4. WSW en beschut werk	**2.723**	**2.670**
6.5. Arbeidsparticipatie	**110**	**124**
6.60. Hulpmiddelen en diensten (WMO)	**1.261**	**1.536**
6.711. Huishoudelijke hulp (WMO)	**1.532**	**1.712**
6.712. Begeleiding (WMO)	**517**	**0**
6.713. Dagbesteding (WMO)	**167**	**186**
6.752. Jeugdhulp ambulant regionaal	**3.099**	**3.408**
6.753. Jeugdhulp ambulant landelijk	**218**	**229**
6.762. Jeugdhulp met verblijf regionaal	**2.324**	**0**
6.763. Jeugdhulp met verblijf landelijk	**637**	**3.174**
6.791. PGB WMO	**116**	**576**
6.792. PGB Jeugd	**289**	**414**
6.821. Jeugdbescherming	**272**	**286**
6.822. Jeugdreclassering	**47**	**49**
7.1. Volksgezondheid	**1.016**	**1.051**
Totaal Lasten	**34.437**	**37.742**
Baten		
4.2. Onderwijshuisvesting	**0**	**0**
4.3. Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**311**	**329**
5.1. Sportbeleid en activering	**340**	**483**
5.2. Sportaccommodaties	**284**	**246**
5.3. Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	**14**	**14**
6.1. Samenkracht en burgerparticipatie	**2.983**	**3.159**
6.22. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	**0**	**0**
6.3. Inkomensregelingen	**4.626**	**4.786**
6.60. Hulpmiddelen en diensten (WMO)	**13**	**15**
6.711. Huishoudelijke hulp (WMO)	**61**	**60**
6.762. Jeugdhulp met verblijf regionaal	**859**	**0**
6.763. Jeugdhulp met verblijf landelijk	**0**	**908**
Totaal Baten	**9.492**	**10.001**

Exploitatie	Realisatie 2025	Begroting 2026
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**-24.945**	**-27.741**
Onttrekkingen		
0.10. Mutaties reserves	**600**	**503**
6.1. Samenkracht en burgerparticipatie	**66**	**0**
Totaal Onttrekkingen	**666**	**503**
Stortingen		
0.10. Mutaties reserves	**50**	**0**
Mutaties reserves	**616**	**503**
Resultaat	**-24.330**	**-27.238**

Overzicht voor investeringen

Onderstaand overzicht biedt inzicht in de investeringen binnen dit programma voor het begrotingsjaar 2027 en de meerjarenbegroting 2028-2030.

Conform het financieel beleid en de financiële verordening worden de voorgestelde investeringsbudgetten (kredieten) voor 2027 bij vaststelling van de begroting direct door de raad beschikbaar gesteld. De financiële ruimte voor de bijbehorende kapitaallasten is verwerkt in het gepresenteerde (meerjarige) saldo.

Daarnaast zijn de voorgenomen investeringen voor de periode 2028-2030 opgenomen. De financiële ruimte hiervoor is eveneens verwerkt in het meerjarig saldo, maar de bijbehorende investeringsbudgetten worden op dit moment nog niet vastgesteld.

bedragen x € 1.000						
Omschrijving	Startjaar investering	Bruto investerings-budget	Kapitaallasten 2027	2028	2029	2030
Uitbreiding basisschool De Sprankel (IHP)	2027	1.129	0	0	23	23
Sportacc. De Heibunders - ov. kosten (routekaart *)	2027	696	0	13	13	13
Parkpaviljoen Parklaan 3 BD (routekaart *)	2027	297	0	6	6	6
Sporthal De Klumper (routekaart *)	2027	538	0	0	18	18

** De routekaart is bedoeld als strategisch kader voor de verduurzamingsopgave van de kernportefeuille van de gemeente Laarbeek.*

Programma 4. Wendbare organisatie

Inleiding

Om de ambities van de gemeente waar te maken, is een sterke en goed georganiseerde basis nodig. Het is belangrijk om keuzes te maken die passen bij deze tijd en de beschikbare middelen. Er wordt gewerkt aan een wendbare organisatie die inwoners goed bedient.

Doelen

Gemeentelijke organisatie

Wat willen we bereiken?

Een toekomstbestendige organisatie met een wendbare bedrijfsvoering en een passend personeelsbestand

Wat gaan we ervoor doen?

We investeren gericht in onze organisatie, medewerkers en bedrijfsvoering, zodat we kunnen inspelen op veranderende opgaven en ontwikkelingen.

We zorgen voor voldoende flexibiliteit, de juiste expertise en een passende inrichting van onze organisatie. Belangrijk instrument hierin is de strategische personeelsontwikkeling en planning die we in 2027 gaan hanteren.

Financiële huishouding

Wat willen we bereiken?

Een financieel gezonde en weerbare gemeente.

Wat gaan we ervoor doen?

We geven prioriteit aan het realiseren en afronden van lopende projecten en werkzaamheden. Nieuwe initiatieven starten we met voorbereidingskredieten.

We vergroten het inzicht tussen budget en realisatie om scherper te kunnen (bij)sturen.

We houden het vrij besteedbare deel van onze reserves minimaal twee keer zo groot als de ingeschatte risico's (weerstandscapaciteit van minimaal 2).

Grondexploitatie

Wat willen we bereiken?

Een strategisch en flexibel grondbeleid met aandacht voor maatschappelijke doelen, financiële risico’s en haalbaarheid.

Wat gaan we ervoor doen?

We maken per situatie een bewuste afweging over de rol van de gemeente in ontwikkelingen en kijken naar de mogelijkheid voor maatwerk met betrekking tot grondprijzen.

Toegankelijke en veilige dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Betrouwbare, veilige en toegankelijke dienstverlening en informatievoorziening, die inspeelt op digitalisering en voor iedereen bruikbaar blijft (zoals omschreven in paragraaf Bedrijfsvoering, onderdeel Dienstverlening).

Wat gaan we ervoor doen?
We vertalen de uitkomsten van de nulmeting naar een uitvoeringsplan voor dienstverlening en voeren de eerste maatregelen uit op het gebied van toegankelijkheid, duidelijke taal, vindbare informatie en communicatie. Daarbij versterken we zowel de digitale dienstverlening als de kwaliteit van het contact met inwoners, met aandacht voor bereikbaarheid, duidelijke verwachtingen en tijdige terugkoppeling.

We zetten als “slimme volger” een eerste stap met het toepassen van AI.

We implementeren de Cyberbeveiligingswet en richten een Security Operations Center in.

We voeren de Wet open overheid (Woo) verder in door informatie actief openbaar te maken en de informatiehuishouding planmatig op orde te brengen.

We voeren de nieuwe Archiefwet in onze bedrijfsvoering in.

Op te stellen beleidsnota's

Naam beleidsnota	Betrekking op de jaren	Verwacht jaar van vaststelling door raad	Doel (betrekking op 1e W-vraag)
Actualisatie nota Reserves en voorzieningen (tussentijdse actualisatie)	2028-2031	2027	Een financieel gezonde en weerbare gemeente.
Financiële verordening (tussentijdse actualisatie)	2028-2031	2027	Een financieel gezonde en weerbare gemeente.
Actualisatie nota Activa	2029-2032	2028	Een financieel gezonde en weerbare gemeente.

Verplichte beleidsindicatoren

In deze begroting hebben we per programma beleidsindicatoren opgenomen. Dit is een wettelijke verplichting die voortvloeit uit het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Het zijn de wettelijk verplichte indicatoren; een vaste set vanuit het Rijk en ontsloten via *Waarstaatjegemeente.nl*.

Beleidsindicator	Meeteenheid	Actualiteit	Laarbeek	Gemiddelde gemeente < 25.000 inwoners
Bezetting	FTE per 1.000 inwoners	2027	5,9	onbekend
Formatie	FTE per 1.000 inwoners	2027	6,5	onbekend
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2027	833	onbekend
Externe inhuur	Kosten inhuur externen als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	2027	5,63%	onbekend
Overhead	% van totale lasten	2027	16,26%	onbekend

Wat mag het kosten?

Hieronder staan de lasten en baten van taakvelden die in dit programma zijn ondergebracht.

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Lasten				
0.4. Overhead	**13.053**	**12.977**	**13.095**	**13.105**
0.5. Treasury	**100**	**195**	**222**	**207**
0.61. OZB woningen	**5**	**5**	**5**	**5**
0.64. Belastingen overig	**291**	**291**	**291**	**291**
0.8. Overige baten en lasten	**145**	**145**	**145**	**145**
Totaal Lasten	**13.594**	**13.612**	**13.757**	**13.753**
Baten				
0.4. Overhead	**271**	**271**	**271**	**271**
0.5. Treasury	**153**	**153**	**153**	**153**
0.61. OZB woningen	**4.553**	**4.669**	**4.746**	**4.864**
0.62. OZB niet-woningen	**2.628**	**2.628**	**2.628**	**2.628**
0.64. Belastingen overig	**195**	**245**	**245**	**245**
0.7. Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	**48.585**	**46.388**	**45.503**	**46.354**
Totaal Baten	**56.385**	**54.354**	**53.546**	**54.515**
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	**42.791**	**40.742**	**39.789**	**40.762**
Onttrekkingen				
0.10. Mutaties reserves	**551**	**944**	**1.067**	**127**
0.4. Overhead	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Onttrekkingen	**551**	**944**	**1.067**	**127**
Stortingen				
0.10. Mutaties reserves	**444**	**932**	**940**	**0**
Mutaties reserves	**107**	**12**	**127**	**127**
Resultaat	**42.898**	**40.754**	**39.916**	**40.889**

2025/2026

In de begroting nemen we de realisatie 2025 en de begroting 2026 mee om een betrouwbaar vergelijkingskader te bieden. De realisatie 2025 is het meest recente jaar waarvan de jaarrekening volledig is afgerond en gecontroleerd door de accountant. De begroting 2026 laat zien wat de hoogte van de lopende budgetten is op dit moment (2026).

De onderstaande tabel kan helaas niet worden geïntegreerd in bovenstaande tabel. Dit komt omdat de cijfers vanaf 2027 in de andere omgeving van het financiële systeem staan dan daarvoor. Op het moment dat de cijfers alleen betrekking hebben op 2027 en verder is een aparte tabel niet meer aan de orde.

Bedragen x € 1.000

2025-2026	Realisatie 2025	Begroting 2026
Lasten		
0.4. Overhead	**10.607**	**12.556**
0.5. Treasury	**205**	**162**
0.61. OZB woningen	**5**	**5**
0.64. Belastingen overig	**367**	**365**
0.8. Overige baten en lasten	**2.054**	**8**
Totaal Lasten	**13.238**	**13.096**
Baten		
0.4. Overhead	**698**	**285**
0.5. Treasury	**297**	**187**
0.61. OZB woningen	**4.223**	**4.327**
0.62. OZB niet-woningen	**2.395**	**2.529**
0.64. Belastingen overig	**57**	**195**
0.7. Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	**47.056**	**47.287**
0.8. Overige baten en lasten	**75**	**-4**
Totaal Baten	**54.802**	**54.807**
Totaal	**41.563**	**41.711**
Onttrekkingen		
0.10. Mutaties reserves	**4.936**	**1.752**
0.8. Overige baten en lasten	**82**	**0**
Totaal Onttrekkingen	**5.018**	**1.752**
Stortingen		
0.10. Mutaties reserves	**2.760**	**994**
Totaal	**2.258**	**758**
Totaal	**43.821**	**42.469**

Overzicht voor investeringen

Onderstaand overzicht biedt inzicht in de investeringen binnen dit programma voor het begrotingsjaar 2027 en de meerjarenbegroting 2028-2030.

Conform het financieel beleid en de financiële verordening worden de voorgestelde investeringsbudgetten (kredieten) voor 2027 bij vaststelling van de begroting direct door de raad beschikbaar gesteld. De financiële ruimte voor de bijbehorende kapitaallasten is verwerkt in het gepresenteerde (meerjarige) saldo.

Daarnaast zijn de voorgenomen investeringen voor de periode 2028-2030 opgenomen. De financiële ruimte hiervoor is eveneens verwerkt in het meerjarig saldo, maar de bijbehorende investeringsbudgetten worden op dit moment nog niet vastgesteld.

bedragen x € 1.000						
Omschrijving	Startjaar investering	Bruto investerings-budget	Kapitaallasten 2027	2028	2029	2030
Bestelbus voor calamiteiten 2027	2027	55	0	4	4	4
Pick-up voor regulier werk 2027	2027	60	0	4	4	4
Pick-up bus geschikt als strooivoertuig 2027	2027	65	0	4	4	4
Software 2027	2027	434	0	87	87	87
Hardware 2027	2027	115	0	29	29	29
Vrachtwagen 2027	2027	200	0	13	13	13
Hardware 2028	2028	125	0	0	31	31
Hardware 2029	2029	125	0	0	0	31
Tractor 2030	2030	100	0	0	0	0
Transporter Pick up 2030	2030	50	0	0	0	0
Hardware 2030	2030	125	0	0	0	0

Paragrafen

Inleiding

In de paragrafen zijn onderwerpen gebundeld die over meerdere programma's zijn verspreid, zodat de gemeenteraad hier één samenhangend overzicht van heeft.

Het gaat om de onderwerpen:
- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Wet open overheid

Lokale heffingen

Geraamde belastinginkomsten (en overige heffingen)

Lokale heffingen stellen de gemeente in staat eigen middelen te verkrijgen. Die middelen worden ingezet voor uitgaven voor de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen vindt plaats door middel van een verordening, die door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Ook de tarieven worden vastgesteld door de gemeenteraad.

In deze paragraaf wordt een beeld gegeven bij de ramingen op het gebied van gemeentelijke belastingen. Na een samenvattende tabel volgt een toelichting per belastingsoort, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

De onderstaande tabel geeft de meerjarig geraamde inkomsten weer. De daling van de leges in 2029 en 2030 wordt veroorzaakt door het aflopen van de piek in aantallen reisdocumenten. De budgetten voor paspoorten en identiteitskaarten nemen van 2028 tot 2029 af met € 276.000.

bedragen x € 1.000	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Leges	1.486	1.486	1.210	1.210
Verblijfsbelasting	155	205	205	205
Onroerendezaakbelasting	7.181	7.297	7.374	7.492
Afvalstoffenheffing	2.508	2.508	2.513	2.509
Rioolheffing	2.958	3.111	3.240	3.401
Reclamebelasting	27	27	27	27
Totaal Lokale heffingen	14.315	14.634	14.569	14.844

Beleidsuitgangspunten

Binnen de gemeente Laarbeek gelden de volgende lokale heffingen:

1. Onroerendezaakbelasting
2. Rioolheffing
3. Afvalstoffenheffing
4. Verblijfsbelasting
5. Reclamebelasting
6. Leges
7. Markt- en staangelden

De raad stelt de verordeningen jaarlijks vast en de Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB) zorgt vervolgens voor de uitvoering, zoals het opleggen en innen van de aanslagen. Dat geldt niet voor de leges en markt- en staangelden, de heffing daarvan verloopt rechtstreeks via de gemeente.

Een nadere toelichting op het beleid is te vinden in de Nota lokale heffingen. Deze is op 17 september 2015 door de raad vastgesteld. Daarnaast zijn de actuele verordeningen te vinden via www.overheid.nl.

Overzicht lokale heffingen

1. Onroerendezaakbelasting

Onder de naam ‘Onroerendezaakbelasting’ wordt een belasting geheven van de eigenaren en gebruikers van alle binnen de gemeente gelegen niet-woningen en van de eigenaren van de woningen. Uitgegaan wordt van de waarde die op basis van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) is vastgesteld. Jaarlijks vindt een algehele hertaxatie plaats waarmee de nieuwe WOZ-waarden worden vastgesteld. Voor belastingjaar 2027 is de waardepeildatum voor de WOZ-waarde 1 januari 2026.

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de OZB-tarieven:

- OZB is algemeen dekkingsmiddel, er is geen relatie te leggen met de bijhorende kosten.
- Tariefdifferentiatie (gebruik niet-woningen, eigendom niet-woningen en eigendom woningen).
- Trendmatige opbrengsten stijging om voorzieningen in de vier kernen te handhaven.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.

De waardering van de onroerende zaak en vervolgens de heffing en inning van de onroerendezaakbelastingen is volledig overgedragen aan de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB) per 1 januari 2018, zodat deze als gecombineerde aanslag met de waterschapsbelastingen bij de inwoners en eigenaren wordt opgelegd.

2. Rioolheffing

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de tarieven rioolheffing:

- De rioolheffing wordt geheven op basis van de uitgangspunten zoals die zijn opgenomen in het Water- en rioleringsprogramma Laarbeek 2025-2029.
- Kostendekkende heffing, alle uitgaven die betrekking hebben op riolering en watertaken worden gecompenseerd met de rioolheffing.
- Tariefdifferentiatie in woningen en niet-woningen. Voor woningen geldt een tarief per perceel en voor niet-woningen geldt een tarief volgens een staffel als meer dan 500 m3 wordt afgevoerd.
- Bij de berekening wordt rekening gehouden met BTW, overheadkosten en toerekening van een deel van de lasten van kwijtschelding.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Tot en met 2030: Een jaarlijkse tariefverhoging van € 7 op basis van het Water- en rioleringsprogramma Laarbeek 2025-2029.
- Indexering van 2,1 % conform de Financiële uitgangspunten uit de Kaderbrief 2027 (pagina 2).
- De tariefstijging in 2027 bedraagt daardoor per saldo € 13,07 ten opzichte van het tarief rioolheffing 2026 (€ 282,08). Het tarief wordt € 295,15.
- Voor deze heffing is kwijtschelding mogelijk.

Berekening kostendekkendheid

Berekening kostendekkendheid Rioolheffing	Begroting 2027	Begroting 2026	Begroting 2025	Rekening 2025
Netto kosten taakveld	1.670	1.710	1.826	1.907
Toe te rekenen kosten:				
Overhead	905	831	674	674
BTW	334	303	235	139
Kwijtschelding	50	50	50	50
Totale kosten	2.959	2.894	2.785	2.770
Opbrengst heffingen	2.958	2.894	2.785	2.770
Dekkingspercentage	100%	100%	100%	100%

3. Afvalstoffenheffing

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de afvaltarieven:

- Kostendekkende heffing: Alle uitgaven die betrekking hebben op afvalinzameling en verwerking worden gecompenseerd met de afvalstoffenheffing.
- Bij de tariefberekening wordt rekening gehouden met BTW, overheadkosten en toerekening van een deel van de lasten van kwijtschelding.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Voor deze heffing is een kwijtschelding mogelijk tot een bedrag van € 277,22 op basis van de Verordening afvalstoffenheffing Laarbeek 2026.
- In 2027 geldt dat de lasten binnen de exploitatie afvalverwerking toenemen. Dat komt onder andere door stijging van de verwerkingskosten van de milieustraat (€ 100.000) en extra kapitaallasten als gevolg van de renovatie van de milieustraat (€ 30.000). Ook dalen de opbrengsten uit papierinzameling (€ 30.000) en zijn er extra inzamelingslasten textiel (€ 83.000). In lijn met het voornemen in de Kaderbrief 2027 vindt meer toerekening van kosten van gemeentewerf, voertuigen (tractiemiddelen) en BSOB plaats (€ 80.000).
- Bovenstaande lastenstijging kan worden opgevangen met een verhoging van het vastrecht met € 33,24 en een verhoging van de variabele tarieven voor containers met 2,1% (financiële uitgangspunten Kaderbrief 2027).

Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing	Begroting 2027	Begroting 2026	Begroting 2025	Rekening 2025
Netto kosten taakveld	2.058	1.746	1.591	1.627
Toe te rekenen kosten:				
Overhead	65	71	118	118
BTW	341	307	323	323
Kwijtschelding	45	45	45	45
Totale kosten	2.509	2.169	2.077	2.113
Opbrengst heffingen	2.508	2.168	2.077	2.113
Dekkingspercentage	100%	100%	100%	100%

4. Verblijfsbelasting

Per 1 januari 2025 is verblijfsbelasting ingevoerd voor niet-ingezeten van Laarbeek. Zoals afgesproken vindt in 2027 - twee jaar na de invoering van de verblijfsbelasting - een evaluatie plaats.

De voornaamste uitgangspunten zijn:

- De verblijfsbelasting wordt geheven per persoon per nacht.
- Er wordt onderscheid gemaakt voor verblijven met een vaste slaapplek (bijvoorbeeld hotel, B&B en huisvesting arbeidsmigranten) en verblijven waarbij mensen hun eigen bed meenemen (bijvoorbeeld camping).

De volledige uitgangspuntennotitie is in de raadsvergadering van 26 september 2024 vastgesteld.

5. Reclamebelasting

Reclamebelasting wordt opgelegd in de winkelgebieden Piet van Thielplein en Heuvelplein. De belasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemersverenigingen. Doel van de heffing is om alle winkeliers mee te laten betalen aan de verdere ontwikkeling van het gebied. Welke activiteiten hiervan worden ondernomen wordt ingevuld door de ondernemersverenigingen.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn toegepast bij de berekening van de reclamebelasting:

- De heffingsgebieden betreffen de winkelgebieden Piet van Thielplein en Heuvelplein.
- 100% doorbetaling van de werkelijke opbrengst.
- Bij de tariefberekening wordt geen rekening gehouden met BTW en overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad, dit kan ook betekenen dat verordeningen van oude jaren niet geactualiseerd worden.
- Voor reclamebelasting is geen kwijtschelding mogelijk.

6. Leges

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de leges-tarieven:

- Het beleid is erop gericht om de komende jaren te groeien naar verdergaande kostendekking. De leges in 2027 worden daarom verhoogd met 5%, voor zover mogelijk.
- Voor bepaalde leges geldt een wettelijke maximale tariefstelling. Indien het berekende tarief hoger is dan wettelijk is toegestaan, wordt het wettelijke maximumtarief toegepast.
- Leges zijn diensten, de werkelijke opbrengst is afhankelijk van het aantal gevraagde diensten.
- Bij de tariefberekening wordt geen rekening gehouden met btw.
- Leges worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad.
- Voor leges is geen kwijtschelding mogelijk.

Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zijn er op basis van ervaringen verbeteringen aangebracht in de Legesverordening en de onderbouwing hiervan. Dit is een doorlopend proces waaraan de komende jaren verder wordt gewerkt samen met de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant.

Berekening kostendekkendheid Leges	Begroting 2027	Begroting 2026	Begroting 2025	Rekening 2025
Totale netto kosten	2.176	2.688	1.953	2.374
Opbrengst leges	1.486	1.388	1.183	1.856
Dekkingspercentage	68%	52%	61%	78%

7. Markt- en staangelden

Markt- en staangelden zijn vergoedingen die de gemeente vraagt voor het in gebruik geven van gemeentegrond voor private doeleinden. De mate van kostendekkendheid speelt geen rol bij deze heffing. Het gaat om beperkte opbrengsten die gerealiseerd worden door het ter beschikking stellen van gemeentegrond voor private doelen.

De volgende beleidsuitgangspunten worden toegepast bij de berekening van de markt- & staangeld-tarieven:

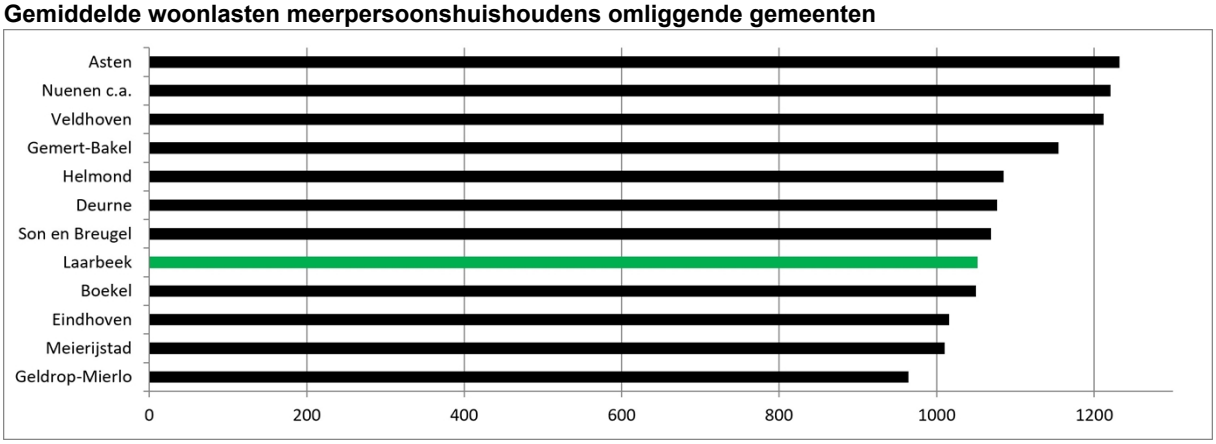
- Stabiele prijzen, geen indexering om zoveel mogelijk kraamhouders te behouden voor de markt in Laarbeek.
- Bij de tariefberekening wordt geen rekening gehouden BTW en overheadkosten.
- Belastingtarieven worden voor het begin van het kalenderjaar vastgesteld door de gemeenteraad, dit kan ook betekenen dat verordeningen van oude jaren niet geactualiseerd worden.
- Voor markt- & staangeld is geen kwijtschelding mogelijk.

Lokale lastendruk

Aanduiding lokale Belastingdruk per woonruimte

In onderstaande tabel wordt een beeld gegeven van de lokale lastendruk per meerpersoonshuishouden in vergelijking tot omliggende gemeenten op basis van gegevens uit 2026. In relatie tot het goede voorzieningenniveau binnen onze gemeente is het positief om te constateren dat de woonlasten op een gemiddeld niveau liggen.

Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishoudens omliggende gemeenten

Bron: Coelo - Atlas van de lokale lasten 2026

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen te verlenen. Door de gemeenteraad is besloten dat voor de volgende belastingen een verzoek om kwijtschelding kan worden ingediend:

1. Rioolheffing
2. Afvalstoffenheffing
3. Onroerendezaakbelasting, gebruikersbelasting

De uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid is in overeenstemming met de Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990. Deze uitvoeringsregeling is op 2 punten beperkt door gemeentelijk beleid:

1. Bij kwijtschelding van de afvalstoffenheffing geldt een maximum van € 277,22 op basis van de Verordening afvalstoffenheffing Laarbeek 2026. Dit maximumbedrag is opgenomen om te voorkomen dat belastingplichtigen die in aanmerking komen voor kwijtschelding hun containers onnodig laten ledigen en te stimuleren om door te gaan met het scheiden van afvalstoffen.

2. Er wordt alleen kwijtschelding verleend aan natuurlijke personen.

Tarieven 2027 t.o.v. 2026

Hieronder staat een overzicht van de tarieven 2027 ten opzichte van 2026. De OZB-tarieven 2027 zijn nog niet bekend. Deze worden in oktober 2026 berekend op het moment dat BSOB de eerste prognose van WOZ waarden deelt. Dat is ook de reden waarom we het overzicht met woonlasten voor een gemiddeld huishouden op een later moment presenteren, in de “Begroting in één oogopslag”. In december ontvangen we een geactualiseerde prognose van WOZ-waarden van BSOB. Dan berekenen we de OZB-tarieven opnieuw ter verwerking in de Verordening onroerendezaakbelastingen (vaststelling in de raadsvergadering van december 2026, gebaseerd op de begroting 2027).

	Tarief 2027	Tarief 2026	Verschil
Rioolheffing (woning)	€ 295,15	€ 282,08	€ 13,07
Afvalstoffenheffing			
Vastrecht	€ 165,96	€ 132,72	€ 33,24
Restafval 25 liter	€ 3,37	€ 3,30	€ 0,07
Restafval 80 liter	€ 10,11	€ 9,90	€ 0,21
Restafval 140 liter	€ 16,85	€ 16,50	€ 0,35
Restafval 240 liter	€ 28,64	€ 28,05	€ 0,59
GFT 25 liter	€ 0,26	€ 0,25	€ 0,01
GFT 80 liter	€ 0,77	€ 0,75	€ 0,02
GFT 140 liter	€ 1,28	€ 1,25	€ 0,03
GFT 240 liter	€ 2,17	€ 2,13	€ 0,04

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf geeft aan hoe de financiële positie van de gemeente zich verhoudt tot de risico's. Oftewel: het vermogen van de gemeente Laarbeek om ook in ongunstige tijden de incidentele financiële risico's op te kunnen vangen om zo haar taken ongewijzigd te kunnen voortzetten zodat hierdoor niet de continuïteit van de gemeente in gevaar komt.

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (buffer) en de ingeschatte risico's die worden gelopen.

Om het benodigde weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, geven we inzicht in de risico's. Onder een risico verstaan we het gevaar voor financiële schade of verlies als gevolg van interne en/of externe omstandigheden. Het risico heeft dan betrekking op het samenvallen van die bepaalde omstandigheden (de kans) en de negatieve gevolgen (de schade / bedrag).

Tot slot worden in deze paragraaf vijf financiële kengetallen gepresenteerd die vanuit de BBV gepresenteerd moeten worden, zijnde: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Deze kengetallen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Beleidsuitgangspunten

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

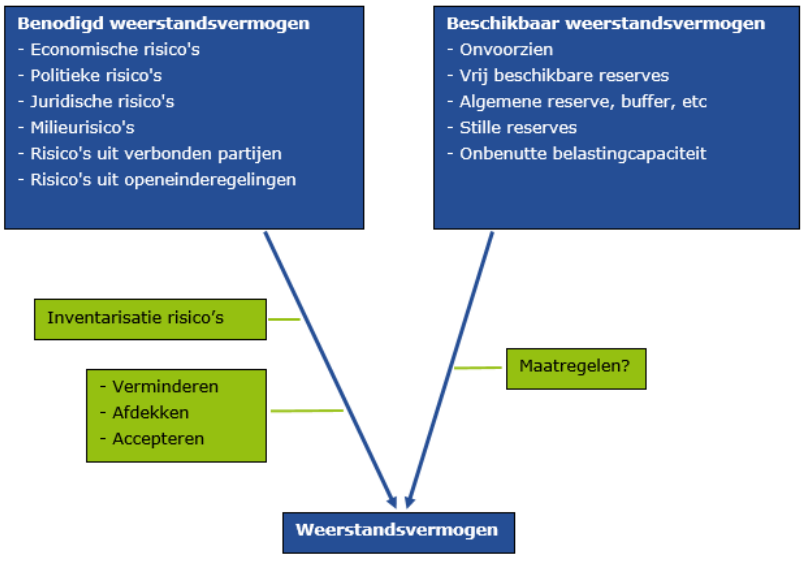
Jaarlijks inventariseren wij de risico's die van invloed kunnen zijn op de bedrijfsvoering om deze (zo veel mogelijk) te beperken en de vermogenspositie te kunnen beoordelen. De belangrijkste risico's qua financiële impact worden in kaart gebracht door middel van een korte scan. Uit de inventarisatie zijn in totaal 37 risico's in beeld gebracht. In de onderstaande paragraaf zijn de risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Het benodigde weerstandsvermogen uit de risico's zetten we vervolgens af tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is dat deel van het eigen vermogen dat beschikbaar is om eventuele risico's financieel op te kunnen vangen.

Om de ratio weerstandsvermogen te bepalen wordt het benodigde weerstandsvermogen in relatie gebracht tot de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit geeft de conclusie in hoeverre wij in staat zijn potentiële risico's financieel op te vangen.

Visueel ziet dat er als volgt uit:

Weerstandscapaciteit

Zoals in het Besluit Begroting en Verantwoording is aangegeven, bestaat de weerstandscapaciteit uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken (artikel 11-1a).

De beschikbare weerstandscapaciteit is dat deel van het eigen vermogen dat beschikbaar is om eventuele risico's financieel op te kunnen vangen. Dit bedrag moet in verhouding zijn met de benodigde weerstandscapaciteit. Dit laatste bedrag komt voort uit het risicoprofiel van de gemeente. De benodigde weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel vermogen de gemeente beschikbaar moet hebben om calamiteiten financieel aan te kunnen.

De opbouw van onze beschikbare weerstandscapaciteit ziet er als volgt uit:

	bedragen x € 1.000
Algemene reserve	22.870
Reserve grondexploitatie	5.380
Onvoorzien incidenteel	0
Onbenutte belastingcapaciteit	2.097
Beschikbare weerstandscapaciteit	30.347

Vrij aanwendbaar deel reserves (algemene reserve)

In de raadsvergadering van maart 2025 is de "Nota reserves en voorzieningen" vastgesteld. In deze nota wordt aangegeven aan welke criteria de diverse reserves en voorzieningen dienen te voldoen.

Over de algemene reserve kan vrij beschikt worden en deze kan worden aangewend voor het opvangen van eenmalige nadelen. Hierdoor kan de algemene reserve worden meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De algemene reserve bedraagt voor de begroting 2027 € 22,87 miljoen. Hierbij is de eindstand 2026 gehanteerd zonder resultaatbestemming 2026.

Reserve grondexploitatierisico's

Speciaal voor de risico's die te maken hebben met grondexploitatie is een risicoreserve grondbedrijf gevormd. Deze reserve is onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. De stand van deze reserve bedraagt maximaal € 4,95 miljoen (volgens de grondnota).

Het risico voor de grondexploitaties en strategische gronden uit de uitgevoerde Monte Carlo risicoanalyse (uitgevoerd in 2026 bij de grondnota) bedraagt € 6,11 miljoen. Er zijn reeds verliesvoorzieningen getroffen voor meerdere grondexploitaties waardoor deze risico's al gedekt zijn. Het bedrag aan reeds genomen verliesvoorzieningen betreft € 3,45 miljoen. Hiervan wordt € 0,29 miljoen gecorrigeerd voor de winstneming die naar de algemene reserve gaat.

Hierdoor bedraagt het risico voor de grondexploitaties: € 2,95 miljoen.

Bovenop het grondexploitatie risico wordt een buffer gehanteerd van € 2 miljoen. Hierdoor bedraagt de maximale reserve € 4,95 miljoen.

De reserve grondexploitatie bedraagt per eind 2026 € 5,38 miljoen. Bij de jaarrekening wordt jaarlijks bepaald hoe hoog de stand van de reserve is en of het de maximum grens van de reserve overschrijdt en het overtollige deel ten gunste komt van de algemene reserve.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake als bedrijfsmiddelen meer waard zijn dan uit de boekhouding blijkt. De stille reserves zijn een onderdeel van de bedrijfsmiddelen die de gemeente gebruikt. Het is niet mogelijk om de middelen direct beschikbaar te maken en daarom nemen we dit onderdeel niet mee.

Onvoorzien incidenteel

Het is mogelijk om voor incidentele zaken een bedrag op te nemen in de begroting. In de begroting 2027 is voorgesteld om geen bedrag onvoorzien incidenteel meer op te nemen omdat onvoorziene omstandigheden gedurende het jaar middels de P&C producten kunnen worden bijgesteld, het om geringe bedragen ging en de afgelopen jaren er beperkt gebruik van is gemaakt.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij onbenutte belastingcapaciteit wordt uitsluitend gekeken naar de OZB-heffing. Wettelijk is namelijk bepaald dat de tarieven voor de overige heffingen maximaal 100%-kostendekkend mogen zijn. Bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit.

Om de onbenutte belastingcapaciteit van de OZB te berekenen, maken we gebruik van de norm die het rijk stelt aan de zogenaamde ‘artikel 12-status’. Zodra een gemeente in financiële problemen komt, houdt het Rijk rekening met een minimaal OZB-tarief (voor het jaar 2026) van 0,1648% (bron: COELO Atlas van de lokale lasten). Voor de WOZ-waarde zijn de inschattingen van BSOB voor 2026 gehanteerd.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit ziet er als volgt uit:

bedragen x € 1.000	WOZ waarde	Tarief 2026	Tarief 2026	Verschil	Onbenutte
Onroerendezaakbelasting	2026	Laarbeek	art. 12 status	tarief	capaciteit
Eigenaar Woningen	4.971.995	0,09%	0,16%	0,06%	2983
Eigenaar Niet-woningen	588.323	0,26%	0,16%	-0,10%	-588
Gebruikers Niet-woningen	496.127	0,21%	0,16%	-0,06%	-298
Saldo onbenutte belastingcapaciteit					2.097

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico’s (benodigde weerstandscapaciteit) en de beschikbare weerstandscapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulaties voortvloeit (zie paragraaf risico's) is € 2,30 miljoen + het risico voor de grondexploitaties van € 2,95 miljoen is in totaal aan benodigde weerstandscapaciteit van € 5,25 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 30,35 miljoen. Hierdoor wordt de ratio weerstandsvermogen:

Beschikbare weerstandscapaciteit (€ 30,35) / benodigd (€ 5,25 miljoen) = **5,78**

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel die in samenwerking tussen NAR (Nederlandse Adviesbureau voor Risicomanagement) en de Universiteit Twente is opgesteld.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De ratio bedraagt eind 2026: 5,76. Dit betekent dat de ratio uitkomt op een waardering A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Toekomstige ontwikkeling van het weerstandsvermogen

Bovenstaand ratio weerstandsvermogen is gebaseerd op de actuele situatie van de beschikbare weerstandscapaciteit. Als we naar de verwachte ontwikkeling van de beschikbare weerstandscapaciteit kijken dan is de inschatting dat de algemene reserve gaat dalen door de begrote tekorten voor de begrotingsjaren 2027 t/m 2030. Voor 2027 is er alleen een incidenteel tekort, maar dit gaat wel van de algemene reserve af.

Tevens zijn er in het grondbedrijf nog diverse toekomstige risico's waar de financiële impact nog niet van bekend is bij het opstellen van de begroting, maar die wel te verwachten zijn. In de risico reserve grondexploitaties is hier wel al zoveel als mogelijk rekening mee gehouden. Maar de werkelijke kosten kunnen tegen vallen en die kunnen de ratio verslechteren.

Daarnaast is er nog veel onzekerheid over de Rijksfinanciering voor de jaren 2028 en verder. Indien er geen extra Rijksfinanciering komt dan kan dit effect hebben op de algemene reserve en daarmee het weerstandsvermogen.

De ratio zal niettemin naar verwachting in 2030 nog steeds uitkomen op een A-waardering.

Het geprognosticeerd verloop van de algemene reserve zal er na verwerking van alle voorstellen in deze begroting 2027 als volgt uitzien (zie tabel hieronder).

Dit gaat waarschijnlijk niet het werkelijke resultaat worden. Omdat de meerjarige tekorten zonder extra Rijksfinanciering nu zijn verwerkt. Mochten er geen extra middelen van het Rijk komen, dan zullen er maatregelen genomen moeten worden om tot een structureel sluitende (meerjaren)begroting te komen. Als we slagen in de bezuinigingsmaatregelen zal dit leiden tot een lagere afname van de algemene reserve.

Op basis van Begroting 2026			Ultimo jaar		
bedragen x € 1.000	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve	22.870	22.446	21.629	20.689	20.689
Bestemmingsreserves	42.021	40.498	33.334	32.054	30.576
Totaal reserves	64.891	62.944	54.963	52.743	51.265

Risico’s

Belangrijkste financiële risico’s

Op basis van een risicoanalyse zijn de belangrijkste financiële risico's geïnventariseerd. In totaal zijn er 37 risico's bepaald. In onderstaand overzicht zijn de tien risico’s gepresenteerd die de grootste invloed hebben op de benodigde weerstandscapaciteit.

	Risico	Kans	Gevolg x € 1.000
1	Regionaal bedrijventerrein	40%	1.920
2	Uitkering gemeentefonds	60%	400
3	Hogere prijzen door oorlog Iran	80%	300
4	Hogere kosten inhuur	60%	400
5	Zorgkosten Sociaal Domein - Wmo, Jeugdhulp en BMS	60%	300
6	Extra uitvoerings- of programmakosten Veiligheidsregio	70%	250
7	Hogere kosten netbeheer en energiekosten	70%	150
8	Informatiebeveiliging / cyberrisico	40%	250
9	Extra uitvoerings- of programma kosten Verbonden Partij - Blink	50%	200
10	Uitvoerings- en financieringskosten GR Senzer	50%	180
	Totaal grote risico's (maximaal gevolg)		4.350
	Overige risico's (maximaal gevolg)		3.388
	Totaal alle risico's (maximaal gevolg)		7.738

Op basis van de risicoanalyse wordt de kans keer impact bepaald. Het totaal van alle risico's is € 7,74 miljoen x de impactberekening leidt tot een risicobedrag van € 3,06 miljoen. Over dit bedrag wordt een ratio van 75% gehanteerd omdat het reserveren van het maximale bedrag ongewenst is. De risico's zullen zich immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang manifesteren. Hierdoor kunnen alle risico's afgedekt worden met een bedrag van € 2,30 miljoen (benodigde weerstandscapaciteit).

Kengetallen financiële positie

In het streven naar meer transparantie, verbetering van het inzicht in de financiële positie en voor de vergelijking met andere gemeenten wordt zowel in de begroting als jaarrekening een set van financiële kengetallen opgenomen. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of balans. De kengetallen zijn het uitgangspunt voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente Laarbeek.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art.11 lid 2d) bepaalt dat gemeenten een set van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in deze paragraaf.

De op te nemen kengetallen zijn: schuldquota leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.

Signaleringswaarden

De provincie hanteert, voor het verkrijgen van een goed en uniform beeld, signaleringswaarden die afkomstig zijn uit de stresstest voor 100.000+ gemeenten. Daarbij moet benadrukt worden dat door de provincie aan deze categorieën geen kwalificatie is gegeven, omdat normering in eerste instantie aan de gemeente zelf is. Wij hebben geen eigen normering bepaald en hanteren hiervoor de onderstaande tabel.

In de tabel hieronder is te zien tot welke signaleringswaarden gehanteerd worden en in welke categorie (A, B of C) deze vallen.

	Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a	Netto schuldquote zonder correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
1b	Netto schuldquote met correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
2	Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
3	Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
4	Structurele exploitatieruimte	Begroting >0%	Begroting 0%	Begroting <0%
5	Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Uitkomsten

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten afgezet tegen de signaleringswaarden zoals de provincie die hanteert. Onderaan deze paragraaf wordt een relatie gelegd tussen de kengetallen en worden opvallende zaken toegelicht.

Kengetal		Rekening	Begroting		Meerjarenbegroting		
		2024	2025	2026	2027	2028	2029
1a	Netto schuldquote zonder correctie doorgeleende gelden	-9%	-5%	23%	25%	35%	36%
1b	Netto schuldquote met correctie doorgeleende gelden	-9%	-5%	23%	25%	35%	36%
2	Solvabiliteitsratio	65%	74%	68%	67%	58%	57%
3	Grondexploitatie	12%	1%	2%	2%	0%	0%
4	Structurele exploitatieruimte	8%	6%	-1%	-2%	-11%	-4%
5	Belastingcapaciteit	86%	90%	97%	97%	97%	97%

Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Waar is het voor?

Deze indicatoren brengen in beeld in hoeverre de netto schulden zich verhouden tot de totale baten (inkomsten) van de gemeente. Hoe hoger het percentage, hoe meer externe financiering de gemeente heeft aangetrokken om de activiteiten (investeringen) te financieren. Hoe lager het percentage is, hoe gunstiger de financiële positie.

Hoe werkt het?

De netto schuldquote wordt volgens een vaste formule berekend:

De netto schuldquote = (A+B+C-D-E-F-G) / H x 100%

A. Vaste schulden	(conform artikel 46 BBV)
B. Netto vlottende schuld	(conform artikel 48 BBV)
C. Overlopende passiva	(conform artikel 49 BBV)
D. Financiële activa	(conform artikel 36 lid d, e en f)
E. Uitzettingen < 1 jaar	(conform artikel 39 BBV)
F. Liquide middelen	(conform artikel 40 BBV)
G. Overlopende activa	(conform artikel 40a BBV)
H. Totale baten	(conform artikel 17 lid c BBV, dus excl. mutaties reserves)

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36, onderdelen b en c, van het BBV).

Toelichting op ratio ontwikkeling

De twee kengetallen laten een lichte verslechtering zien maar nog steeds in categorie A. De schulden stijgen (voornamelijk de vlottende schuld neemt toe) maar ook de totale baten dalen door de afname van de Rijksfinanciering. Hierdoor verslechteren de ratio's.

Solvabiliteitsratio

Waar is het voor?

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om op de lange termijn aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Met andere woorden: of ze alles kan betalen en of er voldoende geld beschikbaar is.

Hoe lager de solvabiliteit, hoe minder eigen vermogen de organisatie heeft om eventuele tegenvallers op te vangen of om te investeren.

Hoe werkt het?

Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves: zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves. Ook het resultaat uit het overzicht van baten en lasten (het rekeningresultaat) is hier onderdeel van.

A. Eigen vermogen (volgens artikel 42 BBV)

B. Balanstotaal

Solvabiliteit (A/B) x 100%.

Toelichting op ratio ontwikkeling

Het kengetal daalt de komende jaren. Dit komt door een daling van de bestemmingsreserves maar voornamelijk door het verwachte jaarlijkse tekort vanaf begroting 2028, 2029 en 2030 wegens het tekort aan Rijksfinanciering. De ratio verslechterd door de tekorten van categorie A naar categorie B.

Grondexploitatie

Waar is het voor?

De grondexploitatie kan een hoge impact hebben op de financiële positie van de gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstige woningbouwproject) hebben wij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer de grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.

Hoe werkt het?

Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten (ingevolge artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Als een formule:

A. Niet in exploitatie genomen gronden

B. Bouwgrond in exploitatie

C. Totale baten

De grondexploitatie ((A+B) / C) x 100%

Toelichting op ratio ontwikkeling

Het kengetal ontwikkelt zich positief. Het aantal exploitaties gaat in de toekomst afnemen. Niet zo zeer omdat er geen grondexploitaties meer verwachten maar op dit moment zijn er geen grondexploitaties bekend die gaan openen in 2027, 2028 of 2029. Met de verkopen daalt de boekwaarde van de ‘gronden in exploitatie’. Er worden niet veel nieuwe grondexploitaties toegevoegd waardoor het in 2030 naar 0. Daarnaast worden in de toekomst ook weer grondexploitaties toegevoegd die langer doorlopen dan 2030 waardoor de ratio zal veranderen.

Structurele exploitatieruimte

Waar is het voor?

Een begroting waarvan de vaste inkomsten en de vaste uitgaven over meerdere jaren niet veranderen en ongeveer even hoog zijn, is evenwichtiger en zekerder dan een begroting waarin de inkomsten en uitgaven per jaar in hoogte en aard verschillen. Bijvoorbeeld doordat er in het ene jaar inkomsten uit een verkoop zijn en er het jaar daarna niet. Dan is de begroting door de jaren heen afhankelijk van verschillende éénmalige zaken en daarmee zijn er meer onzekerheden.

Dit kengetal geeft hierdoor aan welke structurele exploitatieruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen.

Hoe werkt het?

Om het structurele exploitatieoverschot te kunnen berekenen, wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves en deze worden vergeleken met (gedeeld door) de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Over het algemeen geldt dus als richtlijn: hoeveel hoger het kengetal structurele exploitatieruimte, hoeveel gunstiger dit is voor de gemeente. Als streefwaarde geldt voor gemeente Laarbeek voor dit kengetal een waarde ≥ 0.

Als een formule:

A. Totale structurele lasten

B. Totale structurele baten

C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves

D. Totale structurele onttrekkingen aan de reserves

E. Totale baten

De structurele exploitatieruimte ((B-A) + (D-C)) / (E) x 100%

Toelichting op ratio ontwikkeling

De structurele exploitatieruimte laat een verslechtering zien door de begrote tekorten en de daling van de totale baten door het tekort aan Rijksfinanciering. Afhankelijk van de financiering van het rijk wordt deze ratio mogelijk weer aangepast.

De ratio ontwikkelt hierdoor naar categorie C, omdat meerjarig de structurele lasten hoger zijn dan de baten. Het blijft een uitdaging voor de komende jaren om te komen tot een sluitende begroting als er geen duidelijkheid komt over voldoende rijksmiddelen.

Belastingcapaciteit

Waar is het voor?

Deze indicator geeft inzicht in de hoogte van de woonlasten (belastingdruk) in de gemeente Laarbeek in vergelijking met het landelijke gemiddelde. Zo kan vergeleken worden met eerdere jaren en andere gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het is de bevoegdheid van uw raad met welke omvang de belastingen worden verhoogd.

Hoe werkt het?

Onder de woonlasten wordt verstaan het totaal van:

- OZB
- rioolheffing
- reinigingsheffing

Hiervoor wordt een referentiewoning gekozen met een gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

A. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde

B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde

C. Afvalstoffenheffing voor een gezin

D. Eventuele heffingskorting

E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)

F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1. Het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden t.o.v. landelijke gemiddelde (E/F) x 100%.

Toelichting op de ratio ontwikkeling

Het kengetal gaat van categorie A naar categorie B waarbij deze meerjarig stabiel blijft. De stabiliteit komt ook omdat er geen toekomstig meerjarig beeld is van de gemiddelde woonlasten.

Het kengetal bedraagt meerjarig 96%. Hiermee kan geconcludeerd worden dat de totale woonlasten voor een gezin met een woning met gemiddelde WOZ-waarde in gemeente Laarbeek in 2027 lager zijn ten opzichte van het landelijk gemiddelde T-1 (het ijkpunt voor het maximaal te heffen belastingtarief).

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Ten opzichte van de vorige begroting hebben we in deze begroting enkele aanpassingen gedaan. De volgende (niet-verplichte) kapitaalgoederen zijn niet meer opgenomen:
- Bruggen en vlonders
- Bermen en sloten
- Openbare verlichting
- Natuurterreinen, landschapsinrichting en bossen

Daarnaast hebben we het kapitaalgoed “Bomen” ondergebracht bij “Groenbeleids- en groenstructuurplannen”.

Hiermee hebben we alleen dié kapitaalgoederen opgenomen die vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht zijn of waaraan een onderhoudsvoorziening is gekoppeld. We hebben de paragraaf hiermee teruggebracht tot de essentie. Het bevat nu de volgende kapitaalgoederen:
- Gemeentelijke gebouwen
- Groenbeleids- en groenstructuurplan
- Riolering
- Speelplekken
- Waterbeheer
- Wegenbeleid

Per kapitaalgoed wordt aangegeven: het beleidskader, ontwikkelingen en de vertaling van financiële gevolgen voor in de begroting.

De financiële gevolgen worden weergeven als exploitatie en mutatie voorzieningen. De exploitatie geeft aan hoeveel uitgaven er in de begroting zitten voor deze kapitaalgoederen (inclusief de dotatie aan de voorziening). De mutaties voorziening laat de mutaties zien op de betreffende voorziening.

Gemeentelijke gebouwen

Beleidskader

Op 8 mei 2025 heeft de gemeenteraad het Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan Gemeentelijke Gebouwen Laarbeek 2025-2034 vastgesteld. Het Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan (DMJOP) is een strategisch plan dat naast het reguliere onderhoud (klein & groot) van vastgoed ook duurzame maatregelen integreert (routekaart verduurzaming). Het doel van dit plan is om de technische staat van een gebouw op peil te houden, de veiligheid te waarborgen en de levensduur van installaties te verlengen. Verder richt het zich op het verduurzamen van het gebouw en het verminderen van de CO2-uitstoot. De planning wordt jaarlijks geactualiseerd op werkelijke uitgaven en nieuwe inzichten.

Ontwikkelingen

De uitvoering van het DMJOP Gemeentelijke Gebouwen Laarbeek 2025-2034 verloopt volgens planning. De eerste maatregelen zijn gerealiseerd en leveren een positieve bijdrage aan de kwaliteit, veiligheid en verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed.

Het onderhoud van de brede scholen loopt via een aparte voorziening. De meerjarenplanning dateert van 2022. Het geactualiseerde (D)MJOP voor de periode 2026-2035 van de brede scholen in Laarbeek wordt ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd via een raadsvoorstel voor de raadsvergadering van 17 december 2026.

Financiën

bedragen x € 1.000	Rekening	Meerjarenbegroting			
Onderdeel	2025	2027	2028	2029	2030
Exploitatie (inclusief dotatie voorziening)	559	265	266	315	380
Mutatie voorzieningen:					
Dotatie voorziening	1.007	251	251	251	251
Onttrekking voorziening	210	186	345	216	185

Groenbeleids- en groenstructuurplan

Beleidskader

De gemeenteraad heeft in 2023 het Groenbeheerplan vastgesteld. In het groenbeheerplan is vastgelegd hoe de omvorming van het openbaar groen ter verhoging van de biodiversiteit, de leefbaarheid en het klimaatadaptiever maken van de openbare ruimte vormgegeven wordt. Er wordt gewerkt met een viertal groentypen met elk hun eigen onderhoudsniveau. Het groenbeheerplan 2023 bevat daarnaast ook een aantal beleidswijzigingen ten opzichte van het Groenbeleids- en groenstructuurplan uit 2011 en het Bomenbeleidsplan uit 2013. Deze plannen zijn nog steeds van toepassing met inachtneming van de wijzigingen uit het Groenbeheerplan 2023 en de Omgevingsvisie kernen (2025) voor wat betreft de groen- en bomenstructuren. In het Bomenbeleidsplan zijn de belangrijkste bomenstructuren in onze gemeente benoemd en wat het beleid daarvoor is. Er zijn spelregels opgenomen hoe wij in onze gemeente omgaan met het kappen van bomen en hoe er gecompenseerd moet worden. Ook wordt op het beheer en onderhoud van de gemeentelijke bomen ingegaan. Dit voeren wij planmatig en gestructureerd uit waardoor wij op een goede wijze invulling geven aan de wettelijke zorgplicht. Het bomenvervangingsplan uit 2020 voorziet in het structureel en planmatig vervangen van bomen.

Ontwikkelingen

Senzer slaagde er de laatste jaren steeds minder in de groenvoorzieningen te onderhouden op het gewenste kwaliteitsniveau. Men heeft nu aangekondigd dat men deze werkzaamheden vanaf 2027 aanzienlijk beter gaat organiseren. We hebben vertrouwen in de door Senzer aangekondigde nieuwe aanpak. Voor het jaar 2027 wordt daarom een nieuwe overeenkomst met Senzer aangegaan met een looptijd van - in eerste instantie - één jaar. Wanneer Senzer in 2027 de gevraagde kwaliteit kan leveren, verlengen we de nieuwe overeenkomst. Maar als Senzer ook in 2027 het gevraagde kwaliteitsniveau niet weet te realiseren, starten we in het najaar van 2027 een aanbesteding van het groenonderhoud voor de jaren 2028 en verder.
Onderdeel van de beleidswijzigingen die opgenomen zijn in het Groenbeheerplan 2023 is het aanwijzen van toekomstbomen. We verwachten hier in 2027 mee te kunnen beginnen.

Financiën

bedragen x € 1.000	Rekening	Meerjarenbegroting			
Onderdeel	2025	2027	2028	2029	2030
Exploitatie	1.158	1.891	1.932	1.962	1.972

Riolering

Beleidskader

In het najaar van 2025 heeft het college het 'Water- en Rioleringsprogramma (WRP) Laarbeek 2025-2029' vastgesteld. Hierin beschrijven we hoe wij als gemeente omgaan met onze wettelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater. Daarnaast wordt ingegaan op de zorg voor het oppervlaktewater met een functie in de waterketen en de invloed van klimaatverandering op de waterketen en hoe we daarmee omgaan. Het WRP beschrijft ook de systematiek die de hoogte en ontwikkeling van de rioolheffing beschrijft. De feitelijke tarieven worden jaarlijks door de gemeenteraad vastgesteld in de belastingverordening.

Ontwikkelingen

In 2027 wordt verder uitvoering gegeven aan het WRP. Bovendien evalueren we in 2027 de financiële paragraaf en volgen eventuele bijstellingen.

Financiën

bedragen x € 1.000	Rekening	Meerjarenbegroting			
Onderdeel	2025	2027	2028	2029	2030
Exploitatie (inclusief dotatie voorziening)	1.691	1.790	1.982	2.106	2.241
Mutatie voorziening:					
Dotatie voorziening	87	0	0	0	0
Onttrekking voorziening		-778	-756	-677	-444

Speelplekken

Beleidskader

Het in 2021 vastgestelde speelruimteplan ziet toe op het structureel aanpassen en vervangen van speelplekken in Laarbeek binnen een tijdsbestek van 20 jaar.

Ontwikkelingen

Ook in 2027 geven we invulling aan het bij het speelruimteplan behorende beheer- en uitvoeringsplan.

Financiën

bedragen x € 1.000	Rekening	Meerjarenbegroting			
Onderdeel	2025	2027	2028	2029	2030
Exploitatie (inclusief dotatie voorziening)	78	122	127	132	137
Mutatie voorziening:					
Dotatie voorziening	56	60	62	63	63
Onttrekking voorziening	-53	-58	-59	-60	-62

Waterbeheer

Beleidskader

Het Waterbeheerplan 2021 is op 24 juni 2021 vastgesteld door de gemeenteraad. Dit plan vormt de basis voor het beheer en onderhoud van de waterelementen in Laarbeek. Op 6 juli 2023, bij het vaststellen van de kadernota 2024, verhoogde de gemeenteraad de bijbehorende budgetten op basis van de inzichten van dat moment.

Ontwikkelingen

In 2027 wordt het waterbeheer opgenomen in het Water- en Rioleringsprogramma (WRP). We actualiseren de uitvoeringsplanning dan tussentijds. De financiële gevolgen verwerken we in de gesloten exploitatie Riolering. Bij de actualisatie houden we rekening met de uitgangspunten uit de Kaderrichtlijn water en de Natuurherstelverordening. Dit leidt tot aanpassing van het waterbeheerplan. De verwachting is dat de kosten voor het waterbeheer voortaan via de exploitatie verlopen. De voorziening Waterbeheer kan dan worden opgeheven. Investeringen voor baggerwerkzaamheden nemen we op in het WRP.

Financiën

bedragen x € 1.000	Rekening	Meerjarenbegroting			
Onderdeel	2025	2027	2028	2029	2030
Exploitatie (inclusief dotatie voorziening	165	114	126	126	126
Mutatie voorziening:	220				
Dotatie voorziening	252	172	172	172	172
Onttrekking voorziening	-32	-505	-311	-5	-312

Wegenbeleid

Beleidskader

Het 'Wegenbeleid gemeente Laarbeek 2024' werd op 12 oktober 2023 vastgesteld door de gemeenteraad. Dit beleid vormt de basis voor de wijze waarop het verhardingenbeheer in de gemeente Laarbeek wordt uitgevoerd. Bij het vastgestelde kwaliteitsniveau B (Basis) worden de wegen ‘heel en veilig’ onderhouden, conform de landelijke standaard. Gelijktijdig zijn de financiële middelen beschikbaar gesteld om de verhardingen op het vastgestelde kwaliteitsniveau te houden.

Ontwikkelingen

In 2027 geven we verder uitvoering aan het 'Wegenbeleid gemeente Laarbeek 2024'. Het jaarlijkse uitvoeringsprogramma stemmen we nadrukkelijk af met de te realiseren rioleringswerkzaamheden.

Financiën

bedragen x € 1.000	Rekening	Meerjarenbegroting			
Onderdeel	2025	2027	2028	2029	2030
Exploitatie (inclusief dotatie voorziening	2.014	2.455	2.402	2.406	2.402
Mutatie voorziening:					
Dotatie voorziening	1.327	1.748	1.748	1.748	1.748
Onttrekking voorziening	-1.121	-1.529	-1.529	-1.898	-1.898

Financiering

Inleiding

Deze paragraaf geeft aan op welke manier er uitvoering wordt gegeven aan de financieringsfunctie. Het uitgangspunt hierbij is het beheersen van financiële risico's, met name het renterisico.

Risicobeheer

Om de financiële risico's zo goed mogelijk te beheersen, is het belangrijk om aandacht te schenken aan de kwalitatieve ontwikkeling van de treasuryfunctie. Als gevolg van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) hebben gemeenten twee instrumenten:

1. Treasurystatuut
2. Paragraaf Financiering

Treasurystatuut

In het geactualiseerde ‘Treasurystatuut gemeente Laarbeek 2026’ wordt een nadere invulling gegeven aan het wettelijk kader. Het statuut bevat de beleidsuitgangspunten voor het uitvoeren van de treasuryfunctie.

De volgende regelgeving heeft betrekking op de financieringsfunctie van de gemeente:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido)
- Ministeriële regeling ‘Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden’ (Ruddo)
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Regeling schatkistbankieren decentrale overheden

Paragraaf Financiering

Deze paragraaf wordt opgenomen in zowel de begroting als de jaarstukken en biedt hiermee informatie over de uitvoering van treasurytaken.

Het Rijk heeft de kasgeldlimiet, renterisiconorm en een drempelbedrag schatkistbankieren ingesteld om risico’s die te maken hebben met herfinanciering van leningen in te perken. Deze drie elementen worden in de volgende alinea’s nader toegelicht.

Financiering

De kasgeldlimiet en renterisiconorm zijn twee wettelijke richtlijnen uit de Wet fido die gemeenten beschermen tegen renterisico's.

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet beperkt de risico's van financiering met korte leningen (looptijd korter dan één jaar). De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van de totale begrotingslasten. Dit voorkomt dat een gemeente te afhankelijk wordt van schommelingen in de korte rente. Als het liquiditeitstekort een structureel karakter draagt, moet er een langlopende geldlening worden aangetrokken. Een overschrijding mag maximaal drie kwartalen duren voordat er actie moet worden ondernomen. Aan de toezichthouder moeten dan de kwartaalrapportage Treasury en een plan om weer binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring worden voorgelegd.

Renterisiconorm
De renterisiconorm beperkt het renterisico op de vaste, langlopende schuld (looptijd één jaar of langer). Het bedrag waarover in een jaar renterisico wordt gelopen (door herziening en/of aflossing) mag niet groter zijn dan 20% van de totale begrotingslasten. Door de renteherzieningen en aflossingen in de tijd te spreiden, worden grote piekbelastingen door stijgende rentetarieven voorkomen.

Berekening kasgeldlimiet

(bedragen x € 1.000)

	Kasgeldlimiet	2027
	Omvang begrotingstotaal uitgaven	78.882
	Percentage regeling	8,50%
1	**Toegestane kasgeldlimiet**	**6.705**
	Vlottende korte schuld	
	Opgenomen gelden (looptijd korter dan één jaar)	0
2	**Totaal vlottende korte schuld**	**0**
	Vlottende middelen	
	Uitstaande gelden (looptijd korter dan één jaar)	6.276
3	**Totaal vlottende middelen**	**6.276**
4	**Totaal netto vlottende schuld (2-3)**	**-6.276**
	Ruimte (+) / Overschijding (-) kasgeldlimiet (1-4)	**12.981**

Berekening renterisiconorm

(bedragen x € 1.000)

	Renterisiconorm	2027	2028	2029	2030
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	2.050	1.550	950	450
3 (1+2)	**Renterisico**	**2.050**	**1.550**	**950**	**450**
4	Omvang begrotingstotaal uitgaven	78.882	85.314	74.832	75.475
5	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
6 (4x5)	**Renterisiconorm**	**15.776**	**17.063**	**14.966**	**15.095**
	Ruimte (+) / Overschrijding (-) renterisiconorm (6-3)	**13.726**	**15.513**	**14.016**	**14.645**

Schatkistbankieren

Gemeenten mogen geen geld beleggen om winst te maken. Overtollig geld moet verplicht geparkeerd worden bij het Rijk. Dit noemen we: schatkistbankieren. Om het cashmanagement van de gemeenten niet te verstoren mogen gemeenten een relatief beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanhouden. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Het drempelbedrag schatkistbankieren 2027 bedraagt 2% van de totale begrotingslasten, dus 2% van ± € 78,9 miljoen is ± € 1,6 miljoen.

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte is een afgeleide van de liquiditeitsprognose. In het verleden werd deze prognose incidenteel gemaakt. Nu bestaat vanuit het Treasurystatuut de verplichting om per kwartaal een beknopte treasuryrapportage op te stellen welke ter kennisname wordt aangeboden aan het college van B&W. Hiermee wordt periodiek de gewenste financieringsbehoefte in beeld gebracht.

Rentetoerekening

De rentetoerekening aan investeringen, projecten en grondexploitaties leidt per saldo tot het onderstaande renteresultaat op het taakveld Treasury

(bedragen x € 1.000)

	Berekening Omslagrente	Begroting 2027
a	Externe rentelasten over de korte en lange financiering	87
b	Externe rentebaten over de korte en lange financiering	-101
	Saldo rentelasten en rentebaten	**-14**
c1	Rente die aan de facilitaire grondexploitatie moet worden doorberekend (kostenverhaal)	0
c2	Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
c3	Rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	**0**
d1	Rente dotatie eigen vermogen	0
d2	Rente dotatie voorzieningen	72
	Totaal rente over eigen vermogen en voorzieningen	**72**
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**58**
e	Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	59
f	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**	**1**

Omslagrente

De omslagrente is het interne rentetarief dat we gebruiken om financieringskosten en rente toe te rekenen aan investeringen, projecten en grondexploitaties. Voor het begrotingsjaar 2027 is de interne omslagrente vastgesteld op **0,08%**. De omslagrente is berekend volgens de richtlijnen van de notitie Rente 2023 van de Commissie BBV. De rente wordt lineair toegerekend aan de boekwaarde van de vaste activa per 1 januari. Doordat de methodiek van de omslagrente sturend is op basis van de werkelijke historische en verwachte renteportefeuille, sluit het renteresultaat op het taakveld Treasury in de begroting op € 1.000 voordeel.

Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Organisatieontwikkeling
- Dienstverlening
- Informatievoorziening
- Planning & control
- Personeel
- Rechtmatigheid

Organisatieontwikkeling

Binnen de organisatieontwikkeling sturen we op een gezonde balans tussen ambities, beschikbare capaciteit en kwaliteit. Hiervoor werken we met een concernplan dat richting geeft aan de strategische ontwikkelingen van de organisatie en met teamplannen waarin deze worden vertaald naar concrete prioriteiten, resultaten en inzet per team.

De teamplannen van het afgelopen jaar zijn geëvalueerd en doorontwikkeld. Hiermee leggen we de basis voor teams die steeds beter in control zijn, effectief kunnen sturen op hun resultaten, prioriteren en keuzes voorleggen.

Voor 2027 hebben we een aantal focuspunten:

Leiderschap
Coördinatoren worden ondersteund bij de verdere ontwikkeling van hun leiderschapsvaardigheden, zodat zij hun teams effectief kunnen begeleiden in de organisatieontwikkeling. De resultaten van de effectmeting (juni) en de teamenergiemeting (september) bieden inzicht in de ontwikkelbehoeften van teams en vormen de basis voor gerichte vervolgacties. Daarnaast wordt een organisatie-breed leiderschapskompas ontwikkeld voor zowel managers als coördinatoren, waarmee we richting geven aan gewenst leiderschap.

Samenspel
Een goed samenspel tussen bestuur en ambtelijke organisatie en tussen en binnen teams is essentieel voor een wendbare en effectieve organisatie. We willen meer integraal werken en daarbij over de grenzen van teams en vakgebieden heen kijken. Daarom investeren we in goede samenwerking, duidelijke rollen en verantwoordelijkheden, teamontwikkeling, politiek-bestuurlijke sensitiviteit en het voeren van het goede gesprek over ambities, knelpunten en prioriteiten.

Eigenaarschap
Het versterken van eigenaarschap blijft een belangrijk aandachtspunt. In een gezamenlijke sessie hebben de coördinatoren het begrip eigenaarschap verder verdiept en geconcretiseerd. Vervolgens ondersteunen we hen bij het actief uitdragen en stimuleren van eigenaarschap binnen de teams, onder meer via *Het Goede Gesprek* en aanvullende ontwikkel- en ondersteuningsactiviteiten.

Prioriteren en kiezen
Uit de effectmeting van 2026 blijkt dat de balans tussen ambitie en capaciteit een aandachtspunt is. In 2027 willen we hier gerichter mee aan de slag. We willen het gesprek over wat we willen bereiken, wat haalbaar is en wat daarvoor nodig is verder versterken (zie ook Samenspel). Daarnaast willen we beter inzicht krijgen in de projecten en werkzaamheden die binnen de organisatie lopen en in de beschikbare capaciteit middels een capaciteitsplanning. Dit helpt ons om beter te plannen, minder ad hoc te werken en bewuste keuzes te maken over wat prioriteit heeft, wat later kan en wat we niet doen. Zo zorgen we ervoor dat ambities en werkzaamheden beter aansluiten bij de beschikbare capaciteit en ontstaat er meer focus, duidelijkheid en voorspelbaarheid.

Dienstverlening

We werken aan een toegankelijke, betrouwbare en toekomstbestendige dienstverlening. Met het Programma Dienstverlening 2025-2030 bouwen we verder aan onze ambitie dat inwoners onze dienstverlening en communicatie ervaren als makkelijk, betrokken en persoonlijk.

In 2027 zetten we verdere stappen om onze dienstverlening eenvoudiger, duidelijker en toegankelijker te maken. We verbeteren onze digitale dienstverlening en website en zetten in op duidelijke en vindbare informatie. Tegelijkertijd houden we persoonlijk contact beschikbaar voor inwoners die dit nodig hebben of hier de voorkeur aan geven.

We vertalen de uitkomsten van de nulmeting naar het uitvoeringsplan waarmee we de dienstverlening en communicatie de komende jaren verder ontwikkelen. De ambities uit het Programma Dienstverlening 2025-20230 vormen daarbij het kader waaraan we onze voortgang toetsen.

Ook onderzoeken we de kansen dit nieuwe technologieën, zoals kunstmatige intelligentie, ons bieden. Daarbij staan privacy, informatiebeveiliging, transparantie, begrijpelijke communicatie en digitale toegankelijkheid voorop. Zo blijven we werken aan een organisatie die dichtbij inwoners staat en aansluit bij de opgaven van deze tijd.

Informatievoorziening

Een goede informatievoorziening is van belang om een gedegen en continu niveau van dienstverlening te bieden. Er zijn steeds veranderende wetgevingen en trends. Ontwikkelingen volgen elkaar in een sneltreinvaart op. Deze hebben invloed op onze (digitale) informatievoorziening.

Informatisering en Automatisering

Het intergemeentelijk team Informatievoorziening en Regie (IGT IVR) werkt via vijf ontwikkelingslijnen aan een toekomstgerichte ICT-dienstverlening: systeem- en netwerkbeheer, functioneel beheer, informatiemanagement, servicedesk en digitale vaardigheden.

Voor 2027 ligt de focus daarbij op de volgende thema's:

- De transitie naar de nieuwe IT-partner wordt afgerond. Het systeem- en netwerkbeheer is dan volledig uitbesteed.

- Er wordt geïnvesteerd in de verdere ontwikkeling van het team IGT IVR om medewerkers sneller en beter te ondersteunen bij de informatievoorziening en de regie op de IT-partner en SaaS-leveranciers te versterken.

- Het nieuwe zaaksysteem en de nieuwe meldingen- en klachtenapplicatie openbare ruimte (MOR) worden in gebruik genomen om de gemeentelijke dienstverlening verder te verbeteren.

Informatiebeveiliging en privacy

Informatiebeveiliging en privacy vragen continue aandacht. Het thema bewustwording zal komend jaar verder worden ingevuld.

Eind 2026 is het strategisch informatiebeveiligingsbeleid geactualiseerd voor de periode 2027-2029 zodat het voldoet aan de Europese NIS2 richtlijn voor cybersecurity. Begin 2027 zal de doorvertaling worden gemaakt in het tactisch informatiebeveiligingsbeleid. Met uitbesteding van de IT-infrastructuur kunnen we ook een stap vooruitzetten op het gebied van informatiebeveiliging en privacy. Bijvoorbeeld door het toevoegen van een netwerk monitoring (SIEM/SOC) waardoor we eerder mogelijke incidenten detecteren.

Privacy speelt een belangrijke rol binnen de gemeente omdat het staat voor de bescherming van persoonsgegevens van inwoners, collega's en andere stakeholders. De opkomst van AI gaat hier een grote rol in spelen. AI kan werkprocessen efficiënter maken voor medewerkers maar er zijn ook risico's aan verbonden. Het is belangrijk dat we ons bewust zijn van deze risico's en deze in kaart brengen.

Het strategisch privacy beleid is medio 2025 geactualiseerd en vastgesteld tot 2028. Het is van belang dat we blijven voldoen aan de wetgeving vanuit de (U)AVG en de Wet politiegegevens (Wpg) en daarmee het volwassenheidsniveau in balans met het ambitieniveau van onze organisatie kunnen brengen.

Resultaten:

- Vaststellen tactisch informatiebeveiligingsbeleid
- Implementatie netwerkmonitoring met IT-partner
- Het verder bevorderen van bewustwording van informatieveiligheid/privacy
- Wpg-verbeterplan uitvoeren
- Trainingen AI-toepassingen

Informatiebeheer
In 2027 richten we ons op het verder op orde brengen van de digitale informatiehuishouding. Daarbij geven we uitvoering aan de nieuwe Archiefwet en ons kwaliteitsplan voor informatiebeheer. We brengen het informatiebeheer in taak specifieke applicaties verder in beeld en pakken de applicaties met de grootste risico's als eerste op. Voor deze applicaties actualiseren of maken we passende beheerafspraken. Ook bereiden we de borging van het informatiebeheer binnen PodiumD en DiVault voor en treffen we verdere voorbereidingen voor duurzame bewaring en toekomstige overbrenging naar het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.

Gegevensbeheer
Wij hebben het beheer van onze Basis- en kernregistraties goed op orde. In 2026 hebben een nieuwe GIS-viewer in gebruik genomen. Daarmee kunnen we de organisatie nog beter kunnen voorzien van een combinatie van digitaal kaartmateriaal en data. In 2027 willen we nog meer gebruik maken van slimme technieken om (geo)data te analyseren en in zetten voor organisatievraagstukken. We gaan verkennen of er op het gebied van data-analyse de samenwerking met andere organisaties kan worden gezocht.

Planning & control

We gaan door met het verder verbeteren van de Planning- & Controlcyclus (P&C-cyclus). Aan de hand van een strakke detailplanning en bondige documenten willen we de raad tijdig voorzien van relevante informatie. De insteek blijft dat de P&C-cyclus inzichtelijk is voor raadsleden en inwoners én ondersteunend is aan de controlerende en kader stellende rol van de raad.

In 2027 leveren we de volgende documenten op:

- Jaarrekening 2026 (besluitvorming raad in juli)
- Kadernota 2028 (besluitvorming raad in juli)
- Financiële rapportage 2027 (besluitvorming raad in september of oktober)
- Begroting 2028 (besluitvorming raad in november)

Personeel

De organisatie staat nog onverminderd voor de opgave om voldoende toegerust te blijven om ambities en maatschappelijke taken uit te voeren. Vitaliteit, werkplezier en wendbaarheid worden beschouwd als randvoorwaarden voor succes. Hierin investeren versterkt de gehele organisatie.

In de Kaderbrief 2027 is vermeld dat er verschillende formatievraagstukken zijn binnen de organisatie. Op het moment van schrijven werd geïnventariseerd wat er nodig is om een wendbare en toekomstbestendige organisatie te blijven. Daarnaast is aangegeven dat een verdere uitwerking volgt in de komende begroting en voorstellen zowel incidenteel als structureel van aard kunnen zijn. Het afgelopen halfjaar zijn de volgende opgaven in beeld gebracht en uitgewerkt in de begroting: versterking juridische kwaliteit, dienstverlening, veiligheid, toezicht en handhaving, en uitvoeringskracht leefomgeving.

Ook na de voorgestelde keuzes en ontwikkelingen blijft de organisatie onverminderd voor de opgave staan om voldoende toegerust te blijven om ambities en maatschappelijke taken uit te voeren. Zo dienen een aantal opgaven nog meer uitgewerkt te worden. Dit zijn onder andere de wettelijke verplichtingen uit de AI-wet, Wet open overheid (Woo) en digitale communicatie, verhoging aanvraagvolume burgerzaken, data- en AI-specialisaties, taken rondom de huisvesting van arbeidsmigranten en opstellen en verankering structurele werkzaamheden omgevingsplan. Verdere uitwerking hiervan volgt in de kadernota 2028 en de daarop volgende begroting 2028.

Vanaf 2027 zetten we in op drie ontwikkelingen, te weten: Strategische Personeelsontwikkeling (SPO), Prioritering van Middelen en Personeel (PMP) en Strategische Personeelsplanning (SPP). Dit met als doelstelling de ambities in lijn te houden met de financiële mogelijkheden en uitvoeringskracht. De hierna beschreven ontwikkelingen dragen bij aan een organisatie die in staat is om ambities uit het bestuursakkoord te realiseren en goede dienstverlening te blijven bieden aan onze inwoners.

Strategische personeelsontwikkeling (SPO)
Een dynamische arbeidsmarkt en veranderende opgaven vragen om voortdurende aandacht voor de beschikbaarheid en ontwikkeling van medewerkers. Dit vraagt om flexibiliteit en bewuste keuzes in de inzet van personeel en middelen. We werken aan een toekomstbestendige organisatie met de juiste kennis, vaardigheden en veranderkracht om de opgaven te realiseren.

Strategische personeelsontwikkeling vormt daarbij het uitgangspunt. De ontwikkeling van medewerkers wordt verbonden aan de ontwikkeling van de organisatie. Dit gebeurt planmatig en in samenhang. De eerste stap zetten we binnen het juridische vakgebied. De opgedane ervaringen benutten we om deze aanpak stapsgewijs breder binnen de organisatie toe te passen. In 2027 zullen een aantal organisatie-brede thema's extra aandacht krijgen: versterking van de juridische kennis en kwaliteit, projectmatig- en omgevingsbewust werken en het verantwoord gebruik van AI-toepassingen. In de uitwerking van de opleidingsplannen worden deze thema's meegenomen.

We sturen doelgericht en merkbaar in de ontwikkeling van medewerkers. De gemeente Laarbeek geeft gemiddeld 2,0% van de loonsom uit aan ontwikkeling en opleiding. Bij vergelijkbare gemeenten is dit 1,6% van de loonsom. De organisatie investeert zichtbaar in haar medewerkers en kent een hoge interne mobiliteit. Met de huidige investeringen in SPO wordt gewerkt aan het behoud van talent, ervaring en kennis.

Prioritering van middelen en personeel (PMP)
De inzet van formatie en personele middelen is kritisch beoordeeld. Het uitgangspunt is dat uitbreiding van capaciteit pas wordt overwogen nadat eerst mogelijkheden zijn onderzocht op het gebied van prioritering, fasering, slimmer organiseren, procesoptimalisatie en het beter benutten van bestaande capaciteit en middelen. Daarnaast wordt nadrukkelijk gekeken naar het managen van verwachtingen en de tijdelijke of structurele aard van de behoefte. Op basis van deze aanpak zijn via de PMP-systematiek de opgaven op het gebied van juridische kwaliteit, dienstverlening, veiligheid, toezicht en handhaving en uitvoeringskracht leefomgeving verwerkt in de begroting.

Formatie
In de onderstaande tabel zijn de formatieve aanpassingen van PMP zichtbaar. De staf wordt met +0,8 fte juridisch versterkt voor secretaris bezwaarschriften en coördinator Woo-verzoeken en openbaarmaking. Binnen de afdeling Bedrijfsvoering worden een aantal functies niet meer ingevuld (financiën en gegevensbeheer), totaal -1,5 fte. De afdeling Leefomgeving wordt (met gebruikmaking van het in de begroting 2026 opgenomen budget) zichtbaar versterkt op de gebieden: toezicht en handhaving (juridisch uitvoering basistaken, APV en advies) en ruimtelijke ontwikkeling (privaat jurist, projectleiding integrale gebiedsontwikkeling, planjurist ruimtelijke initiatieven, verkeer-mobiliteit en projectleiding realisatie openbare ruimte), totaal +6,54 fte. Bij de afdeling Samenleving gaat het om juridische expertise voor diverse beleidsterreinen waarvoor de gemeente een belangrijke uitvoerende verantwoordelijkheid draagt, totaal +0,8 fte.

Formatie Prioritering Middelen Personeel (PMP)	Formatie 2026	Financiële rapportage 2026	PMP 2027	Begroting 2027
Organisatiestructuur:	*(fte)*	*(fte)*	*(fte)*	*(fte)*
Griffie	1,89	-	-	1,89
Staf en management	8,00	-	0,80	8,80
Afdeling Bedrijfsvoering	47,46	1,00	-1,50	46,96
Afdeling Leefomgeving	56,53	0,45	6,54	63,52
Afdeling Samenleving	36,22	-	0,80	37,02
Totaal vaste formatie	**150,10**	**1,45**	**6,64**	**158,19**

Financieel

In de onderstaande tabel zijn de kosten aanpassingen van PMP zichtbaar. In de her-prioritering van middelen zijn verschillende oplossingen verwerkt. Een deel bestaat uit verschuiving van formatie (€ 137.500), salariskosten doelmatig inzetten door het opheffen van salarisstelposten (€ 75.000) binnen het taakveld personele formatie, inzetten van flexibele schil naar vaste invulling (€ 45.000), inhuur trainees (€ 103.733) via RAS. Daarnaast heeft uw raad in de begroting 2026 een voorstel goedgekeurd voor het vergroten van de realisatiekracht voor gebiedsontwikkelingen (€ 513.360).

Financieel Prioritering Middelen Personeel (PMP)	Mutatie loonsom 2027	Mutatie P-budgetten 2027	Mutatie totaal 2027
Organisatiestructuur:	*(euro)*	*(euro)*	*(euro)*
Griffie	-	-	-
Staf en management	76.000	-45.000	31.000
Afdeling Bedrijfsvoering	-137.500	-178.733	-316.233
Afdeling Leefomgeving	705.700	-513.360	192.340
Afdeling Samenleving	84.000	0	84.000
Totaal kosten formatie	**728.200**	**-737.093**	**-8.893**

De PMP-aanpak heeft ertoe geleid dat de opgaven die momenteel volledig in beeld zijn niet uitsluitend worden opgelost door uitbreiding van de formatie. De voorgestelde wijzigingen in de personele bezetting kunnen binnen de bestaande salaris middelen en personeel worden opgevangen, waarmee de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk worden ingezet.

Vanaf 2028 verwachten wij, mede als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen, nieuwe wettelijke taken en de toenemende complexiteit van gemeentelijke opgaven, een verdere druk op de organisatie. Dit geldt onder meer voor het sociaal domein en de uitvoering van het omgevingsplan. De gevolgen hiervan worden de komende periode nader onderzocht. Op basis daarvan zal worden bepaald welke organisatorische, procesmatige en personele maatregelen nodig zijn om ook op langere termijn de gewenste kwaliteit van dienstverlening en uitvoering te kunnen waarborgen.

Strategische Personeelsplanning (SPP)

Voor functies met een verhoogd continuïteitsrisico zetten we waar mogelijk in op een geleidelijke overdracht van kennis en werkzaamheden waarbij nieuwe medewerkers tijdig instromen om kennis en ervaring over te nemen voordat ervaren collega's uitstromen. Dit noemen we Strategische Personeelsplanning (SPP). In de huidige arbeidsmarkt blijft het lastig om vacatures snel en kwalitatief gevuld te krijgen. De compacte personele capaciteit (eenmansfuncties), vergrijzing en uitstroom laten zien dat het belangrijk is om vooruit te kijken en proactief te handelen.

De verwachte natuurlijke uitstroom van medewerkers is inmiddels in beeld gebracht en vertaald naar concrete opvolgingsvraagstukken. In de periode 2027 tot en met 2031 gaan er in totaal 16 medewerkers met pensioen. Dit is 10,7% van het huidige personeelsbestand (totaal formatie: 150 fte in 2026). Gezien de omvang van onze organisatie en onze positie op de arbeidsmarkt kiezen we voor een realistische en planmatige aanpak. Daarbij ligt de nadruk op het werven van en het gericht ontwikkelen van hun kennis en ervaring.

Om een wendbare, toekomstbestendige organisatie te zijn met een sterke bedrijfsvoering en passend personeelsbestand is deze aanpak een randvoorwaarde. Het doel is om tijdig in te spelen op natuurlijke uitstroom van medewerkers. Zo houden we de kwaliteit van onze dienstverlening op peil (borging continuïteit).

Daarnaast helpt SPP tijdelijk druk op de formatie te verminderen en speelt in op de dynamische arbeidsmarkt. Hiermee zorgen we voor een betere dienstverlening en blijven we voldoen aan de realisatie van onze doelstellingen enerzijds en aan wet- en regelgeving anderzijds.

De aanpak heeft zich in de praktijk al bewezen. Bijvoorbeeld binnen Mobiliteit en verkeer heeft een ervaren medewerker een junior medewerker een ingewerkt, waarna het vertrek wegens pensionering zonder continuïteitsverlies en andere kosten kon worden opgevangen.

In de onderstaande tabel is per organisatieonderdeel weergegeven waarvoor in de komende 4 jaar tijdelijk extra formatie wordt voorzien in het kader van strategische personeelsplanning. Slechts enkele functies zijn opgenomen op basis van een analyse van de arbeidsmarkt, positie en inhoud van de functie, benodigd kennisniveau en bijdrage aan de opgaven. Gekozen is om 8 functies in de komende 4 jaar in aanmerking te laten komen voor SPP. Dit is 5.3% van het huidige personeelsbestand.

Formatie Strategische personeelsplanning (SPP)	**Begroting (incl. Fin. rapp. 2026)**	**SPP 2027**	**SPP 2028**	**SPP 2029**	**SPP 2030**
Organisatiestructuur:	*(fte)*	*(fte)*	*(fte)*	*(fte)*	*(fte)*
Griffie	1,89	-	0,25	0,25	-
Staf en management	8,00	-	-	-	-
Afdeling Bedrijfsvoering	48,46	-	0,80	-	0,80
Afdeling Leefomgeving	56,98	1,60	2,40	0,80	1,60
Afdeling Samenleving	36,22	0,80	0,80	-	-
Totaal vaste formatie	**151,55**				
Totaal tijdelijke formatie		**2,40**	**4,25**	**1,05**	**2,40**

De tabel laat zien dat SPP in alle afdelingen wordt toegepast. In de komende 4 jaar wordt op de volgende onderwerpen met een verhoogd continuïteitsrisico ingezet: wetgeving leerplicht, beheer openbare ruimte, griffie, financiën, toetsing en handhaving, informatievoorziening en ruimtelijke ontwikkeling. Jaarlijks wordt de toepassing van SPP geactualiseerd en bijgesteld. Gemiddeld gaat het om 2,5 fte tijdelijke formatie-uitbreiding per jaar. Hiervoor is in programma 4 Wendbare organisatie vanaf 2027 € 194.000 aan structurele middelen opgenomen.

Hoewel de toepassing per functie en jaar verschilt, is er sprake van een structurele personeelsopgave door de verwachte uitstroom in de komende jaren. Daarom zijn hiervoor structurele middelen opgenomen in de begroting. In de financiële rapportage wordt het budget indien nodig bijgesteld. De daadwerkelijke inzet van de middelen is namelijk afhankelijk van het tijdig in kunnen vullen van vacatures.

Tenslotte is de verwachting dat er minder tijdelijke inhuur benodigd is wanneer de werving en selectie van nieuwe medewerkers eerder plaatsvindt. Voor de invulling van een aantal specifieke functies, zoals planeconomen en juristen, is de arbeidsmarkt zeer krap en worden al langere tijd inhuurkrachten ingezet voor tijdelijke invulling van vacatures. De verwachting is dat de krapte doorzet en in de toekomst meer inhuur noodzakelijk is. Voor tijdelijke invulling van de 8 gekozen functies schatten we de gemiddelde inhuurkosten op € 300.000 per jaar indien we niet starten met SPP. Deze inhuurkosten zijn op dit moment niet opgenomen in de begroting.

De focus op natuurlijke uitstroom vormt een eerste stap. De komende jaren verdiepen we de strategische personeelsplanning door ook te kijken naar toekomstige kennis- en competentiebehoeften, kwetsbare functiegebieden, loopbaanontwikkeling en brede inzetbaarheid van medewerkers. Hieraan gekoppeld bouwen we verder aan strategische personeelsontwikkeling.

Speerpunten HR 2027
De speerpunten HR in 2027 zijn:

- Strategische personeelsontwikkeling en strategische personeelsplanning

- Vitaliteit, duurzame inzetbaarheid en verdere versterking van het Arbobeleid

- Implementatie en borging van het functiehuis HR21

- Uitvoering van de Regionale Arbeidsmarkt Strategie (RAS), het samenwerkingsverband met de peelgemeenten gericht op arbeidsmarktprofilering, stages en samenwerking op het gebied van opleiden en ontwikkelen

Intergemeentelijke samenwerking
Binnen de intergemeentelijke samenwerking tussen de gemeenten Laarbeek en Gemert-Bakel is de volgende verdeling van teams gemaakt:
- Gemeente Gemert-Bakel: team ICT-I&A en team Personeelsadministratie (PSA)
- Gemeente Laarbeek: team Financieel Beheer, team Informatiebeleid en Privacy (IB&P), team HR

Medewerkers van de intergemeentelijke teams werken voor twee gemeenten en zijn in dienst conform een afgesproken verdeling.

Naast de bovenstaande samenwerkingen zijn werkzaamheden en taken uitbesteed aan verschillende verbonden partijen. Denk hierbij aan onder andere de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB), de Belasting Samenwerking Oost-Brabant (BSOB) en de Gemeenschappelijke regeling Peelgemeenten.

De onderstaande tabel over personele formatie geeft inzicht de vaste personele bezetting (exclusief SPP) en de bijbehorende personeelslasten per organisatieonderdeel. Hierin zijn de voorstellen die voortkomen uit PMP verwerkt. De voorgestelde formatiewijzigingen zorgen niet voor hogere personeelslasten binnen de begroting.

Formatie 2027 Inclusief Prioritering Middelen Personeel (PMP)	Begroting (incl. Fin. rapp. 2026)	Mutatie PMP 2027	Begroting 2027 vaste formatie	Begroting 2027 Financieel
Organisatiestructuur:	*(fte)*	*(fte)*	*(fte)*	*(euro x € 1.000)*
Griffie	1,89	-	1,89	216
Staf en management	8,00	0,80	8,80	1.174
Afdeling Bedrijfsvoering	48,46	-1,50	46,96	4.687
Afdeling Leefomgeving	56,98	6,54	63,52	6.457
Afdeling Samenleving	36,22	0,80	37,02	3.421
Totaal	**151,55**	**6,64**	**158,19**	**15.955**

Rechtmatigheid

Net zoals in voorgaande jaren wordt in 2027 een rechtmatigheidsverantwoording door het college opgenomen in de jaarrekening. Hierbij wordt aandacht gevestigd op de adviezen uit de accountantscontrole (interim-controle) en eventuele opmerkingen of verbeteringen vanuit de gemeenteraad.
In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties, rechtmatig tot stand zijn gekomen. De accountant geeft een controle-verklaring met een oordeel over getrouwheid, inclusief getrouwheid over de rechtmatigheidsverantwoording van het college.
De gemeenteraad heeft eerder besloten over de rechtmatigheidsverantwoording, waaronder de reikwijdte en verantwoordingsgrens. Vanaf 2025 is de verantwoordingsgrens 2% van de totale lasten (zowel voor de accountant, als voor rechtmatigheid voor de gemeente). Dit is tevens het totaal van zowel fouten als onzekerheden. Bij de controles in 2027 en bij de jaarrekening over 2027 wordt de grens van 2% gehanteerd. Bij de jaarrekening over 2027 worden de meest recente wijzigingen en richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) gehanteerd.

Verbonden partijen

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is in artikel 1 lid b BBV als volgt gedefinieerd: ‘Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.’
Onder bestuurlijk belang wordt verstaan (artikel 1 lid d BBV): ‘Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.’ Onder financieel belang wordt verstaan (artikel 1 lid c BBV): ‘een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.’

Hieronder is een overzicht opgenomen van publiek- en privaatrechtelijke rechtspersonen waarin de gemeente Laarbeek participeert, die vallen onder de noemer verbonden partijen.

Beleidsuitgangspunten

We maken verbonden partijen inzichtelijk omdat zij een taak van de gemeente uitvoeren én omdat dit nog met financiële gevolgen gepaard gaat. De gemeente geeft een mandaat aan verbonden partijen om de taak uit te voeren, maar loopt nog steeds financiële risico's.

In de Samenwerkingsagenda Verbonden Partijen (vastgesteld op vul in) zijn uitgangspunten opgenomen voor samenwerkingsverbanden. We vullen samenwerking in vanuit goedschaligheid. De uitgangspunten vertalen we door in de wijze waarop we deelnemen in verbonden partijen en eventueel nieuwe verbonden partijen aangaan.

Elk jaar beoordelen we de geprioriteerde partijen opnieuw en wordt met het afwegingskader bij de kadernota een nieuwe prioritering vastgesteld. Omdat we dit jaar met een kaderbrief hebben gewerkt, stellen we bij uitzondering, de prioritering bij de begroting vast.

De prioritering voor verbonden partijen voor 2027 is:

1. ODZOB
2. VRBZO
3. MRE (incl. bereikbaarheidsagenda)
4. GR Peelgemeenten
5. Senzer

Overzicht verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)	*bedragen x € 1.000*
Partners	Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel, gemeenten; Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Gemert-Bakel, Laarbeek, Maashorst, Oss, Someren
Openbaar belang	Binnen het werkveld heffingen en WOZ meerwaarde creëren in termen van kwaliteitsverbetering, verbetering van de dienstverlening aan inwoners, vermindering van kwetsbaarheden en besparing op uitvoeringskosten.
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente heeft één zetel in het Algemeen Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2026	690
Eigen Vermogen 31-12-2026	Niet bekend (BSOB heeft in de begroting geen geprognosticeerde balans opgenomen, waaruit dit gegeven doorgaans blijkt)
Vreemd Vermogen 1-1-2026	21.209 (waaronder 19.588 “Nog af te dragen ontvangsten”)
Vreemd Vermogen 31-12-2026	Niet bekend (BSOB heeft in de begroting geen geprognosticeerde balans opgenomen, waaruit dit gegeven doorgaans blijkt)
Resultaat 2025	-51
Bijdrage Laarbeek	487 (Begroting 2027, excl. BTW)
Risico's	· Een te hoge belasting van key-spelers en hun eventuele uitstroom · Risico’s rondom ICT en informatiebeveiliging · Beschikbaarheid van voldoende nieuwe gekwalificeerde medewerkers · Te snelle groei van BSOB als organisatie
Ontwikkeling	· Verder versterken van digitale dienstverlening en verantwoord toepassen van data-intelligence en kunstmatige intelligentie · Strategie rondom groei van de organisatie vaststellen en uitvoeren · Ontwikkeling van medewerkers en organisatiecultuur

Blink	*bedragen x € 1.000*
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a. en Someren, Son en Breugel en Pre-Zero
Openbaar belang	Het in regionaal verband op professionele wijze zorgdragen voor gemeentelijke uitvoeringstaken op het vlak van de inzameling, sortering, vermarkting en (eind)verwerking van (grondstoffen in) grof en fijn huishoudelijke afvalstoffen, de gladheidsbestrijding en de reiniging van de openbare ruimte van de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente heeft één zetel in het Algemeen Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2026	0
Eigen Vermogen 31-12-2026	0
Vreemd Vermogen 1-1-2026	14.870
Vreemd Vermogen 31-12-2026	26.163
Resultaat 2025	0
Bijdrage Laarbeek	2.262 (Begroting 2027)
Risico's	De inrichting van Blink maakt dat alle dienstverlening via doorbelasting op de deelnemende gemeenten wordt afgewikkeld. - Verwerkings- en opbrengsttarieven zijn afhankelijk van marktomstandigheden en kunnen daardoor variëren - Aanlevering van hoeveelheid tonnages in de huis-aan-huisinzameling en milieustraten - Inzetbaarheid van personeel (krapte op de arbeidsmarkt) - Veroudering materieelpark Blink - Huisvesting Blink
Ontwikkeling	Diverse ontwikkelingen blijven de komende jaren merkbaar van invloed: - Toenemende omvang dienstverlening Blink - Verdere professionalisering van de bedrijfsvoering

Gemeenschappelijke regeling	
	- Inkoop, inhuur en inflatie - Verhoging olie- en brandstofprijzen - Verduurzamen inzamelvoertuigen - Huisvesting Blink

Gemeenschappelijke regeling Peelgemeenten	*bedragen x € 1.000*
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel en Someren
Openbaar belang	Uitvoering van gemeentelijke taken op het terrein van Wmo, Jeugd en BMS ten behoeve van de deelnemende gemeenten. (BMS = Bijzondere bijstand, Minimavoorzieningen, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, Inburgering en aanverwante wet- en regelgeving, waaronder de uitvoering van de Regeling gehandicaptenparkeerkaarten en de Regeling Sociaal Medische Indicatie Kinderopvang)
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente levert twee bestuursleden voor het Algemeen Bestuur en één bestuurslid voor het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2026	2.146
Eigen Vermogen 31-12-2026	688
Vreemd Vermogen 1-1-2026	23.689
Vreemd Vermogen 31-12-2026	20.712
Resultaat 2025	360 positief
Bijdrage Laarbeek	3.702 (bijdrage 2027 cfm begroting 2027 GR Peelgemeenten)
Risico's	In december 2019 heeft het Algemeen Bestuur van GR Peelgemeenten de nota weerstandsvermogen en risicobeheer vastgesteld. In deze nota is vastgesteld dat het weerstandsvermogen (algemene reserve) minimaal even hoog als het berekende financieel risico dient te zijn. De ratio weerstandsvermogen moet minimaal 1 zijn. In februari 2024 heeft het Algemeen Bestuur van GR Peelgemeenten besloten om het minimum van de algemene reserve te bepalen op € 600.000 (en het maximum op € 1.200.000). Voor de begroting 2027 wordt aangesloten bij de risico-inventarisatie die GR Peelgemeenten begin 2026, ten behoeve van haar jaarrekening 2025, heeft gemaakt. De risicomatrix resulteert in de volgende risico's voor GR Peelgemeenten met een totaal berekend risicobedrag van € 603.000: - Ziekteverzuim; - Beveiliging van data / privacy; - Kwetsbaarheid organisatie; - Juridische risico's; - Niet-functioneren. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve) is per 31 december 2025 € 600.000. Dit levert een ratio weerstandsvermogen van ongeveer 1 op. In de risicomatrix is ook het risico op inkoop en contractbeheer opgenomen. Het berekende risicobedrag is € 20.000. In de risicomatrix wordt dit risico op inkoop en contractbeheer volledig bij de lokale gemeenten gerekend. De kans dat dit risico optreedt wordt als laag ingeschat.

Ontwikkeling	GR Peelgemeenten benoemt de volgende ontwikkelingen voor 2027: • Doorontwikkeling van de dienstverlening aan inwoners • Versterking van medewerkers en organisatie • Verder in control brengen van de organisatie • Digitale transformatie • Uitvoering van de Werkagenda 2025-2029 'Met elkaar voor elkaar' • Versterking van de regionale samenwerking Doorontwikkeling van de dienstverlening aan inwoners In 2027 wordt gewerkt aan de verdere verbetering van de dienstverlening door onder meer de doorontwikkeling van prestatielevering, contractmanagement en toezicht, het inwonersportaal en de overheidsbrede dienstverlening. De inwonersreis staat daarbij centraal. Versterking van medewerkers en organisatie Binnen het programma De tevreden medewerker wordt ingezet op talentgericht werken, leiderschap, leren en ontwikkelen, duurzame inzetbaarheid en het verlagen van de werkdruk. Verder in control brengen van de organisatie Er wordt gewerkt aan grip op zorg- en uitvoeringskosten, risicobeheersing, naleving van wet- en regelgeving, verbetering van processen en versterking van de informatievoorziening. Digitale transformatie GR Peelgemeenten zet in op digitale innovatie, waaronder de verdere ontwikkeling van AI-toepassingen, de inzet van Microsoft Copilot en de gefaseerde ingebruikname van een digitaal inwonersportaal. Uitvoering van de Werkagenda 2025-2029 'Met elkaar voor elkaar' Samen met de vijf Peelgemeenten wordt gewerkt aan de opgaven zelf- en samenredzaamheid, het versterken van de sociale basis, de doorontwikkeling van sterke gebiedsteams en passende zorg en ondersteuning. Versterking van de regionale samenwerking De samenwerking binnen de Koers Samenwerken door Samen Werken wordt verder uitgewerkt, waarbij onder meer wordt ingezet op monitoring via het Koerskompas, samenwerking met regionale partners en de verdere professionalisering van het programmabureau. Versterking van de regionale samenwerking De samenwerking binnen de Koers Samenwerken door Samen Werken wordt verder uitgewerkt, waarbij onder meer wordt ingezet op monitoring via het Koerskompas, samenwerking met regionale partners en de verdere professionalisering van het programmabureau.

GGD Brabant Zuidoost	*bedragen x € 1.000*
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Openbaar belang	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente heeft één zetel in het algemeen bestuur en één zetel in het dagelijks bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2026	9.439
Eigen Vermogen 31-12-2026	5.590
Vreemd Vermogen 1-1-2026	29.987
Vreemd Vermogen 31-12-2026	26.220
Resultaat 2025	2.180 positief
Bijdrage Laarbeek	1.115 (bijdrage 2027 cfm begroting 2027 GGD)
Risico's	GGD heeft actief risicomanagement ontwikkeld, waarbij elk trimester aandacht wordt geschonken aan de ontwikkeling in de risico's. De belangrijkste risico's die genoemd worden in de programmabegroting 2027 zijn: - Toenemende arbeidsmarktkrapte - Het risico dat er zich beveiligingsproblemen voordoen - De Corona-, M-Pox en Oekraïne-crises maken duidelijk dat rampen en pandemieën een enorme impact op de werkzaamheden van de GGD kunnen hebben. De aanwezige algemene reserves (voor programma publieke gezondheid en programma Ambulancezorg) vallen binnen de vastgestelde bandbreedte en is hierdoor voldoende om de risico's op te vangen.

Ontwikkeling	De GGD heeft afgelopen jaren een fundamentele heroriëntatie doorgelopen om zich voor te bereiden op de schaalsprong, maatschappelijke ontwikkelingen en druk op het zorg- en sociaal domein. Hierdoor legt de GGD de nadruk op wettelijke taken, primaire en secundaire preventie, worden contracttaken minimaal nog subregionaal uitgevoerd en is het basisaanbod aangepast. Verder werk de GGD aan de gevolgen van Covid-19, versterking van pandemische paraatheid, een sluitende aanpak in de openbare geestelijke gezondheidszorg, versterking van ambulancezorg als onderdeel van de acute zorgketen en diverse ontwikkelingen in de jeugdgezondheidszorg. De GGD speelt ook een grote rol in de lokale uitvoering van de zorgakkoorden en de regionale preventie infrastructuur. Die zien we in Laarbeek o.a. terug rondom kansrijke start, suïcidepreventie, nu niet zwanger en de ketenaanpak overgewicht en obesitas kinderen.

Metropool Regio Eindhoven	*bedragen x € 1.000*
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant. Het takenpakket is vastgelegd in artikel 4 van de Gemeenschappelijke Regeling Metropool Regio Eindhoven.
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Het bestuur van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter.
Eigen Vermogen 1-1-2026	21.952
Eigen Vermogen 31-12-2026	21.564
Vreemd Vermogen 1-1-2026	62.687
Vreemd Vermogen 31-12-2026	63.226
Resultaat 2025	84
Bijdrage Laarbeek	419
	Bestaat uit 139 Regionale opgaven, 91 Brainport Development, 59 Stimuleringsfonds en 129 RHCe
Risico's	De belangrijkste risico's zijn door de MRE in kaart gebracht. Dit zijn: - Landgoed Gulbergen: doelvermogen eeuwigdurende nazorg is ontoereikend. Risico is hoog, kans is ingeschat op 50%. - MRE: Voor de uitvoering van de diverse subsidieregelingen zal extra capaciteit noodzakelijk zijn die zal worden ingehuurd, omdat hetgeen structurele inkomsten betreft. We zien dat de gevraagde tarieven per uur in de markt nog steeds stijgen, waardoor er hogere kosten worden gemaakt. Risico is hoog, kans is ingeschat op 50%.
Ontwikkeling	De Regionale Agenda 2027-2030 wordt begin 2027 vastgesteld door het AB van de MRE die richting geeft aan de ontwikkelingen voor de komende bestuursperiode. Daaruit vloeit het werkprogramma 2027-2028.

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	*bedragen x € 1.000*
Partners	De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant is een regionale uitvoeringsdienst voor de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de-Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de provincie Noord-Brabant
Openbaar belang	De Omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving.
Bestuurlijke betrokkenheid	Het bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. Onze gemeente heeft één zetel in zowel het Algemeen Bestuur als het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2026	4.749
Eigen Vermogen 31-12-2026	4.678

Vreemd Vermogen 1-1-2026	3.999
Vreemd Vermogen 31-12-2026	3.951
Resultaat 2025	917 positief
Bijdrage Laarbeek	1.833 + 103 (prognose extra opdrachten) = 1.936
Risico's	Grootste risico's: - Te lage productiviteit, niet veroorzaakt door ziekteverzuim - Niet kunnen beschikken over voldoende en gekwalificeerd personeel, zowel vast als inhuur - Toenemende regeldruk vanuit rijksoverheid In mindere mate: - Ransomware - Onvoldoende kennis door druk op opleidingsuren en opleidingsbudget - Ziekteverzuim en doorbetaling loonkosten - Onvoldoende heldere scheidslijnen tussen verantwoordelijkheden
Ontwikkeling	In 2025 hebben VNG, IPO, Unie van Waterschappen en Omgevingsdienst NL samenwerkingsafspraken gemaakt over de verdere versterking van het VTH-stelsel. Met de Meerjarenagenda Versterking VTH-stelsel Milieu 2026-2029 wordt hier landelijk verder invulling aan gegeven. Daarnaast wordt wetgeving voorbereid waarin onder meer de robuustheidscriteria voor omgevingsdiensten worden vastgelegd. De ODZOB is in 2025 aangemerkt als robuuste omgevingsdienst. De komende periode blijft aandacht nodig voor onder meer mandatering, opleiding en training en het voldoen aan de kwaliteitscriteria. In 2027 loopt de huidige Meerjaren ontwikkelaanpak 2025-2027 af. Het ontwikkelbudget wordt onder meer ingezet voor het verder ontwikkelen van de informatiehuishouding en het Regionaal Operationeel Kader en voor versterking van het ICT-projectmanagement. Tegelijkertijd wordt de Meerjarenvisie herzien voor de periode 2028-2031 en wordt bepaald welke ontwikkelopgaven vanaf 2028 nodig zijn om de ODZOB als robuuste omgevingsdienst verder te versterken. De inhoudelijke milieuopgaven blijven zich verbreden. Daarbij gaat het onder meer om ondermijning, indirecte lozingen en waterkwaliteit, luchtkwaliteit, zeer zorgwekkende stoffen, energie en netcongestie, circulaire economie, natuur en biodiversiteit, klimaatadaptatie, ketentoezicht en geuroverlast. Uitgangspunt is deze ontwikkelingen binnen de bestaande financiële kaders op te vangen door risicogericht te werken, prioriteiten te stellen en efficiënter te werken. In 2027 moet blijken of dit haalbaar is of dat hiervoor aanvullende middelen nodig zijn. Verder werkt de ODZOB aan een andere financieringssystematiek volgens het landelijke voorkeursmodel. De invoering van een vaste bekostiging van de bedrijfsvoering is verschoven naar de begroting 2028. Ook wordt de horizontale verantwoording richting gemeenteraden en Provinciale Staten versterkt. Lokaal werken we in Laarbeek samen met de ODZOB aan procesoptimalisatie binnen de vergunningverleningsketen tussen inwoners, gemeente en ODZOB. Het doel is de samenwerking en het vergunningverleningsproces efficiënter en effectiever in te richten. In 2027 worden de resultaten van deze procesoptimalisatie gemonitord en wordt bezien waar verdere verbetering mogelijk is.

Samenwerkings-overeenkomst Bereikbaarheidsagenda Zuidoost-Brabant 2017-2030	*bedragen x € 1.000*
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel. Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre
Openbaar belang	Het doel van de samenwerking is het komen tot overeenstemming over het realiseren van projecten om de bereikbaarheid en leefbaarheid van de regio Zuidoost-Brabant, voor zover het grondgebied van partijen bevattend, te verbeteren.
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek bestuurlijk overleg door middel van: Portefeuillehoudersoverleg Mobiliteit en Innovatie, Stuurgroep Bereikbaarheidsagenda, Bestuurlijk Subregionaal Overleg.
Eigen Vermogen 1-1-2026	Er is geen sprake van eigen vermogen. Alle gebruikte budgetten worden afgerekend met de deelnemers waardoor er geen rekeningresultaten ontstaan.
Eigen Vermogen 31-12-2026	Er is geen sprake van eigen vermogen. Alle gebruikte budgetten worden afgerekend met de deelnemers waardoor er geen rekeningresultaten ontstaan.
Vreemd Vermogen 1-1-2026	Er is geen sprake van vreemd vermogen. Alle gebruikte budgetten worden afgerekend met de deelnemers waardoor er geen rekeningresultaten ontstaan.
Vreemd Vermogen 31-12-2026	Er is geen sprake van vreemd vermogen. Alle gebruikte budgetten worden afgerekend met de deelnemers waardoor er geen rekeningresultaten ontstaan.
Resultaat 2025	N.v.t.
Bijdrage Laarbeek	Jaarlijks betalen we circa € 70.000 aan de gemeente Helmond voor kosten van het programmateam en de regiobrede projecten.

Risico's	Het samenwerkingsverband geeft geen inzage in de prominente risico's. Risico's zijn nog niet bekend, omdat de besluitvorming over het voorkeurstracé voor snelfietsroute Gemert-Eindhoven nog moet plaats vinden.
Ontwikkeling	In 2027 wordt er onder andere verder gewerkt aan de snelfietsroute Gemert-Eindhoven, de snelfietsroute F58 Tilburg-Beek en Donk en de N272.

Senzer	*bedragen x € 1.000*
Partners	Asten, Deurne, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Helmond en Someren
Openbaar belang	Het vertrekpunt is dat iedereen mee doet naar vermogen. Dat meedoen is niet vrijblijvend, centraal staat dat dit moet gebeuren vanuit eigen kracht en verantwoordelijkheid van mensen. In de uitvoering is gekozen voor een integrale (sociaal domein brede) aanpak. Niet iedereen heeft voldoende eigen kracht en vermogen om mee te doen. Voor die mensen wordt binnen de mogelijkheden gezocht naar zoveel als mogelijk participeren in de maatschappij.
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente heeft twee zetels in het Algemeen Bestuur en één zetel in het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2026	20.128 (ultimo 2026: bron Begroting 2026 Senzer)
Eigen Vermogen 31-12-2026	21.145 (ultimo 2027: bron Begroting 2027 Senzer)
Vreemd Vermogen 1-1-2026	24.500 (ultimo 2026: bron Begroting 2026 Senzer)
Vreemd Vermogen 31-12-2026	23.500 (ultimo 2027: bron Begroting 2027 Senzer)
Resultaat 2025	8.421 positief
Bijdrage Laarbeek	9.108 (bijdrage 2027 cfm begroting 2027 Senzer)
Risico's	• Rijksfinanciering en economische- en arbeidsmarktontwikkeling in relatie tot aantal uitkeringen en corresponderende lasten; • Lagere toegevoegde waarde: wegvallen opdrachten en/of druk op tariefstelling; • Loon- en prijsontwikkeling die afwijkt van gehanteerde CPB-ramingen; • Opname van de opgebouwde verlofrechten in één jaar; • Toekomstbestendige bedrijfsvoering; • Bedrijfscontinuïteit (fysieke en cybersecurity risico's); • Wegvallen transitievergoeding.
Ontwikkeling	Internationale ontwikkelingen Ontwikkelingen zoals geopolitieke spanningen, klimaatverandering en schaarste aan grondstoffen hebben directe invloed op economie, migratie en arbeidsmarkt. Dit raakt het werk van Senzer omdat ze leiden tot veranderingen in de instroom van inwoners, de behoefte aan ondersteuning en de dynamiek op de arbeidsmarkt. Nationale ontwikkelingen De focus ligt op migratie, bestaanszekerheid, inclusiviteit en brede welvaart. Belangrijke dossiers zijn de Participatiewet in Balans, de Wet SUWI, de Wet Proactieve Dienstverlening en de wet Van School naar duurzaam Werk. Het rijk stelt impulsgelden beschikbaar om sociaal ontwikkelbedrijven toekomstbestendig te maken. Voor Senzer betekent dit extra mogelijkheden om te investeren in innovatieve en inclusieve werkconcepten. Regionale ontwikkelingen Gemeenten staan voor de uitdaging om met beperkte budgetten hun inwoners goed te blijven ondersteunen. Voor Senzer betekent dit dat samenwerking met gemeenten, werkgevers en maatschappelijke organisaties nog belangrijker wordt om met de beschikbare middelen de grootste maatschappelijke meerwaarde te realiseren. In de Brainportregio is er naast economische groei ook aandacht voor inclusiviteit en sociale samenhang. Via initiatieven als Brainport voor Elkaar zet Senzer zich in om te zorgen dat iedereen kan meedoen en profiteren van deze regionale vooruitgang.

	Arbeidsmarkt De Nederlandse arbeidsmarkt groeit tot 2027 beperkt. De vervangingsvraag door vergrijzing en baanmobiliteit blijft echter groot. Dit betekent dat de arbeidsmarkt structureel krap blijft, ondanks de banengroei. Belangrijke trends zijn vergrijzing, digitalisering, kunstmatige intelligentie en de transitie naar een circulaire en duurzame economie. Sectoren als ICT, zorg en specialistische dienstverlening groeien, terwijl andere sectoren juist krimpen. Voor Senzer betekent dit dat zij samen met werkgevers moeten blijven investeren in duurzame inzetbaarheid, scholing en het ontwikkelen van passend werk. Daarbij hoort ook het principe van leven lang ontwikkelen, waarin mensen de kans krijgen zich continu te blijven ontwikkelen om duurzaam inzetbaar te blijven. Impulsgelden voor sociaal ontwikkelbedrijven bieden daarbij kansen om te vernieuwen, bijvoorbeeld met circulaire werkplaatsen, digitale leer werkoplossingen en inclusieve werkconcepten. Sociaal Domein Veel inwoners in onze regio ervaren onzekerheid op meerdere leefgebieden, zoals inkomen, werk, gezondheid en wonen. Dit vraagt om preventie, vroegsignalering en een integrale aanpak. Voor Senzer betekent dit dat ze blijven investeren in maatwerk en persoonsgerichte ondersteuning, in nauwe samenwerking met gemeenten, onderwijs, werkgevers en maatschappelijke partners. Het doel is dat zoveel mogelijk inwoners duurzaam meedoen in werk en samenleving.

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost	*bedragen x € 1.000*
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.
Openbaar belang	De Veiligheidsregio voert namens de 21 deelnemende gemeenten taken uit op het terrein van brandweerzorg, gemeenschappelijke meldkamer, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, ambulancezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur van VRBZO bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
Eigen Vermogen 1-1-2026	6.081
Eigen Vermogen 31-12-2026	1.683
Vreemd Vermogen 1-1-2026	31.768
Vreemd Vermogen 31-12-2026	39.692
Resultaat 2025	292
Bijdrage Laarbeek	1.965 (bron: begroting 2027)
Risico's	Om de stijging van de gemeentelijke bijdragen in 2026 en 2027 te beperken, zet de veiligheidsregio een groot deel van de algemene reserve in. Hierdoor resteert nauwelijks een financiële buffer om onverwachte, grote incidentele tegenvallers binnen de veiligheidsregio op te vangen. Omdat de deelnemende gemeenten garant staan voor de financiële positie van de veiligheidsregio, kan dit bij tegenvallers leiden tot een aanvullende financiële bijdrage voor gemeente Laarbeek. Daarnaast bestaat onzekerheid over de ontwikkeling van de arbeidsvoorwaarden na afloop van de huidige cao per 1 augustus 2027. Hogere loon- of overige personeelskosten dan waarmee in de begroting rekening is gehouden, kunnen leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage.
Ontwikkeling	De veiligheidsregio werkt in 2027 verder aan een toekomstbestendige en professionele bedrijfsvoering. Daarbij ligt de nadruk op het op orde houden van de reguliere bedrijfsvoeringsprocessen, het versterken van de interne beheersing en het bieden van een veilige en vitale werkomgeving. Ook ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving en strategische opgaven vragen de komende jaren aandacht. Daarnaast is voor de veiligheidsregio een nieuwe cao afgesproken met een looptijd tot 1 augustus 2027. Voor 2027 is hierin een loonstijging van 0,1% per 1 januari voorzien en worden enkele secundaire arbeidsvoorwaarden aangepast. De arbeidsvoorwaarden vanaf augustus 2027 zijn nog niet bekend en kunnen gevolgen hebben voor de personeelslasten en daarmee voor de gemeentelijke bijdrage.

Vennootschappen en coöperaties

BNG Bank N.V.	*bedragen x € 1.000*
Partners	De Nederlandse Staat, Gemeenten, Provincies en één Waterschap
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente is aandeelhouder en heeft stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering.
Eigen Vermogen 1-1-2026	4.863.000
Eigen Vermogen 31-12-2026	4.863.000 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2025)
Vreemd Vermogen 1-1-2026	110.701.000
Vreemd Vermogen 31-12-2026	110.701.000 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2025)
Resultaat 2025	172.000 netto winst ná belastingen (laatst bekende resultaat 2025)
Bijdrage Laarbeek	Laarbeek ontvangt dividend vanwege het aandelenbezit (aantal aandelen 20.709 á € 2,50). Het dividend 2025 is inmiddels in 2026 uitbetaald en bedraagt: 20.709 aandelen x € 1,41 = € 29.199,74
Risico's	In het Jaarverslag 2025 beschrijft de BNG een aantal financiële risico's op het gebied van: - Krediet - Markt - Liquiditeit
Ontwikkeling	Niet van toepassing.

Brabant Water N.V.	*bedragen x € 1.000*
Partners	Provincie Noord-Brabant en 50 Brabantse Gemeenten
Openbaar belang	De missie van Brabant Water is het winnen, zuiveren, transporteren en leveren van drinkwater van hoge kwaliteit en het leveren van water op maat en water gerelateerde producten en diensten in de gebonden en vrije markt.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering. Gedurende het begrotingsjaar zal de bestuurlijke betrokkenheid niet wijzigen.
Eigen Vermogen 1-1-2026	767.239
Eigen Vermogen 31-12-2026	767.239 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2025)
Vreemd Vermogen 1-1-2026	713.961
Vreemd Vermogen 31-12-2026	713.961 (laatst bekende bron: Jaarverslag 2025)
Resultaat 2025	50.889 netto winst ná belastingen (laatst bekende resultaat 2025)
Bijdrage Laarbeek	Gemeentelijke bijdrage nihil.
Risico's	In de paragraaf risicomanagement van het jaarverslag 2025 benoemt Brabant Water enkele strategische risico's.
Ontwikkeling	In 2026 stijgen de reguliere kosten naar verwachting minder dan de omzet. Echter de speciale projecten vragen veel aandacht in 2026 en zorgen voor een kostenstijging. Hierdoor wordt over 2026 een iets lager resultaat verwacht dan in 2025.

Grondexploitatie-maatschappij De Hoge Regt B.V.	*bedragen x € 1.000*
Partners	BPD Vastgoed
Openbaar belang	De grondexploitatiemaatschappij is een samenwerkingsverband tussen BPD Vastgoed en de gemeente Laarbeek met als doel het ontwikkelen van een bouwterrein voor de bouw van 230 woningen.
Bestuurlijke betrokkenheid	Stemrecht tijdens aandeelhoudersvergadering. Directie van de onderneming bestaat uit één medewerker van onze gemeente en één medewerker van BPD Vastgoed.
Eigen Vermogen 1-1-2025	-119
Eigen Vermogen 31-12-2025	2
Vreemd Vermogen 1-1-2025	1.456
Vreemd Vermogen 31-12-2025	992
Resultaat 2025	120
Bijdrage Laarbeek	Geen bijdrage, gemeente is partner in de grondexploitatie- maatschappij. Partner voor 50%
Risico's	De risico's zijn vergelijkbaar met andere grondexploitaties. Een gebiedsontwikkeling met een private partner die mede-eigenaar is, zoals deze, vergroot de expertise en verdeelt de risico's.
Ontwikkeling	Het project de Hoge Regt is opgesplitst in een westelijk en een oostelijk plandeel. Het oostelijk deel is in fase 2. Het westelijk plandeel is woonrijp gemaakt, de laatste woningen zijn zo goed als klaar. Fase 2 wordt momenteel uitontwikkeld. De loods in het gebied is inmiddels gesloopt, de steenuil heeft een alternatief woongebied ter beschikking. En wordt bouwrijp gemaakt. BPD start met een eerste deel van 18 woningen, die alle verkocht zijn.

Een 10 voor de jeugd	*bedragen x € 1.000*
Partners	Asten, Deurne, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek Nuenen, Someren, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre.
Openbaar belang	Jeugdregio Een 10 voor de Jeugd draagt bij aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid van deelnemende gemeenten voor de beschikbaarheid, kwaliteit en continuïteit van specialistische jeugdhulp. De regionale samenwerking maakt het mogelijk specialistische voorzieningen doelmatig in te kopen, kennis en expertise te bundelen en gezamenlijk invulling te geven aan de landelijke hervormingen van het jeugdstelsel.
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente levert één bestuurslid voor het Algemeen Bestuur en geen bestuursleden voor het Dagelijks Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2026	0 (GR is gestart per 1-1-2026)
Eigen Vermogen 31-12-2026	0 (GR is gestart per 1-1-2026)
Vreemd Vermogen 1-1-2026	0 (GR is gestart per 1-1-2026)
Vreemd Vermogen 31-12-2026	0 (GR is gestart per 1-1-2026)
Resultaat 2025	0 (GR is gestart per 1-1-2026)
Bijdrage Laarbeek	€ 1.161 totale bijdrage GR Peelgemeenten 2027 cfm aangepaste begroting 2027 Een 10 voor de jeugd, waarvan € 215 aandeel Laarbeek welke loopt via een bijdrage aan de GR Peelgemeenten.
Risico's	Jeugdregio Een 10 voor de Jeugd wordt volledig gefinancierd door de elf deelnemende gemeenten, waardoor het financiële risico uiteindelijk bij deze gemeenten ligt. De organisatie heeft geen eigen personeel in dienst, de benodigde capaciteit wordt geleverd door de deelnemende gemeenten. Daarnaast wordt er geen eigen weerstandsvermogen opgebouwd, waardoor de gemeenten de verbonden risico's zelf moeten opnemen in hun paragraaf weerstandsvermogen. De verschillen tussen gemeenten in omvang, zorggebruik en maatschappelijke opgaven vragen om een goede balans tussen regionale samenwerking en aandacht voor lokale omstandigheden. Tegelijkertijd zorgen de Hervormingsagenda Jeugd, nieuwe wetgeving en de aanhoudende druk op de jeugdzorg voor extra financiële en organisatorische uitdagingen. Daarom blijft voortdurende sturing nodig op de kwaliteit, beschikbaarheid, effectiviteit en betaalbaarheid van specialistische jeugdhulp.

Ontwikkeling	Per 1 januari 2026 is Jeugdregio Een 10 voor de Jeugd in werking getreden. De regeling geeft uitvoering aan de regionale samenwerking van elf gemeenten op het gebied van de inkoop en organisatie van specialistische jeugdhulp en sluit aan bij de landelijke ontwikkeling naar een sterkere regionale samenwerking, zoals voorzien in de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg. In 2027 richt de regio zich op de verdere ontwikkeling van deze samenwerking en de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd. Daarbij worden landelijke ontwikkelingen vertaald naar regionale inkoopafspraken, contracten en uitvoeringskaders. Daarnaast ondersteunt de regio gemeenten met monitoring, beleidsontwikkeling en expertise, onder meer ter voorbereiding op voorgenomen wetgeving. Het doel is een toekomstbestendig jeugdzorglandschap waarin de kwaliteit, beschikbaarheid, effectiviteit en betaalbaarheid van specialistische jeugdhulp worden versterkt.

Stichtingen en verenigingen

Coöperatieve vereniging Dimpact	*bedragen x € 1.000*
Partners	Apeldoorn, Assen, Bodegraven-Reeuwijk, Borger-Odoorn, Borne, Coevorden, Culemborg, Deventer, Duiven, Emmen, Enschede, Gemert-Bakel, Groningen, Haarlemmermeer, Hoorn, Horst aan de Maas, Kampen, Landsmeer, Leeuwarden, Leidschendam-Voorburg, Losser, Maashorst, Noordoostpolder, Oldambt, Oldenzaal, Olst-Wijhe, Oost-Gelre, Raalte, Roermond, Rotterdam, 's-Hertogenbosch, Tiel, Twenterand, Utrechtse Heuvelrug, Velsen, Venray, Voorne aan zee, Vught, Waterland, West-Betuwe, Westervoort, Zaanstad, Zevenaar, Zwolle
Openbaar belang	In de coöperatieve vereniging Dimpact werken gemeenten samen om de publieke (digitale) dienstverlening naar de inwoners te verbeteren. Dimpact voert regie namens haar leden. Uitgangspunt daarbij is ontwikkeling van, voor en door lidgemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeenten hebben allen een gelijke stem in de samenwerking.
Eigen Vermogen 1-1-2026	880
Eigen Vermogen 31-12-2026	1.531 (Financieel jaarplan 2027)
Vreemd Vermogen 1-1-2026	6.134
Vreemd Vermogen 31-12-2026	Niet bekend (Financieel jaarplan 2027)
Resultaat 2025	177
Bijdrage Laarbeek	251 structureel en 53 incidenteel (project e-Suite uit)
Risico's	Beperkt tot de jaarbijdrage door uitgesloten aansprakelijkheid.
Ontwikkeling	De strategische koers van Dimpact laat zien welke richting ze tot 2030 opgaat. De wereld verandert snel door digitalisering, maatschappelijke ontwikkelingen en de groeiende verwachtingen van inwoners en ondernemers. De strategie biedt duidelijke keuzes, maar blijft er ruimte om mee te bewegen met veranderingen. De komende jaren richt Dimpact zich op drie belangrijke thema's: 1. één overheidsbeleving 2. proactieve dienstverlening 3. open en betrouwbare overheid. Deze thema's helpen de leden om samen keuzes te maken en beter samen te werken. Om de strategie uit te voeren, heeft Dimpact vier koerspunten vastgesteld: 1. We zetten inwoners en ondernemers centraal met wendbare, moderne en betrouwbare publieke dienstverlening. 2. We hebben actieve leden en groeien duurzaam met behoud van onze identiteit. 3. We ontwikkelen ons als regieorganisatie. 4. We vertegenwoordigen de belangen van onze leden landelijk.

Stichting Beheer en Exploitatie Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost	*bedragen x € 1.000*
Partners	De 21 regiogemeenten werken in het Zorg- en Veiligheidshuis samen met zorg- en veiligheidspartners.
Openbaar belang	Het faciliteren van personeel en organisatie van het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost (artikel 2-a van de Statuten)
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente heeft één zetel in het Algemeen Bestuur.
Eigen Vermogen 1-1-2026	984
Eigen Vermogen 31-12-2026	Niet bekend (VHBZO heeft in de begroting geen geprognosticeerde balans opgenomen, waaruit dit gegeven doorgaans blijkt)
Vreemd Vermogen 1-1-2026	215
Vreemd Vermogen 31-12-2026	Niet bekend (VHBZO heeft in de begroting geen geprognosticeerde balans opgenomen, waaruit dit gegeven doorgaans blijkt)
Resultaat 2025	127
Bijdrage Laarbeek	8
Risico's	Het ZVHBZO benoemt twee financiële en bedrijfsvoeringsrisico's. Het eerste risico betreft onvoorziene budgetoverschrijdingen. De begroting is taakstellend en bij dreigende overschrijdingen wordt eerst gezocht naar oplossingen binnen de bestaande begroting. De financiële risicoscore hiervoor bedraagt € 70.000. Het tweede risico betreft de bedrijfscontinuïteit als gevolg van onvoldoende beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel. Bij een hoge instroom van casuïstiek kan het noodzakelijk zijn tijdelijk personeel in te huren via payroll. Dit leidt tot aanzienlijk hogere kosten dan binnen de reguliere begroting beschikbaar zijn. De risicoscore hiervoor bedraagt € 150.000. De totale risicoscore bedraagt daarmee € 220.000. Het ZVHBZO geeft aan dat de beschikbare weerstandscapaciteit toereikend is om deze risico's af te dekken. Hiervoor is een weerstandsreserve van € 220.000 aanwezig. Een aanvullend aandachtspunt voor de gemeente is de onzekerheid over de structurele continuering van de POK-middelen. Het gaat om € 415.042 aan middelen voor de aanpak van onbegrepen gedrag. Hoewel deze middelen in principe structureel zijn toegezegd, worden zij door het Rijk geëvalueerd. De financiering na 2027 is daarom onzeker. Indien de middelen worden beëindigd, ontvangt het ZVHBZO vanaf 2028 deze bijdrage niet meer via de gemeente Eindhoven. Daarnaast zijn de kosten voor huisvesting toegenomen door de verhuizing naar een nieuwe locatie in Helmond en algemene prijsstijgingen. Ook de kosten voor privacy en informatiebeveiliging nemen toe als gevolg van de wettelijke vereisten en de extra werkzaamheden.
Ontwikkeling	Voor 2027 ligt de nadruk op het versterken van de integrale samenwerking tussen zorg-, veiligheids- en gemeentelijke partners. Het ZVHBZO zet daarbij in op procesregie bij complexe casuïstiek, het versterken van het regionale netwerk en het ontwikkelen en delen van kennis en expertise. De vraag naar een geïntegreerde, persoonsgerichte aanpak van personen met meervoudige problematiek en veiligheidsrisico's neemt volgens de begroting gestaag toe. Daarnaast wordt de samenwerking rond onder meer jeugdcriminaliteit, personen met onbegrepen gedrag en radicalisering verder ontwikkeld. Ook wordt de Levensloopaanpak ingezet voor personen met onbegrepen gedrag die ernstige overlast veroorzaken of een veiligheidsrisico vormen. Het ZVHBZO werkt in 2027 bovendien verder aan projecten zoals Preventie met Gezag, het programma Grip op Onbegrip, de Kenniswerkplaats Onbegrepen gedrag en het project Domeinoverstijgend samenwerken Oost-Brabant. Ook wordt uitvoering gegeven aan het landelijke uitvoeringsplan van de Vereniging Nederlandse Zorg- en Veiligheidshuizen, met onder meer aandacht voor een duurzame financiering, versterking van de netwerksamenwerking, landelijke aanpakken en innovatie, waaronder een verantwoorde toepassing van AI. Een belangrijke ontwikkeling is daarnaast de verdere professionalisering van de privacy- en informatiebeveiligingsorganisatie. Sinds de inwerkingtreding van de WGS en Wparta in 2025 heeft het ondersteunend bureau meer verantwoordelijkheden op het gebied van privacy, waaronder de inzet van een coördinerend Functionaris Gegevensbescherming en periodieke audits. Voor de gemeente is verder relevant dat de gemeentelijke bijdrage voor 2027 gezamenlijk voor de 21 gemeenten is begroot op € 463.094. De bijdragen worden jaarlijks gewogen geïndexeerd en verdeeld op basis van de vastgestelde verdeelsleutel en het inwonertal

Stichting Bizob	*bedragen x € 1.000*
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Boxmeer, Cranendonck, Deurne, Eersel, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Laarbeek, Nuenen, Oirschot, Reusel- De Mierden, Sint Anthonis, Someren, Son en Breugel, Uden, Valkenswaard, Veldhoven, Vught, Waalre, Brainport Development, Dienst Dommelvallei, Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking Kempengemeenten, Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2 gemeenten, GGD Brabant Zuidoost, KempenPlus, MijnGemeenteDichtbij, Omgevingsdienst Zuidoost Brabant, Omgevingsdienst Brabant Noord, Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost, Werkorganisatie Cuijk Grave Mill en Sint Hubert.
Openbaar belang	Het ondersteunen van de deelnemende gemeenten bij het uitvoeren van diverse inkoopacties.
Bestuurlijke betrokkenheid	Onze gemeente heeft één zetel in het bestuur en één afvaardiging in de Vergadering van Aangeslotenen.
Eigen Vermogen 1-1-2026	2.579
Eigen Vermogen 31-12-2026	Nog niet bekend
Vreemd Vermogen 1-1-2026	N.v.t.
Vreemd Vermogen 31-12-2026	Nog niet bekend
Resultaat 2025	Onverdeeld resultaat 1.737
Bijdrage Laarbeek	185
Risico's	De aangesloten gemeenten en publieke organisaties zijn aansprakelijk voor eventuele exploitatietekorten.
Ontwikkeling	De publieke inkoopfunctie in Nederland en Europa blijft sterk in ontwikkeling. Vanuit het Expertisecentrum van Bizob volgen wij de belangrijkste landelijke en Europese ontwikkelingen, zodat we tijdig en inhoudelijk met u kunnen schakelen wanneer deze gevolgen hebben voor uw lokale inkoop- en contractmanagementpraktijk. De financiële druk op gemeenten blijft de komende jaren groot. In het meerjarenperspectief ontstaat vanaf 2028 extra spanning. Dit vraagt om scherpe keuzes en een doelgerichte inzet van de inkoopfunctie. Publieke inkoop vertegenwoordigt een groot financieel volume (volgens opgave van de VNG tot 50% van uw begroting) en biedt veel mogelijkheden om te sturen op maatschappelijke doelen. Juist daardoor kunnen gerichte verbeteringen in beleid, uitvoering en samenwerking een zichtbaar effect hebben op kostenbeheersing, leveringszekerheid, kwaliteit en maatschappelijke impact.

Grondbeleid

In de paragraaf Grondbeleid geven we aan hoe het grondbeleid wordt ingezet om de bestuurlijke doelstellingen te realiseren.

Visie

De visie op grondbeleid is vastgelegd in de nota grondbeleid 2020-2026. Een actualisatie van de nota grondbeleid is voorzien in 2028. Tot de actualisatie blijven de kaders uit de huidige nota van kracht. Grondbeleid is geen doel op zich, het is een middel om bestuurlijke doelen te realiseren. De doelen liggen vast in het ruimtelijke beleid en sectoraal beleid voor bijvoorbeeld wonen, werken en recreëren. Het realiseren van de woningen binnen grondexploitaties draagt bijvoorbeeld bij aan opgave zoals geformuleerd in de Woondeal en het beleidskader Wonen.

We voeren een situationeel grondbeleid. Per project wordt gekeken welk grondbeleid (actief of faciliteren) passend is om de ontwikkeling mogelijk te maken. Daarnaast is een strategisch verwervingsbudget beschikbaar gesteld, zodat het mogelijk is om vroegtijdig strategische posities in te nemen.

Uitvoering grondbeleid

Faciliterend grondbeleid

Wanneer marktpartijen of particulieren een ruimtelijk initiatief hebben, passen we faciliterend grondbeleid toe. De kosten die we als gemeente maken, worden op de initiatiefnemer verhaald. In de nota kostenverhaal zijn de kaders voor de te verhalen kosten vastgelegd.

Actief grondbeleid

Bij actief grondbeleid koopt de gemeente zelf de grond, ontwikkelt de plannen en verkoopt de bouwrijpe grond. Het plan wordt financieel vertaald in een grondexploitatieberekening. Jaarlijks actualiseert het college deze berekening en biedt deze voor besluitvorming aan de raad aan door middel van de Grondnota. In de Grondnota wordt een toelichting gegeven op de stand van zaken van de plannen en de geactualiseerde grondexploitaties. Onderdeel hiervan is een toelichting op de gemeentelijke grondprijzen, de gehanteerde rekenkundige uitgangspunten en de actuele ontwikkelingen die van invloed zijn op de grondexploitatieberekening. Momenteel heeft de gemeente 10 actieve grondexploitaties.

Publiek-private samenwerking

Een mengvorm tussen actief en faciliterend grondbeleid is een publiek-private samenwerking. Een voorbeeld hiervan is het project De Hoge Regt, waarin de gemeente voor 50% aandeelhouder is. Deze samenwerking is opgenomen in de paragraaf verbonden partijen.

Strategische aankopen

De gemeenteraad heeft op basis van de nota grondbeleid een strategisch verwervingsbudget van € 1,0 miljoen beschikbaar gesteld. Specifiek voor een drietal locaties is een separaat verwervingsbudget beschikbaar gesteld.

Kostenverhaal onder de Omgevingswet

Onder de Omgevingswet verhalen wij kosten bij voorkeur langs privaatrechtelijke weg via een anterieure overeenkomst. Waar dat niet lukt, passen wij publiekrechtelijk kostenverhaal toe via een kostenverhaalsbeschikking, met of zonder tijdvak afhankelijk van het karakter van de ontwikkeling. De kaders daarvoor zijn vastgelegd in de Nota Kostenverhaal.

Inhoud paragraaf

Deze paragraaf geeft een beknopte weergave van de gemeentelijke grondexploitaties, de (tussentijdse) winstnemingen, de verliesvoorzieningen en de risico's van het grondbeleid.

In de begroting is de financiële vertaling opgenomen van de grondexploitaties zoals ze zijn vastgesteld met de Jaarrekening 2025 per peildatum 1 januari 2026. Tussentijds heeft geen actualisatie of bijstelling van de grondexploitaties plaatsgevonden en hebben zich geen materiele ontwikkelingen voorgedaan. De eerstvolgende actualisatie van de grondexploitaties vindt tegelijk plaats met behandeling van de Jaarrekening 2026.

Stand van zaken grondexploitaties

Per grondexploitatie is de verwachte einddatum weergegeven.

Onze gemeente heeft momenteel de volgende grondexploitaties in uitvoering:

Soort	Status	Naam	Verwachte einddatum
Bedrijventerrein	BIE	Bemmer IV	2027
Woongebied	BIE	Baverdestraat	2028
Woongebied	BIE	De Beekse Akkers (fase 1)	2029
Woongebied	BIE	BIO Bakelseweg	2026
Woongebied	BIE	Floreffeplein	2028
Woongebied	BIE	De Hoge Regt (PPS-constructie)	2027
Woongebied	BIE	D'n Hoge Suute	2027
Woongebied	BIE	Kerkakkers (voorzieningencluster Beek)	2027
Woongebied	BIE	De Klokkengieterij	2027
Woongebied	BIE	Mariastraat 18-22	2026
Woongebied	BIE	Noordflank Heuvel	2030

Actuele prognose

Jaarlijks worden, als onderdeel van de jaarrekening, de gemeentelijke grondexploitaties geactualiseerd en wordt hierover verslaglegging gedaan. De resultaten zijn weergegeven op eindwaarde, het resultaat bij het afsluiten van het project. Een deel van het resultaat van de positieve grondexploitaties is reeds genomen middels tussentijdse winstnemingen. Het restant van de nog te realiseren winstnemingen wordt in de alinea 'winstnemingen' toegelicht.

Bedragen x € 1.000	Prognose voorjaar 2026 Jaarrekening 2025 Resultaat eindwaarde zonder winstneming		Prognose Eindjaar
Bouwgrond in exploitatie (BIE) met resultaat t.b.v. grondbedrijf. Resultaat komt in Reserve Grondexploitatierisico			
Baverdestraat	317	nadelig	2028
De Beekse Akkers (fase 1)	226	nadelig	2029
Bemmer IV	-3.003	voordelig	2027
Floreffeplein	-115	voordelig	2028
D'n Hoge Suute	676	nadelig	2027
De Klokkengieterij	835	nadelig	2027
Mariastraat 18-22	373	nadelig	2026
Noordflank Heuvel	1.024	nadelig	2030
Bouwgrond in exploitatie (BIE) met resultaat niet t.b.v. grondbedrijf			
BIO Bakelseweg	-832	voordelig	2026
Kerkakkers	-1.122	voordelig	2027
Totaal	-1.621		

De Hoge Regt is buiten dit overzicht gelaten omdat het project buiten de boekhouding van het grondbedrijf valt.

De gemeente is voor 50% aandeelhouder. Voor dit project wordt een neutraal resultaat (eindwaarde) verwacht van € 3.756 per maart 2026.

Winstneming

Vanaf 2016 is het verplicht om (tussentijds) winst te nemen volgens de zogenaamde ‘percentage of completion methode’ (POC-methode). Deze methode houdt in dat de gemeente op basis van de voortgang van de grondexploitatie (tussentijds) winst neemt. Bij de bepaling van de tussentijdse winstneming wordt rekening gehouden met de specifieke risico’s van de grondexploitatie.

In de onderstaande tabel zijn de verwachte winstnemingen, rekening houdend met project specifieke risico’s, weergegeven.

	POC %				Tussentijdse winstneming (x €1.000)			
Complex	2026	2027	2028	2029	2026	2027	2028	2029
BIO Bakelseweg*	100%				443			
Bemmer IV	97%	100%			430	91		
Kerkakkers**	86%	100%			466	123		
Floreffeplein	0%	0%	100%				115	

*Het uiteindelijke resultaat van dit complex is bestemd voor de reserve Kwaliteitsverbetering Buitengebied. Voor de realisatie van bouwkavels in het buitengebied (BIO kavels) is kwaliteitsverbetering in het buitengebied een voorwaarde. Eerder is besloten dat financiering van het project ‘Het Gulden Land’ plaatsvindt uit het resultaat van deze grondexploitatie (raadsbesluit d.d. 27 januari 2022).

**Het uiteindelijke resultaat van dit complex is bestemd voor de Algemene Reserve. Tussentijdse winstnemingen worden toegevoegd aan de reserve Grondexploitatierisico’s en na afronding van het complex overgeheveld naar de Algemene Reserve. Kerkakkers is een deelproject van het grote project rondom het herschikken van het voorzieningencluster Beek. Het project voorzieningencluster is gefinancierd vanuit de Algemene Reserve en de raad heeft daarom besloten dat de revenuen van dit complex ook naar de Algemene Reserve moeten terugvloeien (raadsvoorstel d.d. 11 december en -besluit d.d. 16 maart 2017).

Reserves en voorzieningen

Voor het opvangen van de risico’s is de Reserve Grondexploitatierisico gevormd. Deze reserve fungeert als bedrijfsbuffer voor het opvangen van risico's die verbonden zijn aan het actieve grondbeleid. De stand van deze reserve bedraagt per 31 december 2025 € 4,45 miljoen.

Jaarlijks wordt een Monte Carlo risicoanalyse uitgevoerd om een inschatting te maken van de benodigde risicobuffer om de risico's uit de grondexploitaties en strategische gronden te kunnen afdekken. Uit de Monte Carlo risicoanalyse behorende bij de Jaarrekening 2025 is een minimaal benodigde weerstandscapaciteit in de Reserve Grondexploitatierisico’s van € 2,95 miljoen gebleken. Daarmee zijn de risico's van de grondexploitaties afgedekt via deze reserve en zijn daarom niet nogmaals opgenomen in de algemene weerstandscapaciteit.

Voor grondexploitaties met een verwacht nadelig resultaat treffen wij direct een voorziening ter grootte van dat tekort op eindwaarde. Van de elf lopende grondexploitaties hebben zes complexen een verwacht nadelig resultaat op eindwaarde, samen € 3,452 miljoen. In onderstaande tabel is het verloop van de verliesvoorziening weergegeven.

	Verliesvoorziening	(x €1.000)			
Complex	2026	2027	2028	2029	2030
Baverdestraat			317		
Beekse Akkers (fase 1)				226	
Hoge Suute		676			
Klokkengieterij		835			
Mariastraat 18-22	373				
Noordflank Heuvel					1.024
Totaal	3.452	3.079	1.568	1.251	1.024

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel overheidsinformatie beter toegankelijk te maken en de transparantie van het openbaar bestuur te vergroten. Wij voldoen aan de verplichtingen die al van kracht zijn en werken verder aan de voorbereiding op de volgende stappen binnen de Woo.

In 2026 hebben wij gewerkt aan de ontwikkeling en borging van actieve en passieve openbaarmaking. Daarbij stonden twee doelen centraal: het voldoen aan de wettelijke verplichtingen uit de Woo en het verder versterken van onze kernwaarde *'Wij zijn open'*. In 2027 zetten wij deze ontwikkeling voort. De verplichtingen voor het actief openbaar maken van de genoemde informatiecategorieën uit de Woo treden gefaseerd in werking. Voor de nog niet in werking getreden categorieën volgen wij de landelijke planning. We gaan niet wachten op de wettelijke verplichtstelling. We werken stapsgewijs verder aan het actief openbaar maken van informatie. Verder gaan we actieve openbaarmaking structureel opnemen in onze (werk)processen. Informatie publiceren wij via ons Woo-portaal en, waar nodig, via landelijke publicatievoorzieningen.

Ook blijven we aandacht besteden aan een zorgvuldige en tijdige behandeling van Woo-verzoeken en aan de verdere borging van het Woo-proces binnen de organisatie.
Een goede informatiehuishouding is een belangrijke voorwaarde voor de uitvoering van de Woo. Het verbeteren en duurzaam toegankelijk houden van onze informatie wordt daarom opgepakt door team Informatievoorziening binnen de afdeling Bedrijfsvoering.

Financiële begroting

Inleiding

In de financiële begroting wordt inzicht gegeven in de volgende onderdelen:

- Uitgangspunten
- Overzicht van baten en lasten
- Incidentele baten en lasten
- Structurele reservemutaties
- Financiële positie
- Overzicht per taakveld

Uitgangspunten

Bij het opstellen van deze begroting hanteren we de onderstaande uitgangspunten. De uitgangspunten zijn afkomstig uit de Kaderbrief 2027 en vastgesteld door de gemeenteraad op 2 juli 2026.

1. We gebruiken het Bestuursakkoord 2026-2030 als toetsingskader voor de uitwerking van de begrotingsprogramma's. Aan de hand van het afwegingskader Brede Welvaart & Bestaanszekerheid geven we in elk programma aan in hoeverre er een bijdrage wordt geleverd aan de thema's van Brede Welvaart. Hiermee laten we zien hoe de focus op bestaanszekerheid zich in de begroting vertaalt. Het afwegingskader Brede Welvaart en Bestaanszekerheid is opgenomen in bijlage 1.

2. We hanteren de hoofdstukindeling van het nieuwe bestuursakkoord als programma-indeling. In de vorige bestuursperiode gingen we uit van 6 programma's, waarbij het ene programma meer taakvelden bevatte dan het andere. De oude programma's 1 (Burger en bestuur) en 2 (Veiligheid) voegen we samen tot programma 1 (Sterke maatschappelijke omgeving). De oude programma's 3 (Woon- en leefklimaat) en 4 (Economie en werkgelegenheid) voegen we samen tot programma 2 (Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving). Het oude programma 5 (Gezondheid, welzijn, zorg en onderwijs) wordt programma 3 (Gezonde en veerkrachtige samenleving). Het oude programma 6 (Financiën en bedrijfsvoering) wordt programma 4 (Wendbare organisatie).

3. We sturen op een goede balans tussen wettelijke taken, doelstellingen en capaciteit.

4. We stellen een meer gestructureerde opzet van beleidsvoornemens voor, zodat we hierover doelgerichter verantwoording af kunnen leggen:
- ambities (uit het bestuursakkoord)
- doelen (1e W-vragen: Wat willen we bereiken?)
- taken (2e W-vragen: Wat gaan we ervoor doen?)
- vraag naar middelen / capaciteit (3e W-vragen: Wat mag het kosten?)

5. De vastgestelde Meerjarenbegroting 2026-2029 is vertrekpunt voor het meerjarenperspectief.

6. Zoals afgesproken in de Kadernota 2026 verwerken wij in de begroting de uitkomsten van de meicirculaire. De meicirculaire is de basis voor het beoordelen of de begroting structureel sluitend is. Over de uitkomsten van de septembercirculaire informeren wij de raad afzonderlijk via een raadsinformatiebrief.

7. De weerstandsratio is een financiële indicator die de verhouding weergeeft tussen de vrij beschikbare reserves en de financiële risico's. Onze weerstandsratio is minimaal 2.

8. Voor het meerjarenperspectief houden we een constant loon- en prijspeil aan, zowel in de lasten als in de baten.

9. We passen indexatie toe, maar niet op alle budgetten afzonderlijk. Het totaal aan indexering komt voor 50% ten gunste van de budgetbevoegdheid van het college. Deze wordt flexibel ingezet als (na verloop van tijd) blijkt dat bepaalde budgetten, juist door het ontbreken van indexering, niet toereikend zijn. De overige 50% valt vrij ten gunste van het begrotingsresultaat. Deze methodiek passen we voor 2027 toe. Het heeft een positief structureel effect. In 2027 wordt de werkwijze geëvalueerd en brengen we in beeld wat het effect is voor de volgende kadernota.

10. Voor incidentele onvoorziene lasten nemen we geen bedragen meer op. Voor het college was dit € 45.000 en voor de raad € 15.000. We ramen deze bedragen af, omdat er in de afgelopen jaren weinig tot geen gebruik van is gemaakt. Mocht het nodig zijn dan kan er tussentijds, bijvoorbeeld via een "losse" begrotingswijziging, alsnog budget voor worden opgenomen.

11. De loonindexering 2027 bedraagt + 4,2%. Dit is de "loonvoet sector overheid" voor 2027, afkomstig uit de Voorjaarsnota 2026 van het Rijk.

12. De prijsindexering 2027 bedraagt + 2,1%. Dit is de "prijs materiële overheidsconsumptie" voor 2027, afkomstig uit de Voorjaarsnota 2026 van het Rijk.

13. Bij het opstellen van de subsidiestaat 2027 wordt de indexering bij punt 11 en 12 toegepast.

14. Voor de jaarlijkse indexering van de OZB-opbrengst hanteren we het percentage van de gecombineerde bbp-index, afkomstig uit de Voorjaarnota 2026 van het Rijk (+ 4,3%). Dit is een combinatie van loon- en prijsontwikkeling (+ 2,5%) en volumeontwikkeling (+ 1,8%).

15. Behalve voor de reguliere indexering (punt 14) stellen we in de komende begroting geen OZB-verhoging voor.

16. De ontwikkeling van het aantal woonruimten is afkomstig uit de geactualiseerde woningbouwprognose van onze gemeente:

1-1-2026	10.142 woonruimten	werkelijk
1-1-2027	10.228 woonruimten	(+ 86 woonruimten)
1-1-2028	10.497 woonruimten	(+ 269 woonruimten)
1-1-2029	10.676 woonruimten	(+ 179 woonruimten)
1-1-2030	10.948 woonruimten	(+ 272 woonruimten)

17. De prognose van het aantal inwoners wordt bepaald aan de hand van de ontwikkeling van het aantal woonruimten:

1-1-2026	23.563 inwoners	werkelijk
1-1-2027	23.735 inwoners	(+ 172 inwoners)
1-1-2028	24.273 inwoners	(+ 538 inwoners)
1-1-2029	24.631 inwoners	(+ 358 inwoners)
1-1-2030	25.175 inwoners	(+ 544 inwoners)

18. De gehanteerde rentepercentages zijn als volgt:
Rente voorzieningen o.b.v. contante waarde: 3%
Rente financieringsmiddelen bij financieringsoverschot: 1,5%
Rente financieringsmiddelen bij financieringstekort: 3%
Rente nieuwe investeringen: 2%

19. We maken op voorhand geen gebruik van de maatregel om een deel van onze algemene reserve in te zetten voor het dekken van structurele lasten.

20. We zorgen voor een structureel sluitende begroting in boekjaar 2027 (1e jaar sluitend).

21. In 2027 zorgen we voor een plan om te komen tot een structureel sluitende begroting in de boekjaren 2028 en verder. In de kadernota van volgend jaar is dit verder uitgewerkt.

22. We streven er in de Meerjarenbegroting 2027-2030 naar dat de structurele tekorten vanaf 2028 onder € 1 miljoen blijven om het negatieve meerjarenperspectief behapbaar te houden.

23. Volgens eerdere afspraken streven we naar een hogere kostendekkendheid (richting de 100% waar mogelijk).

24. We onderzoeken de mogelijkheden om meer kosten toe te rekenen aan afval en riolering.

25. De minimale omvang van incidentele posten die we toelichten in het overzicht Incidentele baten en lasten is € 50.000.

26. Vorig jaar heeft de VNG een begrotingsadvies uitgebracht waarin zij voorstelt om een stelpost op te nemen die de baten en lasten voor jeugdzorg in 2028 en 2029 in balans brengt. Met deze stelpost wordt verondersteld dat wij dit geld vanaf 2028 van het Rijk zullen ontvangen. Begin 2027 komt er een oordeel van de commissie Van Ark over de verhouding tussen kosten en budget voor jeugd. Het VNG-advies wacht dit niet af. Hoewel de provincie als toezichthouder aangeeft hier niet mee akkoord te gaan hebben we er vorig jaar voor gekozen om het advies van de VNG op te volgen. Ook dit jaar wijken we niet van het VNG-advies af. Het gaat om de stelpost Hervormingsagenda van € 485.000 vanaf 2028 die wij in onze begroting als opbrengst handhaven.

27. We blijven realistisch, maar gaan wel scherper begroten. Dit betekent dat we minder veiligheidsmarges inbouwen, niet uitgaan van “worst-case”-scenario’s, rekening houden met realisatiecijfers uit het verleden en geld voor kredieten/projecten realistisch spreiden in de tijd. Op deze manier voorkomen we dat er onnodig grote financiële buffers ontstaan die ten koste gaan van andere geldvragers.

Overzicht van baten en lasten

Overzicht baten en lasten

Bedragen x €1.000

Programma's	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1. Sterke maatschappelijke omgeving	**10.999**	**7.393**	**-3.606**	**11.147**	**7.524**	**-3.624**	**11.018**	**7.303**	**-3.715**	**10.973**	**7.226**	**-3.747**
2. Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving	**17.393**	**4.646**	**-12.748**	**23.588**	**5.143**	**-18.445**	**14.801**	**1.823**	**-12.978**	**16.247**	**3.865**	**-12.381**
3. Gezonde en veerkrachtige samenleving	**35.794**	**6.855**	**-28.939**	**35.553**	**7.220**	**-28.333**	**34.092**	**7.040**	**-27.052**	**34.278**	**7.040**	**-27.238**
Resultaat	**64.186**	**18.894**	**-45.292**	**70.288**	**19.887**	**-50.401**	**59.910**	**16.165**	**-43.745**	**61.498**	**18.132**	**-43.366**

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.7. Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	**0**	**48.585**	**48.585**	**0**	**46.388**	**46.388**	**0**	**45.503**	**45.503**	**0**	**46.354**	**46.354**
0.61. OZB woningen	**5**	**4.553**	**4.548**	**5**	**4.669**	**4.664**	**5**	**4.746**	**4.741**	**5**	**4.864**	**4.859**
0.62. OZB niet-woningen	**0**	**2.628**	**2.628**	**0**	**2.628**	**2.628**	**0**	**2.628**	**2.628**	**0**	**2.628**	**2.628**
0.64. Belastingen overig	**291**	**195**	**-96**	**291**	**245**	**-46**	**291**	**245**	**-46**	**291**	**245**	**-46**
0.5. Treasury	**100**	**153**	**53**	**195**	**153**	**-42**	**222**	**153**	**-69**	**207**	**153**	**-55**
Resultaat	**396**	**56.114**	**55.718**	**490**	**54.083**	**53.593**	**518**	**53.275**	**52.757**	**503**	**54.244**	**53.741**

Onvoorzien, overhead en vennootschapsbelasting

Bedragen x €1.000

Onvoorzien, overhead en Vpb	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.8. Overige baten en lasten	**145**	**0**	**-145**	**145**	**0**	**-145**	**145**	**0**	**-145**	**145**	**0**	**-145**
0.4. Overhead	**13.053**	**271**	**-12.782**	**12.977**	**271**	**-12.706**	**13.095**	**271**	**-12.824**	**13.105**	**271**	**-12.834**
Resultaat	**13.199**	**271**	**-12.927**	**13.122**	**271**	**-12.851**	**13.240**	**271**	**-12.969**	**13.250**	**271**	**-12.979**

Geraamd saldo van baten en lasten

Bedragen x €1.000

Geraamd totaal van baten en lasten	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Lasten	77.780	0	-77.780	83.900	0	-83.900	73.668	0	-73.668	75.251	0	-75.251
Baten	0	75.279	75.279	0	74.241	74.241	0	69.711	69.711	0	72.647	72.647
Resultaat	**77.780**	**75.279**	**-2.501**	**83.900**	**74.241**	**-9.659**	**73.668**	**69.711**	**-3.956**	**75.251**	**72.647**	**-2.604**

Beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo
1. Sterke maatschappelijke omgeving	**10**	**0**	**10**	**10**	**0**	**10**	**10**	**0**	**10**	**10**	**0**	**10**
2. Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving	**1.933**	**509**	**1.424**	**7.885**	**332**	**7.553**	**1.753**	**75**	**1.678**	**1.011**	**75**	**936**
3. Gezonde en veerkrachtige samenleving	**406**	**0**	**406**	**406**	**0**	**406**	**406**	**0**	**406**	**406**	**0**	**406**
4. Wendbare organisatie	**551**	**444**	**107**	**944**	**932**	**12**	**1.067**	**940**	**127**	**127**	**0**	**127**
Resultaat	**2.900**	**953**	**1.947**	**9.245**	**1.264**	**7.981**	**3.235**	**1.015**	**2.220**	**1.554**	**75**	**1.479**

Geraamd resultaat

.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Resultaat 2027					Resultaat 2028					Resultaat 2029					Resultaat 2030				
	Lasten	Baten	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo	Lasten	Baten	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo	Lasten	Baten	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo	Lasten	Baten	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo
Totaal saldo van baten en lasten	77.780	75.279	2.900	953	-555	83.900	74.241	9.245	1.264	-1.679	73.668	69.711	3.235	1.015	-1.736	75.251	72.647	1.554	75	-1.126

Opmerkingen

1. In bovenstaand overzicht staat programma 4 niet vermeld. Dit komt omdat alle taakvelden uit programma 4 verderop in het overzicht staan vermeld.

2. In bovenstaand overzicht komt het taakveld Vennootschapsbelasting (Vpb) niet voor. Dit komt omdat de lasten en baten nihil zijn.

Incidentele baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft een specificatie van de geraamde incidentele baten en lasten over de periode 2027 tot en met 2030.

bedragen x € 1.000	Begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	2029	2030
LASTEN	**2.891**	**7.864**	**1.688**	**904**
Programma 2 - Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving				
De bijdragen Korte termijn maatregelen 2 (KTM2) worden gedekt uit het resterende saldo van de reserve MRE bereikbaarheidsmaatregelen en de reserve Mobiliteit.	729	729	729	729
De bijdragen voor maatregelen op het gebied van verkeersveiligheid worden gedekt uit de reserve Mobiliteit (conform de nota Mobiliteit).	1.500	7.081	940	175
In de woningbouwopgave willen we een versnelling doorvoeren. Dat hebben we gedaan door in 2026 en 2027 het budget voor de flexibele schil te verhogen (incidenteel met € 250.000 per jaar). Voor een versnelling is niet alleen extra menskracht nodig. De bouwketen (interne disciplines die samenwerken aan de woningbouwopgave, van initiatief tot realisatie) willen we verder versterken. En ook onderzoeken we waar er aanpassingen in de werkwijze mogelijk en nuttig zijn om de versnelling door te voeren (prioriteren van ruimtelijke initiatieven, procesoptimalisatie: het verkorten van het planproces door processtappen waar mogelijk parallel - en niet volgordelijk- te zetten). De doorlooptijd van processen wordt hierbij gemonitord.	250	0	0	0
In 2026 is in samenwerking met de Omgevingsdienst (ODZOB) gewerkt aan de optimalisatie van het vergunningverleningsproces. Daarvoor is het front-office versterkt en in mei 2026 van start gegaan. Gedurende deze pilot worden de ervaringen van onze inwoners en medewerkers gemonitord. In de tweede helft van 2027 worden de ervaringen geëvalueerd en met de raad gedeeld. Aan de hand van de bevindingen wordt bezien of de voor- en nadelen van het terughalen van de vergunningverlening naar de eigen organisatie nader worden afgewogen.	100	0	0	0
Het huisvestingsbeleid arbeidsmigranten moet geactualiseerd worden. In de herijking zal in lijn met het bestuursakkoord worden aangegeven waar welke vormen van huisvesting mogelijk zijn en in welke omvang. Voor de actualisering en de organisatorische borging van de uitvoering daarvan is incidentele capaciteit nodig. Hiervoor is een incidenteel budget van € 35.000 opgenomen.	35	0	0	0
Dit betreft tijdelijke inhuur van een beheerder wegen.	28	0	0	0
Programma 3 - Gezonde en veerkrachtige samenleving				
Huur en bijkomende kosten van een noodlokaal voor 45 leerlingen bij OBS De Driehoek. Deze tijdelijke voorziening is vooruitlopend op het permanente uitbreidingsverzoek wat het schoolbestuur heeft gedaan en opgenomen in het IHP.	54	54	19	0
Stichting Dorpshuizen Laarbeek (SDL) zit in een fase van hervorming waarbij de begrote bijdrage in de exploitatie op basis van inkoop vanuit de gemeente moet worden gedaan in tegenstelling tot het verstrekken van subsidie. Om de hervorming verder gestalte te geven heeft het bestuur van SDL tijd nodig om te hervormen waarbij hoge kosten langer doorlopen.	80	0	0	0
Slagkrachtbudget Toekomstbestendige dorpshuizen 2027.	20	0	0	0

Programma 4 - Wendbare organisatie				
De beheer- en onderhoudsplannen vormen het kader voor beheer, onderhoud en investeringen in de openbare ruimte. De huidige plannen voor groen, openbare verlichting en water zijn toe aan actualisering en een meer samenhangende opzet. We willen de plannen laten aansluiten bij de beleidsdoelen, ontwikkelingen in de leefomgeving en de systematiek van het omgevingsprogramma. De geactualiseerde plannen moeten niet alleen beschrijven wat de gemeente beheert, maar ook inzichtelijk maken hoe de beleidsambities worden vertaald naar concrete beheer- en onderhoudsniveaus, welke prestaties en werkprocessen daarbij horen en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn.	95	0	0	0

bedragen x € 1.000	Begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	2029	2030
BATEN	**2.229**	**7.810**	**1.669**	**904**
Programma 2 - Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving				
De bijdragen Korte termijn maatregelen 2 (KTM2) worden gedekt uit het resterende saldo van de reserve MRE bereikbaarheidsmaatregelen en de reserve Mobiliteit.	729	729	729	729
De bijdragen voor maatregelen op het gebied van verkeersveiligheid worden gedekt uit de reserve Mobiliteit (conform de nota Mobiliteit).	1.500	7.081	940	175
Saldo incidentele baten en lasten	**662**	**54**	**19**	**0**

Structurele reservemutaties

Onderstaand overzicht geeft per programma inzicht in de geraamde structurele onttrekkingen aan reserves en stortingen in de reserves over de periode 2027 t/m 2030.

bedragen x € 1.000		Begroting 2027	Meerjarenbegroting 2028	2029	2030
Programma	**Reserve**				
Stortingen in reserves		-75	-75	-75	-75
Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving	Kwaliteitsverbetering buitengebied	-50	-50	-50	-50
	Omgevingsfonds duurzaamheid	-25	-25	-25	-25
Onttrekkingen aan reserves		606	618	626	650
Sterke maatschappelijke omgeving	Afschrijvingen	1	1	1	1
Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving	Omgevingsfonds duurzaamheid	25	25	25	25
	Afschrijvingen	30	42	50	74
Gezonde en veerkrachtige samenleving	Afschrijvingen	406	406	406	406
Wendbare organisatie	Afschrijvingen	144	144	144	144
Totaal structurele reservemutaties		531	543	551	575

Financiële positie

Geprognosticeerde balans

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient elke gemeente een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren op te nemen. Deze balans geeft meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Daarnaast wordt deze balans gebruikt om de kengetallen bij de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing te berekenen.

bedragen x € 1.000	balans per 31 december				
ACTIVA	2026	2027	2028	2029	2030
Vaste activa	78.989	99.454	106.616	107.746	107.876
Immateriële vaste activa	1.421	1.389	2.056	1.903	1.749
Materiële vaste activa	75.971	96.468	102.963	104.246	104.530
Financiële vaste activa	1.597	1.597	1.597	1.597	1.597
Vlottende activa	1.921	-989	-2.014	-801	1.778
Voorraad grondexploitatie	-1.884	844	-498	488	0
Verliesvoorziening grondexploitatie	-3.079	-1.568	-1.251	-1.024	2.043
Voorziening dubieuze debiteuren	-265	-265	-265	-265	-265
Uitzettingen (looptijd < 1 jaar)	7.149	0	0	0	0
Liquide middelen	0	0	0	0	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
TOTAAL ACTIVA	80.910	98.465	104.602	106.945	109.654

bedragen x € 1.000	balans per 31 december				
PASSIVA	2026	2027	2028	2029	2030
Vaste passiva	80.910	76.011	65.635	61.765	59.093
Algemene reserves	22.870	22.446	21.629	20.689	20.689
Bestemmingsreserves	42.021	40.498	33.334	32.054	30.576
Voorzieningen	10.119	9.217	8.372	7.672	6.928
Vaste schulden (looptijd >1 jaar)	5.900	3.850	2.300	1.350	900
Vlottende passiva	0	22.454	38.967	45.180	50.561
Vlottende schuld (looptijd < 1 jaar)	0	22.454	38.967	45.180	50.561
Overlopende passiva	0	0	0	0	0
TOTAAL PASSIVA	80.910	98.465	104.602	106.945	109.654

EMU-saldo

bedragen x € 1.000			Geraamde realisatie	Begroting	
			2026	2027	2028
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	-3.110	-2.829	-11.113
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	-	18.929	20.465	7.162
3	Mutatie voorzieningen	+	-1.945	-672	-569
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-8.228	2.728	-1.342
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	0	0	0
	Berekend EMU-saldo		-15.756	-26.694	-17.502

De volgende tabellen geven inzicht in de ontwikkeling van de diverse reserves en voorzieningen over de periode tot en met 2030.

Verloop van de reserves en voorzieningen
Reserves en voorzieningen lijken op elkaar. Het zijn beide spaarpotten voor toekomstige uitgaven. Er is wel een wezenlijk verschil. Reserves zijn eigen vermogen. Voorzieningen zijn verplichtingen waar de raad niet onderuit kan, vreemd vermogen dus.

Een reserve is een bedrag dat apart is gezet door de raad, maar waar geen directe verplichting voor bestaat. Dat geld kan de gemeente vrij aanwenden. Wanneer een reserve wordt ingezet ter dekking van de kapitaallasten van een investering (activareserves) dan is een reserve niet vrij aanwendbaar (bijvoorbeeld activareserve m.b.t. 'nieuwbouw sporthal').

Reserves worden onderscheiden in de algemene reserve en bestemmingsreserves.

Een voorziening is een apart gezet bedrag voor onvermijdelijke toekomstige uitgaven waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend zijn (bijvoorbeeld: onderhoud wegen). Afhankelijk van allerlei omstandigheden zal dat vroeg of laat aan de orde zijn. De voorzieningen worden onderscheiden in onderhoudsvoorzieningen en voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's. De hoogte van de voorzieningen is gebaseerd op onderhoudsplanningen of op actuele berekeningen van de verplichting, het verlies of risico.

Verloopoverzicht reserves

bedragen x € 1.000	Saldo	2027		Saldo	2028		Saldo	2029		Saldo	2030		Saldo
Reserves	Ulti-mo 2026	Do-tatie	Ont-trekking	Ulti-mo 2027	Dota-tie	Ont-trekking	ultimo 2028	Dotatie	Ont-trek-king	ultimo 2029	Do-tatie	Ont-trek-king	ultimo 2030
Algemene reserves	22.870	0	424	22.446	0	817	21.629	0	940	20.689	0	0	20.689
Algemene reserve	22.870		424	22.446		817	21.629		940	20.689			20.689
Bestemmingsreserves	42.021	953	2.476	40.498	1.264	8.428	33.334	1.015	2.295	32.054	75	1.554	30.576
Budgetoverheveling	0			0			0			0			0
Accommodatiebeleid	119			119			119			119			119
Bomenfonds	100			100			100			100			100
Egalisatie afvalstoffenheffing	148			148			148			148			148
Exploitatiebijdrage ruimtelijke plannen	641			641			641			641			641
Grondexploitatierisico	5.380	454		5.834	115		5.949			5.949			5.949
Kwaliteitsverbetering buitengebied	1.550	50		1.600	50		1.650	50		1.700	50		1.750
Mobiliteit	9.035	424	1.221	8.237	1.074	7.345	1.967	940	1.669	1.238		904	334
MRE Bereikbaarheidsmaatregelenpakket	1.113		649	465		465	0			0			0
Omgevingsfonds duurzaamheid	111	25	25	111	25	25	111	25	25	111	25	25	111
Omgevingswet	590			590			590			590			590
Volkshuisvesting	490			490			490			490			490
Project Eyckenlust	706			706			706			706			706
Afschrijvingsreserve	22.038		581	21.457		593	20.864		601	20.262		625	19.637
Totaal Reserves	64.891	953	2.900	62.944	1.264	9.245	54.963	1.015	3.235	52.743	75	1.554	51.265

Toelichting op de reservemutaties

bedragen x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve				
Dekking nota Mobiliteitsplan	-424	-827	-940	
Grondexploitatierisico				
Resultaatbestemming grex Bemmer	91			
Resultaatbestemming grex Cluster Beek	363			
Resultaatbestemming grex Floreffeplein Lieshout		115		
Kwaliteitsverbetering buitengebied				
Bijdrage Landschapsinvesteringsregeling (LIR)	50	50	50	-50
Mobiliteit				
Storting vanuit algemene reserve t.b.v. dekking maatregelen nota Mobiliteit	424	817	940	
Verwachte rijksbijdrage ter dekking van maatregelen nota Mobiliteit	359	257	0	0
Bijdrage aan Korte termijn maatregelen 2 (KTM2)	-80	-264	-729	-729
Dekking van bijdragen aan maatregelen conform nota Mobiliteit	-1.500	-7.081	-940	-175
MRE Bereikbaarheidsmaatregelenpakket				
Onttrekking ter dekking van de Korte termijn maatregelen 2 (KTM2). Deze reserve is na deze onttrekking volledig ingezet.	-649	-465		
Meerjarig is deze reserve volledig ingezet voor de KTM2				
Omgevingsfonds duurzaamheid				
Bijdrage vanuit exploitanten van zonneparken	25	25	25	25
Verstrekking van subsidies voor lokale duurzaamheidsprojecten	-25	-25	-25	-25
Afschrijvingsreserve				
Dekking van kapitaallasten die gedekt worden door de afschrijvingsreserve	-581	-593	-601	-625

Verloopoverzicht voorzieningen

Voorzieningen	Saldo	2027		Saldo	2028		Saldo	2029		Saldo	2030		Saldo
bedragen x € 1.000	Ulti-mo 2026	Do-tatie	Ont-trek-king	Ulti-mo 2027	Do-tatie	Ont-trekking	Ulti-mo 2028	Do-tatie	Ont-trek-king	Ulti-mo 2029	Do-tatie	Onttrek-king	ultimo 2030
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	3.026	2.231	2.277	2.980	2.232	2.244	2.969	2.234	2.179	3.023	2.234	2.456	2.801
Onderhoud gebouwen	215	216	161	270	216	320	166	216	191	190	216	160	246
Onderhoud schoolgebouwen	10	35	25	20	35	25	30	35	25	40	35	25	50
Onderhoud waterbeheer	554	172	505	221	172	311	82	172	5	248	172	312	109
Onderhoud speelvoorziening	95	60	58	98	62	59	100	63	60	103	63	62	104
Onderhoud wegen	2.152	1.748	1.529	2.372	1.748	1.529	2.591	1.748	1.898	2.442	1.748	1.898	2.292
Voorz. voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.253	72	150	3.175	72	150	3.098	72	150	3.020	72	150	2.943
Wachtgeld/pensioen voorm. B&W	2.403	72	150	2.325	72	150	2.247	72	150	2.170	72	150	2.092
Verlofsparen	804			804			804			804			804
Afrondende werkzaamheden grondexploitaties	46			46			46			46			46
Voorzieningen voor derden beklemde middelen	3.840	0	778	3.062	0	756	2.306	0	677	1.628	0	444	1.185
Egalisatie rioolheffing	3.840		778	3.062		756	2.306		677	1.628		444	1.185
Totaal Voorzieningen	10.119	2.303	3.205	9.217	2.304	3.150	8.372	2.306	3.006	7.672	2.306	3.049	6.928

Toelichting op de mutaties in de voorzieningen

bedragen x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Onderhoud gebouwen				
Dotatie vanuit de exploitatie aan de voorziening	216	216	216	216
Geplande uitgaven onderhoud aan gemeentelijke gebouwen o.b.v. beheerplan	-151	-310	-191	-228
Onderhoud schoolgebouwen				
Dotatie vanuit de exploitatie aan de voorziening	35	35	35	35
Geplande uitgaven onderhoud aan schoolgebouwen o.b.v. beheerplan	-25	-25	-25	-25
Onderhoud waterbeheer				
Dotatie vanuit de exploitatie aan de voorziening	172	172	172	172
Geplande uitgaven onderhoud aan waterbeheer o.b.v. beheerplan	-505	-311	-5	-312
Onderhoud speelvoorzieningen				
Dotatie vanuit de exploitatie aan de voorziening	60	62	63	63
Geplande uitgaven onderhoud aan speelvoorzieningen o.b.v. beheerplan	-58	-59	-60	-62
Onderhoud wegen				
Dotatie vanuit de exploitatie aan de voorziening	1.748	1.748	1.748	1.748
Geplande uitgaven onderhoud aan wegen o.b.v. beheerplan	-1.529	-1.529	-1.898	-1.898
Wachtgeld/pensioen voorm. B&W				
Rentetoevoeging (3%)	72	72	72	72
Geplande uitgaven aan wachtgeld/pensioenverplichtingen	-150	-150	-150	-150
Egalisatie rioolheffing				
Dekking begrotingstekort taakveld riolering	-778	-756	-677	-444

Overzicht per taakveld

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Begroting 2027				
	Lasten	Baten	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo
1. Sterke maatschappelijke omgeving					
0.1. Bestuur	**2.267**	**31**	**0**	**0**	**-2.236**
0.2. Burgerzaken	**1.051**	**554**	**0**	**0**	**-496**
1.1. Crisisbeheersing en brandweer	**2.088**	**66**	**0**	**0**	**-2.023**
1.2. Openbare orde en veiligheid	**632**	**46**	**0**	**0**	**-586**
7.2. Riolering	**2.448**	**3.736**	**0**	**0**	**1.288**
7.3. Afval	**2.513**	**2.959**	**0**	**0**	**446**
Totaal 1. Sterke maatschappelijke omgeving	**10.999**	**7.393**	**0**	**0**	**-3.606**
2. Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving					
0.3. Beheer overige gebouwen en gronden	**39**	**87**	**0**	**0**	**47**
2.1. Verkeer en vervoer	**6.093**	**566**	**0**	**0**	**-5.526**
2.3. Recreatieve havens	**5**	**0**	**0**	**0**	**-5**
3.1. Economische ontwikkeling	**503**	**0**	**0**	**0**	**-503**
3.2. Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**0**	**91**	**0**	**0**	**91**
3.3. Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**29**	**27**	**0**	**0**	**-2**
3.4. Economische promotie	**351**	**0**	**0**	**0**	**-351**
5.4. Musea	**28**	**1**	**0**	**0**	**-27**
5.5. Cultureel erfgoed	**117**	**18**	**0**	**0**	**-99**
5.6. Media	**528**	**0**	**0**	**0**	**-528**
5.7. Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**3.041**	**63**	**0**	**0**	**-2.978**
7.4. Milieubeheer	**2.801**	**25**	**0**	**0**	**-2.776**
8.1. Ruimte en leefomgeving	**603**	**332**	**0**	**0**	**-270**
8.2. Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	**2.428**	**2.816**	**0**	**0**	**388**
8.3. Wonen en bouwen	**828**	**620**	**0**	**0**	**-208**
Totaal 2. Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving	**17.393**	**4.646**	**0**	**0**	**-12.748**
3. Gezonde en veerkrachtige samenleving					
4.2. Onderwijshuisvesting	**710**	**0**	**0**	**0**	**-709**
4.3. Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**720**	**329**	**0**	**0**	**-390**
5.1. Sportbeleid en activering	**574**	**440**	**0**	**0**	**-134**
5.2. Sportaccommodaties	**1.214**	**246**	**0**	**0**	**-968**

Exploitatie	Begroting 2027				
	Lasten	Baten	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo
5.3. Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	218	14	0	0	-204
6.1. Samenkracht en burgerparticipatie	3.858	602	0	0	-3.256
6.21. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.873	0	0	0	-1.873
6.22. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	2.148	0	0	0	-2.148
6.23. Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	150	0	0	0	-150
6.3. Inkomensregelingen	8.509	4.897	0	0	-3.612
6.4. WSW en beschut werk	2.462	0	0	0	-2.462
6.5. Arbeidsparticipatie	129	0	0	0	-129
6.60. Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.447	16	0	0	-1.431
6.711. Huishoudelijke hulp (WMO)	2.039	60	0	0	-1.979
6.713. Dagbesteding (WMO)	270	0	0	0	-270
6.752. Jeugdhulp ambulant regionaal	3.853	0	0	0	-3.853
6.753. Jeugdhulp ambulant landelijk	162	0	0	0	-162
6.763. Jeugdhulp met verblijf landelijk	2.711	250	0	0	-2.461
6.791. PGB WMO	721	0	0	0	-721
6.792. PGB Jeugd	525	0	0	0	-525
6.821. Jeugdbescherming	254	0	0	0	-254
6.822. Jeugdreclassering	81	0	0	0	-81
7.1. Volksgezondheid	1.167	0	0	0	-1.167
Totaal 3. Gezonde en veerkrachtige samenleving	35.794	6.855	0	0	-28.939
4. Wendbare organisatie					
0.11. Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	555	0	0	555
0.4. Overhead	13.053	271	0	0	-12.782
0.5. Treasury	100	153	0	0	53
0.61. OZB woningen	5	4.553	0	0	4.548
0.62. OZB niet-woningen	0	2.628	0	0	2.628
0.64. Belastingen overig	291	195	0	0	-96
0.7. Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	48.585	0	0	48.585
0.8. Overige baten en lasten	145	0	0	0	-145
Totaal 4. Wendbare organisatie	13.594	56.940	0	0	43.345
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	77.780	75.833	0	0	-1.947

Exploitatie	Begroting 2027				
	Lasten	Baten	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo
1. Sterke maatschappelijke omgeving					
0.10. Mutaties reserves	**0**	**0**	**10**	**0**	**10**
7.2. Riolering	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
7.3. Afval	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal 1. Sterke maatschappelijke omgeving	**0**	**0**	**10**	**0**	**10**
2. Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving					
0.10. Mutaties reserves	**0**	**0**	**1.933**	**509**	**1.424**
2.1. Verkeer en vervoer	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
5.7. Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal 2. Aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving	**0**	**0**	**1.933**	**509**	**1.424**
3. Gezonde en veerkrachtige samenleving					
0.10. Mutaties reserves	**0**	**0**	**406**	**0**	**406**
4. Wendbare organisatie					
0.10. Mutaties reserves	**0**	**0**	**551**	**444**	**107**
0.11. Resultaat van de rekening van baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
0.4. Overhead	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal 4. Wendbare organisatie	**0**	**0**	**551**	**444**	**107**
Mutaties reserves	**0**	**0**	**2.900**	**953**	**1.947**
Resultaat	**77.780**	**75.833**	**2.900**	**953**	**0**

Bijlage

Subsidiestaat

Cluster 1A - Vrijwilligersorganisaties < € 5.000		*bedragen in €*
Organisatie	Berekening Bedrag 2027 + grondslag	Bedrag 2027
Badmintonclub Mixed	€ 47,94 per jeugdlid	3.643
Badmintonclub Lieshout	€ 47,94 per jeugdlid	575
Badmintonclub De Ganzeveer	€ 47,94 per jeugdlid	1.678
Basketbalclub Lieshout	€ 47,94 per jeugdlid	3.883
Boksclub Laarbeek - Hit en Grow	€ 47,94 per jeugdlid	2.397
Budocolub Beek en Donk	€ 47,94 per jeugdlid	2.876
Judoclub Avanti	€ 47,94 per jeugdlid	1.438
Zwemvereniging Beek en Donk	€ 47,94 per jeugdlid	4.890
Korfbalvereniging Flamingo's	€ 47,94 per jeugdlid	2.349
Paardensportvereniging Laarbeek	€ 47,94 per jeugdlid	1.678
Rolschaatsclub 'De Oude Molen'	€ 47,94 per jeugdlid	3.116
Tafeltennisvereniging een en Twintig	€ 47,94 per jeugdlid	96
A.T.T.C. '77	€ 47,94 per jeugdlid	336
Tennisvereniging 't Slotje	€ 47,94 per jeugdlid	2.972
LTV de Hut	€ 47,94 per jeugdlid	96
De Raam	€ 47,94 per jeugdlid	3.500
Volleybalvereniging Bedovo	€ 47,94 per jeugdlid	1.199
Stichting Scouting Beek en Donk	€ 47,94 per jeugdlid	2.876
Scouting Lieshout-Mariahout, Blokhut Het Luyts Honk	€ 47,94 per jeugdlid	1.870
Scouting Aarle-Rixtel	€ 47,94 per jeugdlid	2.205
Stichting Yammas	€ 47,94 per jeugdlid	3.116
Zonnebloem afdeling Beek en Donk	€ 0,06 per inwoner van de kern + vast bedrag van € 404,84	1.085
Zonnebloem afdeling Lieshout	€ 0,06 per inwoner van de kern + vast bedrag van € 404,84	660
Zonnebloem afdeling Aarle-Rixtel	€ 0,06 per inwoner van de kern + vast bedrag van € 404,84	755
Zonnebloem afdeling Mariahout	€ 0,06 per inwoner van de kern + vast bedrag van € 404,84	532
Seniorenvereniging Mariahout	€ 13,85 per lid	3.393
Veilig Verkeer Nederland	€ 266,34 vast bedrag kleine initiatieven	266
Stichting Ontspanning Zorgenkinderen	Bedrag gebaseerd op begroting	533
Kans+	Bedrag gebaseerd op begroting	3.196
Stichting Teugelders van Ganzendonck	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Stichting Organisatie Carnaval Ganzegat	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Karnavalsvereniging de Raopers	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
De Heikneuters	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Stichting Oranjecomité Beek en Donk	Bedrag gebaseerd op begroting	626
Stichting Oranje Comité Aarle-Rixtel	Bedrag gebaseerd op begroting	2.131
Stichting Oranje Comité Lieshout	Bedrag gebaseerd op begroting	1.755
Oranjecomité Mariahout	Bedrag gebaseerd op begroting	1.755
Gilde van Sint Antonius Beek en Donk	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Gilde St. Leonardus Beek en Donk	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Onze Lieve Vrouwe Gilde	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Gilde St. Margaretha Aarle-Rixtel	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Sint Servatius Gilde	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Werkgroep Sint Nicolaas Beek en Donk	Bedrag gebaseerd op begroting	1.520

Cluster 1A - Vrijwilligersorganisaties < € 5.000		*bedragen in €*
Stichting Sinterklaas Aarle-Rixtel	Bedrag gebaseerd op begroting	1.673
Stichting Werkgroep Sinterklaas Lieshout	Bedrag gebaseerd op begroting	853
Sint Nicolaas Comité Mariahout	Bedrag gebaseerd op begroting	668
Stichting Zelfhulp Netwerk Zuidoost-Brabant	Bedrag gebaseerd op begroting	4.140
E.H.B.O.-vereniging Beek en Donk	€ 2.663,44 bedrag gebaseerd op maatschappelijke waarde	2.663
E.H.B.O.-vereniging Lieshout	€ 2.663,44 bedrag gebaseerd op maatschappelijke waarde	2.663
Stichting Scootmobielpark Laarbeek	Bedrag gebaseerd op begroting	702
Toneelvereniging de Vriendenkring	€ 319,61 per voorstelling/ uitvoering van maatschappelijke waarde	2.557
Theatergroep Mariahout	€ 319,61 per voorstelling/ uitvoering van maatschappelijke waarde	3.196
Ons Tejater	€ 319,61 per voorstelling/ uitvoering van maatschappelijke waarde	3.516
IVN, Inst.voor N.e. & duurzmhd, afd. Laarbeek	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Stichting Alzheimer Café Gemert-Bakel en Laarbeek	Bedrag gebaseerd op begroting	1.711
Reuzengilde	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Stichting het Dorpsdiner Beek en Donk	Bedrag gebaseerd op begroting	799
Vogelvereniging Laarbeek	€ 1.065,37 vast bedrag culturele waarde	1.065
Stichting dorpsdiner Aarle-Rixtel	Bedrag gebaseerd op begroting	799
Kindervakantieweek Mariahout	€ 2,08 per kind per dag	1.306
Kindervakantieweek Lieshout	€ 2,08 per kind per dag	2.777
Jeugd-3-daagse Aarle-Rixtel	€ 2,08 per kind per dag	1.816
Kindervakantieweek Beek en Donk	€ 2,08 per kind per dag	4.659
Stichting Muziekpodium	€ 260,61 per concert (maximaal 6 concerten)	1.564
Oranjefestijn Beek en Donk	Bedrag gebaseerd op begroting	2.085
Hapkido Laarbeek	€ 47,94 per jeugdlid	431
De vrienden De Regt	Bedrag gebaseerd op begroting	3.000
Totaal Cluster 1A - Vrijwilligersorganisaties < € 5.000		121.354

Cluster 1B - Vrijwilligersorganisaties > € 5.000		*bedragen in €*
Organisatie	Berekening bedrag 2027 + grondslag	Bedrag 2027
Gymnastiekvereniging Cialfo	€ 47,94 per jeugdlid	14.142
Voetbalvereniging A.S.V. '33	€ 47,94 per jeugdlid	13.184
Rooms Katholieke Voetbalvereniging E.L.I.	€ 47,94 per jeugdlid	9.588
R.K. Voetbalvereniging Mariahout	€ 47,94 per jeugdlid	7.239
R.K.S.V. Sparta '25	€ 47,94 per jeugdlid	19.943
Handbalvereniging BEDO	€ 47,94 per jeugdlid	5.561
Dorpsplatform Aarle-Rixtel	vast bedrag belangenbehartiging € 6.392,25 + € 0,47 per inwoner	9.134
Dorpsraad Beek en Donk	vast bedrag belangenbehartiging € 6.392,25 + € 0,47 per inwoner	11.718
Dorpsraad Lieshout	vast bedrag belangenbehartiging € 6.392,25 + € 0,47 per inwoner	8.393
Zorg om het Dorp Mariahout	vast bedrag belangenbehartiging € 6.392,25 + € 0,47 per inwoner	7.386
Seniorenvereniging Beek en Donk	€ 13,82 per lid	10.365
Seniorenvereniging Lieshout	€ 13,82 per lid	9.743

Cluster 1A - Vrijwilligersorganisaties < € 5.000		*bedragen in €*
Katholieke Bond v Ouderen Aarle-Rixtel	€ 13,82 per lid	7.712
Stichting Leergeld	Bedrag gebaseerd op aantal bereikte kinderen in T-2	123.027
Stichting Dierenpark Beek en Donk	Bedrag gebaseerd op begroting	9.060
Harmonie O&U	Vast bedrag € 12.867,60	12.868
Harmonie St. Caecilia	Vast bedrag € 12.867,60	12.868
Harmonie De Goede Hoop	Vast bedrag € 12.867,60	12.868
Omroep Peelrand	€ 2,13 per adres	25.701
Stichting AED-Alert	Bedrag gebaseerd op begroting	15.057
Stichting 't Oude Raadhuis	€ 1.550,12 per tentoonstelling/expositie (max 5)	7.751
Stichting het Kouwenbergs Kerkje	€ 1.550,12 per tentoonstelling/expositie (max 5)	7.751
Stichting Openluchttheater Mariahout	€ 319,61 per voorstelling/ uitvoering van maatschappelijke waarde	8.391
Heemkundekring De Lange Vonder	Bedrag gebaseerd op begroting	6.495
Heemkundekring 't Hof van Liessent	Bedrag gebaseerd op begroting	6.495
Heemkundekring Barthold van Heessel	Bedrag gebaseerd op begroting	6.495
Howeko	Bedrag gebaseerd op begroting	27.000
Koninklijk Erkende Hengelsportvereniging 't Geduld	€ 47,94 per jeugdlid	13.615
Zonnetij	Bedrag gebaseerd op begroting	20.000
Totaal Cluster 1B - Vrijwilligersorganisaties > € 5.000		449.550

Cluster 2A - Professionele organisaties < € 20.000		*bedragen in €*
Organisatie	Berekening bedrag 2027 + grondslag	Bedrag 2027
Slachtofferhulp Nederland	Bedrag gebaseerd op begroting	9.633
Special Heroes	Bedrag gebaseerd op begroting	3.913
HALT	Bedrag gebaseerd op begroting	9.438
Schoolmaatschappelijk werk Commanderij College	Bedrag gebaseerd op begroting	16.651
Totaal Cluster 2A - Professionele organisaties < € 20.000		39.635

Cluster 2B - Professionele organisaties > € 20.000		*bedragen in €*
Organisatie	Berekening bedrag 2027 + grondslag	Bedrag 2027
Bibliotheek De Lage Beemden *	Bedrag gebaseerd op begroting	484.167
LEVgroep	Bedrag gebaseerd op begroting	1.532.091
Stichting Dorphuizen Laarbeek	Bedrag gebaseerd op begroting	373.406
VVE Spring	Bedrag gebaseerd op begroting	44.067
VVE Goo	Bedrag gebaseerd op begroting	161.114
VVE Donkey	Bedrag gebaseerd op begroting	44.061
Cliëntondersteuning: Stichting MEE	Bedrag gebaseerd op begroting	78.843
Cliëntondersteuning: Wijzer in Zorg	Bedrag gebaseerd op begroting	31.552
Basisonderwijs Platoo	Bedrag gebaseerd op begroting	17.953
Basisonderwijs Eenbes	Bedrag gebaseerd op begroting	53.999
Stichting Super sociaal	Bedrag gebaseerd op begroting	31.624
GGZ Oost Brabant **	Bedrag gebaseerd op begroting	24.250

Cluster 1A - Vrijwilligersorganisaties < € 5.000		*bedragen in €*
Logeerhuis Plezant	Bedrag gebaseerd op begroting	21.916
Totaal Cluster 2B - Professionele organisaties > € 20.000		2.899.043

** Inclusief subsidie informatiesteunpunt digitale overheid 2027.*

*** De subsidie voor programma STORM staat voor het eerst in de Subsidiestaat. Het betreft een reeds bestaande subsidie en is geen beleidswijziging.*

Cluster 3 - Incidentele subsidies		*bedragen in €*
Organisatie		Bedrag 2027
Eenmalige subsidies		10.000
Totaal Cluster 3 - Incidentele subsidies		10.000

TOTAAL SUBSIDIESTAAT 2027		3.519.582

Bijzondere afwijkingen subsidiestaat 2027

Cluster	Organisatie	Toelichting
1A	Zwemvereniging Beek en Donk	Verplaatst van cluster 1B naar 1A: subsidiebedrag < € 5.000.
1B	Handbalvereniging BEDO	Verplaatst van cluster 1A naar 1B: subsidiebedrag > € 5.000.
1B	Stichting Leergeld	Subsidie met € 23.000 verhoogd vanwege geactualiseerde en geharmoniseerde subsidieafspraken tussen Stichting Leergeld en de gemeenten Laarbeek, Gemert-Bakel en Boekel. Vanaf 2027 wordt op basis van het daadwerkelijk aantal bereikte kinderen gesubsidieerd.
1B	Stichting het Kouwenbergs Kerkje	Grondslag voor subsidie veranderd. Hierdoor subsidie verhoogd en verplaatst van cluster 1A naar 1B: subsidiebedrag > € 5.000.
2B	Bibliotheek De Lage Beemden	Inclusief subsidie informatiesteunpunt digitale overheid 2027.
2B	LEVgroep	Subsidie opgebouwd uit drie opdrachten aan de LEVgroep. Dit zijn de algemene opdracht welzijnswerk in Laarbeek (incl. structureel extra budget jongerenwerk) en de uitvoering van wettelijke taken voor de antidiscriminatie-voorziening en inburgering.
2B	Stichting Dorpshuizen Laarbeek	Inclusief € 80.000 incidentele subsidie voor 2027 i.v.m. hervorming van de exploitatie Dorpshuizen.
2B	Clientondersteuning stichting MEE & Wijzer in Zorg	Subsidie met € 25.000 verhoogd en verspreid over beide organisaties om de toenemende vraag naar onafhankelijke cliëntondersteuning op te vangen. De gemeente heeft vanuit de Wmo de wettelijke taak om onafhankelijke cliëntondersteuning te bieden aan inwoners. Met de verhoging blijft deze ondersteuning toegankelijk en kunnen inwoners tijdig passende hulp en advies ontvangen.
2B	GGZ Oost-Brabant	Subsidie voor programma STORM voor het eerst opgenomen in de Subsidiestaat. Het betreft een reeds bestaande subsidie en is geen beleidswijziging.
2B	Logeerhuis Plezant	Verplaatst van cluster 2A naar 2B: subsidiebedrag > € 20.000.
N.v.t.	Savant	Niet langer opgenomen in de subsidiestaat. De betrokken zorgaanbieder heeft aangegeven vanaf 1 januari 2027 volledig te stoppen met het bieden van gespecialiseerde thuisbegeleiding in de Wmo en in subsidievorm. We onderzoeken de mogelijkheid om thuisbegeleiding vanaf 2027 in een andere vorm of via een andere zorgaanbieder voort te zetten.